ACORD FINANCIAR

Cooperare transfrontalieră

Condiții speciale

Comisia Europeană, în continuare „**Comisia**", reprezentant al Uniunii Europene, în continuare „**UE**",

Guvernul Republicii Moldova, în continuare „**Țară Partener al programului de cooperare transfrontalieră**",

și

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România

în continuare „**Autoritatea de management**",

numite împreună „Părți"

au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1 - Scopul

1.1.UE acceptă să contribuie la finanțarea următorului program operațional comun descris în Anexa II:

Programul Operațional Comun „Bazinul Mării Negre" 2014-2020 pentru Programul de cooperare transfrontalieră ENI (Instrument European de Vecinătate) pentru anii 2014-2020 („Programul").

ENI-CBC/2015/039-010

1.2. Acest program este finanțat din Instrumentul European de Vecinătate[1], Fondul European de Dezvoltare Regională Europeană[2] și Instrumentul pentru asistență preaderare II[3].

Articolul 2 – Costul total estimat și contribuția financiară a Uniunii

2.1. Costul total al programului este estimat la 53,942,456.70 euro.

---

[1] Regulamentul (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de isntituire a unui instrument european de vecinătate, OJ L 77, 15.3.2014, p. 27.

[2] Regulamentul (UE) nr. 1301/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind Fondul European de Dezvoltare Regională și dispozițiile specifice aplicabile obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006, OJ L 347, 20.12.2013, p. 289.

[3] Regulamentul (UE) Nr 231/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare (IPA II)

DIRECȚIA MANAGEMENTUL PETIȚII

2.2 Contribuția maximă a Uniunii Europene pentru acest program este de 49,038,597 euro. Defalcarea contribuției financiare a UE este prezentată în bugetul inclus în program (Anexa II).

2.3 Cofinanțarea va fi în valoare de cel puțin 10% din contribuția Uniunii Europene pentru acest program și va fi prezentată în program (Anexa II).

Articolul 3 – Contribuția Țării Partener în programul CBC

3.1 Dacă există o contribuție financiară sau de personal de către Țara Partener în programul CBC, aceasta va fi indicată în program (Anexa II).

Articolul 4 - Implementare

Acest program este implementat în cadrul managementului comun în conformitate cu Regulamentul de Implementare (UE) Nr. 897/2014 al Comisiei [4], precum și dispozițiile stabilite în prezentul Acord Financiar, care include aceste Condiții Speciale și Anexele.

Articolul 5 – Perioada de executare

Perioada de executare a Acordului Financiar, care este definită în articolul 3 al Anexei I (Condiții Generale), începe de la intrarea în vigoare a prezentului Acord Financiar și expiră cel târziu la 31 decembrie 2024.

Articolul 6 - Date de contact

Toată corespondența ce ține de implementarea prezentului Acord Financiar urmează să fie în formă scrisă și să se refere expres la acțiunea, identificată în articolul 1 al prezentelor Condiții Speciale și va fi transmisă la următoarele adrese:

a) pentru Comisie

Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea – DG NEAR
Dl Mathieu BOUSQUET,
Directorul Unității Georgia, Moldova și Cooperarea Transfrontalieră (C1)
Sediul L-15 04/058
B-1049 Bruxelles
Belgia

[4] Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014 al Comisiei din 18 august 2014 de stabilire a unor dispoziții specifice privind punerea în aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate (OJ L 244, 19.8.2014, p. 12).

b) pentru Țara Partener a Programului CBC

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova
Dna Lilia PĂLII, Secretar General al Guvernului
Clădirea Guvernului, str. Piața Marii Adunări Naționale nr. 1
Chișinău MD 2033
Republica Moldova

c) pentru Autoritatea de Management

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
17 Apolodor str.,North Wing, sector 5
050741 Bucharest
București, Sectorul 5, str. Apolodor 17
România

Articolul 7 - Cooperarea cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF)

Punctul de legătură al Țării Partener al Programului CBC, care are puteri corespunzătoare pentru a coopera direct cu Oficiul European de Luptă Antifraudă în vederea facilitării activităților operaționale ale OLAF va fi Centrul Național Anticorupție, după cum este definit în Program (Anexa II).

Articolul 8 – Cuprinsul Contractului de Finanțare

8.1 Prezentul Contract de Finanțare este compus din:

(a) prezentele Condiții Speciale;

(b) Anexa I: Condiții Generale

(c) Anexa II: Programul

8.2. În cazul unui conflict între, pe de o parte, prevederile Anexei I și II și, pe de altă parte, prevederile prezentelor Condiții Speciale, ultimele au prioritate.

Articolul 9 – Prevederile care derogă sau completează Anexa I (Condiții Generale)

Articolului 4.1din Anexaï (Condiții Generale) trebuie să fie suplinite după cum urmează:

"În acest scop, beneficiarii din statul partener al Programului de Cooperare Transfrontalieră va utiliza formularele indicate în Ghidul Aplicantului"

DIRECȚIA MANAGEMENTUL UMENTELOR ȘI PETIȚII

Articolul 10 – Intrarea în vigoare

Prezentul Contract de Finanțare intră în vigoare la data la care Comisia primește notificarea din partea Țării Partener, care confirmă îndeplinirea procedurilor interne necesare pentru intrarea în vigoare. Comisia informează Țara Partener despre data recepționării notificării. Prezentul Contract de Finanțare nu va intra în vigoare dacă o astfel de notificare nu va fi recepționată de către Comisie la data de 31 iunie 2017.

Întocmit în 3 exemplare originale, 1 exemplar este înmânat Comisiei și 1 exemplar pentru Țara Partener și 1 exemplar pentru Autoritatea de Management.

PENTRU COMISIE	PENTRU ȚARA PARTENER	PENTRU AUTORITATEA DE MANAGEMENT
Dl Lawrence MEREDITH Director Vecinătatea de Est	Dna Lilia PALII Secretarul General al Guvernului	Vasile DINCU, Vice Prim Ministru Ministru al Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
Semnătura	Semnătura	Semnătura
26 noiembeie 2016 Data:	Data:	Data:

ANEXA I - CONDIŢII GENERALE

Articolul 1 - Finanțarea prin program

1.1 Contribuția Uniunii va fi limitată la valoarea prevăzută în prezentul Acord de finanțare.

1.2 Furnizarea contribuției din partea Uniunii va fi condiționată de îndeplinirea de către Țara parteneră în cadrul CTF a obligațiilor prevăzute în prezentul Acord de finanțare.

Articolul 2 - Principii generale de implementare

2.1 Programul se desfășoară conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014[1] și Programului (Anexa II).

2.2 Programul va fi implementat de Autoritatea de management, sub supravegherea generală a Comitetului comun de monitorizare și, atunci când este cazul, a Comisiei Europene. Țara parteneră în cadrul CTF face parte din Comitetul comun de monitorizare.

Articolul 3 - Perioada de execuție

3.1 Perioada de execuție a prezentului Acord de finanțare cuprinde următoarele faze:

(a) o fază de implementare a proiectului, care se va încheia cel târziu la 31 decembrie 2022. Contractele pentru mari proiecte de infrastructură alese prin atribuire directă se vor semna, iar contribuția la instrumentele financiare se va furniza înainte de 30 iunie 2019. Contractele pentru toate celelalte proiecte se vor semna înainte de 31 decembrie 2021. Toate activitățile din cadrul proiectelor finanțate prin Program se vor încheia cel târziu la data respectivă;

(b) o fază de asistență tehnică, ce se va încheia la 30 septembrie 2024. Toate activitățile de asistență tehnică finanțate prin Program se vor încheia cel târziu la data respectivă;

(c) o fază de încheiere, inclusiv încheierea financiară a tuturor contractelor semnate în cadrul Programului, plata sau rambursarea soldului final și dezangajarea alocărilor rămase. Fără a aduce atingere articolului 19 alineatul (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014, această fază se va încheia cel târziu la 31 decembrie 2024. Activitățile legate de încheierea Programului se pot efectua până la 30 septembrie 2024. Autoritatea de management transmite un raport final aprobat de Comitetul comun de monitorizare până la 30 septembrie 2024.

3.2 Fără a aduce atingere dispozițiilor de la alineatul 1 din prezentul articol și în așteptarea intrării în vigoare a prezentului Acord de finanțare, pot fi implementate cu Țara parteneră în cadrul CTF acț iunile pregătitoare finanțate din bugetul de asistență tehnică al Programului (Anexa II), prevăzute la articolul 16 alineatele (1) și (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

3.3 Comisia va dezangaja automat orice parte a unui angajament bugetar pentru un Program care, până la data de 31 decembrie a celui de-al cincilea an după anul angajamentului bugetar, nu a fost folosită

[1]Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014 al Comisiei din 18 august 2014 de stabilire a unor dispoziții specifice privind punerea în aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate (JO L 244, 19.8.2014, p. 12).

DIRECȚIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ȘI PETIȚII

pentru prefinanţare sau pentru efectuarea de plăţi finale şi în orice caz până la cel târziu 30 septembrie 2024, cu excepţia situaţiilor specifice prevăzute la articolul 65 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

Articolul 4 - Atribuirea contractelor de achiziţii şi asistenţa financiară acordată părţilor terţe de către beneficiari sau de către Ţara parteneră în cadrul CTF

4.1 Procedurile pentru contractele de achiziţii şi asistenţa financiară acordată părţilor terţe de către un beneficiar stabilit în Ţara parteneră în cadrul CTF, necesare pentru implementarea unui proiect, vor fi cele prevăzute la titlul VII capitolul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014, cu excepţia articolului 52 alineatul (1).

4.2 Dacă implementarea planului anual de utilizare a bugetului de asistenţă tehnică necesită efectuarea de achiziţii de către o entitate din Ţara parteneră în cadrul CTF, contractele vor fi atribuite şi în conformitate cu titlul VII capitolul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014, cu excepţia articolului 52 alineatul (1). Achiziţiile efectuate de sucursale vor fi limitate la costuri uzuale de funcţionare şi la costuri pentru activităţi de comunicare şi vizibilitate.

Articolul 5 - Norme privind naţionalitatea şi originea

5.1 Normele de eligibilitate pentru participarea la procedurile prevăzute la articolul 4 sunt cele prevă zute la articolele 8 şi 9 din Regulamentul (UE) nr. 236/2014 al Parlamentului European şi al Consiliului[2]. Atunci când în Program (Anexa II) sunt definite norme de eligibilitate mai specifice pentru participarea la apelurile de propuneri, în conformitate cu articolul 8 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 236/2014, se vor aplica şi aceste norme.

5.2 Toate achiziţiile efectuate în cadrul unui contract prevăzut la articolul 4 trebuie să provină dintr-o ţ ară eligibilă, conform articolelor 8 şi 9 din Regulamentul (UE) nr. 236/2014.

Articolul 6 - Facilitarea vizei şi dreptul la reşedinţă şi la stabilire

6.1 Atunci când natura achiziţiei sau a contractului de finanţare justifică acest lucru, inclusiv în cazul contractelor de achiziţii şi al asistenţei financiare acordate de beneficiari părţilor terţe, Ţara parteneră î n cadrul CTF acordă persoanelor fizice şi juridice care participă la procedurile de achiziţie şi de finanţ are, inclusiv la atribuirea directă, un drept provizoriu de stabilire şi de reşedinţă în Ţara parteneră în cadrul CTF. Acest drept rămâne valabil timp de o lună de la atribuirea contractului.

6.2 Atunci când se aplică un acord de facilitare a vizei, care include dispoziţii detaliate în acest sens, se aplică şi dispoziţiile de faţă. În toate celelalte cazuri, Ţara parteneră în cadrul CTF îşi aplică regimul cel mai favorabil privind vizele sau stabileşte proceduri de facilitare pentru emiterea de vize pentru persoane fizice şi persoanele ce reprezintă persoanele juridice care participă la procedurile de achiziţie şi de finanţare.

6.3 Ţara parteneră în cadrul CTF va acorda de asemenea antreprenorilor, subcontractanţilor, beneficiarilor de finanţare, oricărui beneficiar de asistenţă financiară şi persoanelor fizice ale căror

[2] Regulamentul (UE) nr. 236/2014 al Parlamentului European şi al Consiliului din 11 martie 2014 de stabilire a normelor şi procedurilor comune pentru punerea în aplicare a instrumentelor Uniunii pentru finanţarea acţiunii externe (JO L 77, 15.3.2014, p. 95).

servicii sunt necesare pentru derularea contractului și membrilor familiilor acestora drepturi similare celor prevăzute la articolele 6.1 și 6.2 pe perioada implementării Programului sau a unui proiect.

Articolul 7 - Dispoziţii fiscale şi vamale

7.1 Țara parteneră în cadrul CTF aplică în cazul contractelor de achiziții și de finanțare, inclusiv în cazul achizițiilor și al asistenței financiare acordate părților terțe de către beneficiari finanțați de Uniune, cele mai favorabile regimuri fiscale și vamale aplicate statelor sau organizațiilor internaț ionale de dezvoltare cu care are legături, prin procedurile naționale aplicabile.

7.2 Atunci când se aplică un acord-cadru, care include dispoziții mai detaliate în acest sens, se aplică ș i dispozițiile de față. Acordul-cadru trebuie înțeles drept acoperind integral costurile Programului/proiectului, inclusiv contribuția din partea Uniunii și orice cofinanțare.

Articolul 8 - Dispoziţii privind schimbul valutar şi transferul de fonduri

8.1 Țara parteneră în cadrul CTF își aplică propriile reglementări naționale privind schimbul valutar fă ră discriminări și autorizează importul sau achiziția de valută străină necesară. În cazul procedurilor desfășurate în alte monede decât euro, suma se transformă în euro folosind metoda cursului de schimb menționată în Program (Anexa II) pentru luna de lansare a procedurii.

8.2 Țara parteneră în cadrul CTF ia măsuri pentru a facilita oricărui beneficiar (public sau privat) sau oricărui antreprenor, dacă este cazul:

i) deschiderea de conturi bancare specifice proiectului, inclusiv conturi în euro;

ii) efectuarea de plăți conform dispozițiilor din contractul de finanțare, pentru implementarea tuturor activităților necesare implementării Programului/proiectului, inclusiv posibilitatea de primul beneficiar să redistribuie valoarea finanțării celorlalți beneficiari.

8.3 Atunci când se aplică un acord-cadru, care include dispoziții mai detaliate în acest sens, se aplică ș i dispozițiile de față.

Articolul 9 - Utilizarea studiilor

Contractul referitor la orice studiu finanțat în cadrul prezentului Acord de finanțare include dreptul ca Țara parteneră în cadrul CTF și Comisia să folosească studiul, să îl publice sau să îl divulge unor terțe părți.

Articolul 10 - Obligaţia de cooperare

10.1 Țara parteneră în cadrul CTF va coopera pe deplin cu Autoritatea de management, cu Autoritatea de audit, astfel cum sunt prevăzute în Program (Anexa II) și cu Comisia și va sprijini funcționarea eficientă a sistemelor de management și de control, astfel cum este descris în Program (Anexa II).

10.2 Țara parteneră în cadrul CTF va desemna unul sau mai mulți reprezentanți în Comitetul comun de monitorizare.

10.3 Țara parteneră în cadrul CTF desemnează o Autoritate națională care își asumă răspunderea pentru implementarea Programului (Anexa II) pe propriul său teritoriu, conform dispozițiilor din prezentul Acord de finanțare. Autoritatea națională va coopera pe deplin cu Autoritatea de

management și cu Comisia și va sprijini sistemele de management și de control, astfel cum este descris în Program (Anexa II).

10.4 Țara parteneră desemnează un punct de contact de control care va sprijini Autoritatea de management în activitățile sale de control, conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

10.5 Țara parteneră desemnează un reprezentant în cadrul Grupului de auditori, conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

Articolul 11 - Confidențialitatea

11.1 Fără a aduce atingere articolului 13, Țara parteneră în cadrul CTF și Comisia păstrează confidențialitatea oricărui document, a informațiilor și a altor materiale ce au legătură directă cu implementarea prezentului Acord de finanțare, care sunt clasificate drept confidențiale.

11.2 Părțile obțin aprobarea prealabilă scrisă a celeilalte înainte de a divulga public astfel de informații.

11.3 Părțile au în continuare obligația de confidențialitate, timp de cel puțin cinci ani de la finalul perioadei de execuție.

Articolul 12 - Vizibilitatea

12.1 Programul și orice proiect finanțat prin Program (Anexa II) vor face obiectul unor măsuri adecvate de comunicare și informare. Cu excepția cazului în care se stabilește în mod diferit, Țara parteneră în cadrul CTF ia măsurile necesare pentru a asigura vizibilitatea finanțării din partea Uniunii pe teritoriul său.

12.2 Aceste măsuri de comunicare și informare respectă strategia de comunicare inclusă în Program și planul anual de informare și de comunicare derulat de Autoritatea de management.

Articolul 13 - Verificările și controalele efectuate de Autoritatea de management, de Autoritatea de audit, de Comisie, de Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) și de Curtea de Conturi Europeană

13.1 Țara parteneră în cadrul CTF va asista și va sprijini verificările și controalele efectuate de Autoritatea de management, de Autoritatea de audit, de Comisie, de OLAF și de Curtea de Conturi Europeană, la solicitarea acestora.

Țara parteneră în cadrul CTF este de acord ca Autoritatea de management, Autoritatea de audit, Comisia, OLAF și Curtea de Conturi Europeană să efectueze verificări documentare și inopinate privind utilizarea finanțării în cadrul Programului/proiectului conform prezentului Acord de finanțare și să deruleze un audit complet, dacă este necesar, pe baza documentelor justificative pentru evidențele și documentele contabile și a oricăror alte documente referitoare la finanțarea Programului/proiectului, pe întreaga durată a prezentului Acord de finanțare și timp de cinci ani de la data plății soldului pentru Program.

DIRECȚIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ȘI PETIȚII

13.2 Fără a aduce atingere dispozițiilor de la articolul 16.1, înregistrările referitoare la audituri, apeluri, litigii sau la urmărirea revendicărilor ce rezultă din derularea Programului/proiectelor vor fi pă strate până la finalizarea acestor audituri, apeluri, litigii sau revendicări.

13.3 Țara parteneră în cadrul CTF înțelege că OLAF poate efectua verificări și controale inopinate conform procedurilor prevăzute în dreptul Uniunii pentru protecția intereselor financiare ale Uniunii î mpotriva fraudei și a altor nereguli.

În acest scop, Țara parteneră în cadrul CTF acordă funcționarilor Autorității de management, ai Autorității de audit, ai Comisiei, ai OLAF și ai Curții de Conturi Europene, precum și agenților autorizați ai acestora, acces în spațiile și unitățile unde se derulează operațiuni finanțate în temeiul prezentului Acord de finanțare, inclusiv la sistemele lor informatice, precum și la orice documente și date informatice privind managementul tehnic și financiar al acestor operațiuni și va lua măsurile necesare pentru a le facilita activitatea. Accesul agenților autorizați ai Comisiei, ai OLAF și ai Curții de Conturi Europene se acordă în condiții de strictă confidențialitate față de terți, fără a se aduce atingere obligațiilor de drept public ce trebuie respectate. Documentele trebuie să fie accesibile și să fie arhivate într-o manieră care să permită inspectarea lor cu ușurință, Țara parteneră în cadrul CTF având obligația de a informa Comisia, OLAF sau Curtea de Conturi Europeană cu privire la locul exact unde sunt păstrate acestea.

13.4 Verificările și auditurile descrise mai sus se aplică și activităților antreprenorilor, subcontractanț ilor, beneficiarilor de finanțare și oricărui beneficiar de asistență financiară care a primit finanțare din partea Uniunii. În acest scop, Țara parteneră în cadrul CTF se asigură, prin dispoziții contractuale și orice alte mijloace aflate la dispoziția sa, că aceste persoane au aceleași obligații legale față de Autoritatea de management, Autoritatea de audit, Comisie, OLAF și Curtea de Conturi Europeană ca Țara parteneră în cadrul CTF și că propria sa documentație poate remedia orice lacună în punerea în aplicare a acestor obligații.

13.5 Țara parteneră în cadrul CTF și Autoritatea de management vor fi informate de agenții sau auditorii externi desemnați/autorizați de Comisie, de OLAF sau de Curtea de Conturi Europeană cu privire la misiunile inopinate. Același lucru se va întâmpla și atunci când aceste misiuni inopinate sunt efectuate de Autoritatea de management sau de Autoritatea de audit.

Articolul 14 - Prevenirea neregulilor, a fraudei și a corupției

14.1 Țara parteneră în cadrul CTF va informa imediat Autoritatea de management și Comisia cu privire la orice element adus în atenția sa, care generează suspiciuni de nereguli, fraudă sau corupție și cu privire la orice măsură adoptată sau planificată pentru a gestiona aceste situații.

14.2 Țara parteneră în cadrul CTF se va asigura și va verifica în mod regulat, prin proceduri naționale corespunzătoare, că operațiunile finanțate cu fonduri ale Uniunii au fost implementate în mod corespunzător. Ea va lua măsurile necesare pentru a preveni neregulile,fraudele și la solicitarea Autorității de management sau a Comisiei, va urmări recuperarea fondurilor plătite în mod necorespunzător.

„Neregulă" înseamnă orice încălcare a Acordului de finanțare, a contractelor de implementare sau a dreptului Uniunii, ce se datorează unei acțiuni sau unei omisiuni comise de către orice persoană, care are sau ar avea efectul de a prejudicia fondurile Uniunii, conducând la reducerea sau la pierderea

integrală a veniturilor datorate Uniunii, sau printr-o cheltuială nejustificată. „Fraudă" înseamnă orice acţiune sau omisiune intenţionată referitoare la:

- utilizarea sau prezentarea de declaraţi sau documente false, incorecte sau incomplete, ce conduc la alocarea sau reţinerea necorespunzătoare a fondurilor din bugetul general al Uniunii;

- necomunicarea de informaţii, cu încălcarea unei obligaţii specifice şi având acelaşi efect;

- utilizarea necorespunzătoare a fondurilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate iniţial.

14.3 Ţara parteneră în cadrul CTF se angajează să ia orice măsură corespunzătoare pentru a preveni, a depista şi a pedepsi orice practici de corupţie activă sau pasivă pe perioada implementării Acordului de finanţare.

„Corupţie pasivă" înseamnă acţiunea deliberată a unui funcţionar care, în mod direct sau printr-un intermediar, solicită sau primeşte avantaje de orice fel, pentru el însuşi sau pentru o terţă parte, sau care acceptă o promisiune privind un astfel de avantaj, în sensul acţionării sau al neacţionării în conformitate cu obligaţiile sale sau în exerciţiul funcţiei sale, cu încălcarea obligaţiilor sale oficiale, care afectează sau ar afecta interesele financiare ale Uniunii.

„Corupţie activă" reprezinta acţiunea deliberată a unei persoane care promite sau oferă, în mod direct sau printr-un intermediar, un avantaj de orice fel unui funcţionar, în nume propriu sau pentru o parte terţă, în sensul ca acesta să acţioneze sau să nu acţioneze în conformitate cu obligaţiile sale sau în exerciţiul funcţiei sale, cu încălcarea obligaţiilor sale oficiale, care afectează sau ar afecta interesele financiare ale Uniunii.

14.4 Dacă Ţara parteneră în cadrul CTF nu ia măsurile corespunzătoare pentru a preveni frauda, neregulile şi corupţia, Comisia poate adopta măsuri preventive, inclusiv suspendarea Acordului de finanţare.

Articolul 15 - Recuperările

15.1 Autoritatea de management ia toate măsurile necesare pentru a recupera fondurile plătite în mod necorespunzător, împreună cu orice dobânzi de întârziere, de la orice beneficiar, prin orice mijloc, inclusiv prin compensare. Ţara parteneră în cadrul CTF se angajează să coopereze pe deplin cu Autoritatea de management, cu Autoritatea de audit şi cu Comisia şi să le sprijine în procesul de recuperare.

15.2 Atunci când recuperarea se referă la o revendicare adresată unui beneficiar stabilit în Ţara parteneră în cadrul CTF, care este o entitate publică în conformitate cu legislaţia sa naţională, iar Autoritatea de management nu poate recupera datora, Autoritatea de management recuperează sumele datorate direct de la Ţara parteneră în cadrul CTF.

15.3 Fără a aduce atingere responsabilităţii Autorităţii de management de a recupera de la orice beneficiar fondurile plătite necorespunzător, Comisia poate proceda la recuperare în numele Autorităţ ii de management prin orice mijloace, inclusiv prin compensare şi prin recuperare silită în cadrul instanţelor competente. Atunci când recuperarea se referă la o revendicare adresată unui beneficiar care este o entitate publică înfiinţată în Ţara parteneră în cadrul CTF, Comisia poate recupera sumele direct de la Ţara parteneră în cadrul CTF.

15.4 Contractele încheiate de Autoritatea de management în cadrul Programului conțin o clauză care îi permite Comisiei să recupereze de la orice beneficiar stabilit în Țara parteneră în cadrul CTF orice sume datorate Autorității de management pe care aceasta din urmă nu le-a putut recupera. Contractele vor conține și o clauză care îi permite Țării partenere în cadrul CTF să recupereze de la un beneficiar stabilit în Țara parteneră în cadrul CTF, care este o entitate publică în conformitate cu legislația sa națională.

15.5 Atunci când recuperarea se referă la deficiențe sistemice ale sistemelor de management și de control ale Programului, Autoritatea de management este responsabilă cu rambursarea sumelor vizate la bugetul general al Uniunii. Țara parteneră în cadrul CTF trebuie să ramburseze Autorității de management suma datorată, conform alocării obligațiilor între țările participante, astfel cum este prevăzut în Program (Anexa II).

Articolul 16 - Consultări

16.1 Părțile se vor consulta reciproc înainte de a se angaja în conflicte referitoare la implementarea sau interpretarea prezentului Acord de finanțare, conform articolului 20. Dacă Autoritatea de management nu este parte la Acordul de finanțare, Părțile o vor consulta pe aceasta.

16.2 Atunci când Comisia află despre eventuale probleme în derularea procedurilor legate de managementul acestui Acord de finanțare, ea va stabili toate contactele necesare cu Autoritatea de management și cu Țara parteneră în cadrul CTF pentru a remedia situația și poate lua toate măsurile necesare.

16.3 Consultarea poate conduce la modificarea, suspendarea sau încetarea prezentului Acord de finanțare.

Articolul 17 - Modificarea Acordului de finanțare

17.1 Orice modificare a prezentului Acord de finanțare se va face în scris, inclusiv printr-un schimb de scrisori cu acordul Părților.

17.2 Dacă solicitarea de modificare este adresată de Țara parteneră în cadrul CTF, aceasta va transmite solicitarea sa Comisiei cu cel puțin trei luni înainte de data la care se dorește intrarea în vigoare a modificării, cu excepția situațiilor justificate în mod corespunzător de Țara parteneră în cadrul CTF și acceptate de către Comisie.

17.3 Modificările Programului (Anexa II) sunt guvernate de dispozițiile articolului 6 sau ale articolului 66 alineatul (5) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014 și pot necesita modificarea prezentului Acord de finanțare.

Articolul 18 - Suspendarea Acordului de finanțare

18.1 Acordul de finanțare poate fi suspendat în următoarele cazuri:

- Comisia poate suspenda implementarea prezentului Acord de finanțare dacă Țara parteneră în cadrul CTF își încalcă o obligație prevăzută în prezentul Acord de finanțare;

DIRECȚIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ȘI PETIȚII

- Comisia poate suspenda prezentul Acord de finanţare dacă Ţara parteneră în cadrul CTF încalcă o obligaţie referitoare la respectul pentru drepturile omului, la principii democratice şi la statul de drept şi în cazuri grave de corupţie;

- Prezentul Acord de finanţare poate fi suspendat în cazuri de forţă majoră, astfel cum s-a definit mai jos. „Forţă majoră" înseamnă orice situaţie neprevăzută şi excepţională sau orice eveniment aflat în afara controlului părţilor, care le împiedică pe oricare dintre acestea să îşi îndeplinească oricare dintre obligaţiile ce le revin, care nu poate fi atribuit erorii sau neglijenţei acestora (sau antreprenorilor, agenţilor ori angajaţilor lor) şi care se dovedeşte a fi insurmontabil, în pofida tuturor măsurilor adoptate. Defectele echipamentelor sau ale materialelor sau întârzierile în punerea acestora la dispoziţie, conflictele de muncă, grevele sau dificultăţile financiare nu pot fi invocate ca situaţii de forţă majoră. Nu se va considera că o parte îşi încalcă obligaţiile dacă o situaţie de forţă majoră o împiedică să facă acest lucru, iar partea cealaltă a fost informată în mod corespunzător. O parte care se confruntă cu o situaţie de forţă majoră o va informa pe cealaltă fără întârziere, precizând natura, durata probabilă şi efectele previzibile ale problemei şi va lua orice măsuri pentru a reduce la minimum daunele posibile;

- Niciuna dintre Părţi nu va fi responsabilă pentru încălcarea obligaţiilor sale în temeiul prezentului Acord de finanţare dacă este împiedicată să le îndeplinească din cauza unei situaţii de forţă majoră, cu condiţia să ia măsuri să reducă la minimum orice daune posibile.

18.2 Comisia poate suspenda prezentul Acord de finanţare fără preaviz.

18.3 Comisia poate lua orice măsuri de precauţie înainte să aibă loc suspendarea.

18.4 Când se anunţă suspendarea, se vor preciza consecinţele pentru contractele de achiziţii şi de finanţare în curs şi pentru cele ce urmează a fi semnate.

18.5 O suspendare a prezentului Acord de finanţare nu afectează suspendarea plăţilor de către Comisie conform articolului 62 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

18.6 Părţile vor relua implementarea Acordului de finanţare atunci când condiţiile permit acest lucru, cu aprobarea prealabilă scrisă a Comisiei. Aceasta nu aduce atingere oricăror modificări ale prezentului Acord de finanţare ce pot fi necesare pentru a adapta acţiunile la noile condiţii de implementare, inclusiv, dacă este posibil, prelungirea perioadei de implementare sau încetarea prezentului Acord de finanţare conform articolului 20.

Articolul 19 - Încetarea Acordului de finanţare

19.1 Dacă problemele care au condus la suspendarea prezentului Acord de finanţare nu au fost soluţionate în cel mult 180 de zile, oricare dintre părţi poate înceta prezentul Acord de finanţare în baza unui preaviz de 30 de zile.

19.2 Când se anunţă încetarea, se vor preciza consecinţele pentru contractele în curs şi pentru cele ce urmează a fi semnate.

19.2 Prezentul Acord de finanţare poate înceta în cazul încetării Programului conform articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

Articolul 20 - Soluţionarea litigiilor

Instrumentul European de Vecinătate
Cooperare transfrontalieră

Bazinul Mării Negre 2014-2020

Program Operațional Comun

(Proiect final 30 iunie 2015 – revizuit noiembrie 2015)

Black Sea
PROGRAM DE COOPERARE
TRANSFRONTALIERA

DIRECȚIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ȘI PETIȚII

Cuprins

Bazinul Mării Negre 2014-2020 1

- Rezumat .....

a.Introducere: Descrierea etapelor de pregătire a programului 1

b.Rezumat al strategiei programului 3

c.Rezumat al gestionării şi implementării programului 5

1. Descrierea zonei geografice a Programului 6

1.1 Ţări participante şi zona geografică a Programului 6

1.2 Regiuni principale .....

1.3 Harta zonei geografice a Programului 8

2. Cadrul strategic general al Programului 9

2.1 Strategie UE pentru ENI CBC 9

2.2 Cadrul strategic al UE pentru Bazinul Mării Negre 11

2.3 Alte politici şi iniţiative UE relevante 12

3. Analiza socio-economică şi SWOT a Bazinului Mării Negre 14

3.1 Teritoriu şi demografie 14

3.2 Economie 19

3.3 Educaţie şi piaţa muncii, Cercetare&Dezvoltare, cercetare 30

3.4 Protecţia mediului 35

3.5 Sănătate, siguranţă şi securitate 41

3.6 Reţele de energie, transport şi comunicare 47

3.7 Cultură, societate civilă şi autonomie locală 53

4. Analiză şi consultări strategice cu privire la Bazinul Mării Negre 56

4.1 Analiza experienţei trecute 56

4.2 Consultări cu părţile interesate 58

4.3 Coerenţa cu alte programe ale UE 60

4.4 Rezumat al identificării strategiei 64

5. Strategia Programului ENI CBC în Bazinul Mării Negre 65

5.1 Obiectiv general 65

5.2 Aspecte orizontale şi modalităţi 65

5.3 Obiective şi priorităţi tematice 66

5.4 Indicatori verificabili în mod obiectiv 72

5.5 Analiza riscului şi măsuri de diminuare 75

5.6 Cadrul logic al programului 77

5.7 Natura proiectelor şi tipurile de sprijin 81
5.8 Integrarea aspectelor transversale 83
5.9 Complementarităţi şi sinergii 84
6. Structuri ale Programului şi organisme naţionale 88
6.1 Comitetul Comun de Monitorizare (CCM) 88
6.2 Autoritatea de Gestionare (AG) 90
6.3 Autoritatea de Audit (AA) şi Grupul de Auditori (GdA) 92
6.4 Autorităţi Naţionale (AN) 94
6.5 Puncte de contact de control (PCC) 96
6.6 Secretariatul Tehnic Comun (STC) 98
6.7 Alte structuri ce vin în sprijinul autorităţilor naţionale 99
6.8 Comitetul de Selecţie (CS) 99
7. Evaluarea proiectului şi procedurile de selecţie 100
7.1 Parteneri implicaţi, roluri şi responsabilităţi 100
7.2 Descrierea evaluării şi a procesului de selecţie 100
8. Implementarea Programului 104
8.1 Descriere succintă a sistemelor de gestionare şi de control 104
8.2 Calendarul pentru implementarea programului 111
8.3 Asistenţă tehnică (TA) 111
8.4 Monitorizare şi Evaluare 114
8.5 Comunicare 115
8.6 Evaluarea strategică de mediu 116
8.7Plan financiar .....
8.8 Normele privind eligibilitatea cheltuielilor 121
8.9 Folosirea monedei euro 124
8.10 Repartizarea pasivelor între ţările participante 124
8.11 Normele privind transferul, utilizarea şi monitorizarea cofinanţării 125
8.12 Raportarea şi schimbul electronic de date între Autoritatea de Gestionare şi Comisia Europeană . 125
8.13 Limba programului 126
ANEXE ..... Ошибка! Закладка не определена.
Anexa 1 – Rezumat al cartografierii proiectelor atribuite în cadrul Bazinului Mării Negre 2007-2013 şi a studiului privind priorităţile actuale şi nevoile viitoare .....
Anexa 2 – Rezultate combinate ale analizei SWOT şi ale experienţei din trecut..... **определена.**
Anexa 3 – Sistemul şi planul de monitorizare şi evaluare.....

Anexa 4 – Strategia Anuală de Comunicare şi Informarea şi planul de comunicare 2016 ..

Anexa 5 – Raport asupra Evaluării Strategice de Mediu.....!

Note şi Surse 128

DIRECTIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ŞI PETIŢII

LISTĂ ACRONIME

AA Autoritatea de Audit AA

BSB Bazinul Mării Negre BMN

BSEC Cooperare Economică la Marea Neagră CEMN

CBC Cooperare Transfrontalieră CT

CCP Punct de Contact de Control PCC

EC Comisia Europeană CE

ENI Instrumentul European de Vecinătate IEV

ENPI Instrumentul European de Vecinătate şi de Parteneriat IEVP

EU Uniunea Europeană UE

GoA Grup de Auditori GdA

GDP Produs intern brut PIB

ICT Tehnologii de Informare şi Comunicare TIC

JMC Comitetul Comun de Monitorizare CCM

STC Secretariatul Tehnic Comun STC

MA Autoritatea de Gestionare AG

NA Autoritatea Naţională AN

NGO Organizaţie Nonguvernamentală ONG

OECD Organizaţie pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică OCDE

R&D Cercetare şi dezvoltare C&D

SC Comitetul de Selecţie CS

SEA Evaluarea Strategică de Mediu ESM

SME Întreprinderi Mici şi Mijlocii IMM

SWOT Puncte tari, Puncte Slabe, Oportunităţi şi Ameninţări (Analiza)

UNDP Programul de Dezvoltare al Naţiunilor Unite PDNU

UNESCO Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură ONUESC

WHO Organizaţia Mondială a Sănătăţii OMS

Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

◦ Rezumat executiv

a. Introducere: Descrierea etapelor de pregătire a programului

Programul operațional pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020 face parte din Cooperarea Transfrontalieră a Uniunii Europene (CBC) în cadrul Instrumentului European de Vecinătate (ENI). CBC în cadrul ENI extinde principiile CBC între statele membre ale UE prin intermediul programelor europene de Cooperare Teritorială. CBC din cadrul ENI primește finanțare de la ENI, cât și de la Fondul European de Dezvoltare Regională și de la Instrumentul de Asistență pentru Preaderare. Toate sursele de finanțare pot fi folosite de ambele părți ale frontierei externe a UE pentru acțiuni de beneficii comune. Regulamentul[i] ENI stabilește baza pentru CBC, definit mai departe în Regulamentul de Implementare[ii] al CBC din cadrul ENI și în Documentul de Programare[iii] al CBC din cadrul ENI.

În timp ce obiectivele strategice generale pentru program au fost definite la nivelul UE, programarea detaliată , inclusiv prioritățile programului CBC din cadrul ENI pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020, au fost elaborate de către partenerii programului aceștia lucrând împreună la nivel transfrontalier. În acest sens, a fost instituit un Comitet de Programare Comună format din reprezentanți din țările participante în mod activ, iar întâlniri între aceștia au avut loc de șapte ori între aprilie 2013 și februarie 2015.

Nouă țări au participat în mod activ în procesul de programare, Republica Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Turcia și Ucraina. Totuși, pe 7 mai 2015, Azerbaijan s-a retras din negocierile cu privire la dezvoltarea programului.

Dezvoltarea Programului de Cooperare Transfrontalieră în Bazinul Mării Negre din cadrul ENI 2014-2020 a fost facilitată de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România, care a fost desemnat în funcția de Autoritate de Gestionare permițând continuitatea rolului sau ca Autoritate Comună de Management pentru programul CBC al ENPI pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013.

Programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020 este elaborat pe baza cadrului de cooperare anterior, Programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013, în cadrul căruia 62 de proiecte au fost acordate și implementate în 8 țări din jurul Bazinului Mării Negre. Lecțiile relevante învățate din această experiență anterioară au fost integrate în strategia Programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020, împreună cu cartografierea proiectelor acordate și un studiu efectuat în 2013, despre prioritățile actuale și

---

[i] Regulamentul (UE) Nr. 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European din 11 martie 2014 de stabilire a Instrumentului European de Vecinătate

[ii] Regulamentul Comisiei de Implementare (UE) Nr. 897/2014 din 18 august 2014 ce stabilește prevederi specifice pentru implementarea programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în baza Regulamentului (UE) Nr. 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European

[iii] Document de programare pentru sprijinul Uniunii Europene pentru Cooperare Tranfrontalieră în cadrul ENI pentru perioada 2014-2020, adoptat printr-o hotărâre a Comisiei de Implementare la data de 08.10.2014

nevoile viitoare.

Pe lângă analiza experienței trecute, metodologia pentru identificarea celei mai relevante strategii pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre 2014-2020, a inclus și o analiză socio-economică a zonei geografice a programului și o analiză a punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor acesteia (SWOT), care a fost elaborată din iunie până în noiembrie 2013.

Rezultatele analizei experienței trecute, combinate cu rezultatele analizei socio-economice și a celei SWOT au dus la reducerea celor 10 obiective tematice prezentate în Documentul de Programare al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate la 8 obiective, axate pe un număr limitat de priorități, care au prezentat cel mai interesant potențial pentru cooperare în cadrul Bazinului Mării Negre. Lista propusă de posibile obiective tematice și priorități aferente, au fost convenite pentru consultare în cea de-a treia ședință a Comitetului Comun de Programare ce a avut loc în Kavala, Grecia pe 15 noiembrie 2013.

Părțile interesate ale programului au fost consultate pe larg cu scopul de a valida analiza SWOT și de a oferi sugestii în privința posibilelor priorități ale programului. Consultările au inclus:

- O consultare internațională la nivel regional ce a avut loc în timpul conferinței anuale a programului Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013, ținută la Istanbul, Turcia pe 5 decembrie 2013 (ce a inclus reprezentanți ai autorităților naționale, regionale și locale și ONG-uri, cercetători și academicieni și alte părți interesate active în zona geografică a Bazinului Mării Negre).
- Consultări la nivel național cu părțile interesate (evenimente și/sau consultări scrise) în țările participante[i] din noiembrie 2013 până în martie 2014. Consultările au avut loc atât la nivel național și regional pentru a permite coerența cu strategiile naționale/regionale, precum și pentru a include punctele de vedere ale actorilor din teritoriu.
- Consultări publice deschise prin intermediul website-ului programului actual (inițiat în decembrie 2013) și alte website-uri naționale.

Strategia programului pentru Bazinul Mării Negre ia, de asemenea, în considerare, strategii și politici relevante ale UE (inclusiv strategia de "Creștere economică albastră", etc.) pentru a asigura coerența suportului de program cu cadrele strategice existente ale UE. O analiză a coerenței cu programele UE a fost realizată astfel ca obiectivele și prioritățile definite pentru Bazinul Mării Negre să ofere o valoare adăugată cooperării transfrontaliere și să nu acopere elementele deja finanțate, sau care ar putea fi finanțate mai adecvat, de alte programe ale ENI sau ale UE.

Rezultatele consultărilor cu părțile interesate și analiza coerenței cu alte programe ale UE au fost prezentate la cea de-a 4-a ședință a Comitetului Comun de Programare ce a avut loc la Șile, Turcia, pe 28 aprilie 2014.

După o examinare atentă a:

- Acoperirii geografice largi și a bugetului limitat al programului, și, prin urmare, a nevoii strategiei Bazinului Mării Negre de a se concentra asupra unui număr limitat de teme în care pot fi obținute rezultate concrete și
- A relevanței puternice a unor priorități în cadrul obiectivelor tematice ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate "Business și dezvoltare" (OT1) și "Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice" (OT6) indicate pe tot parcursul procesului de analiză și consultare,

[i] Rusia nu a participat la consultări

aceste două obiective au fost alese pentru strategie. Consultările naţionale şi internaţionale, precum şi consultările publice online de pe website-ul programului (în iunie 2014), au urmat setul propus de priorităţi şi acţiunile orientative şi acestea au fost în cele din urmă convenite în cadrul celei de-a 5-a şedinţe a Comitetului Comun de Programare în Bruxelles, Belgia în 17 iulie 2014.

Procesul evaluării strategice de mediu (ESM) a început în octombrie 2014 şi a implicat autorităţile relevante din domeniul mediului din ţările participante. Proiectul de concluzii ale procesului a fost prezentat la cea de-a 7-a întâlnire a Comitetului Comun de Programare din Chişinău, din 26 februarie 2015.

Modalităţile pentru implementarea programului au fost elaborate pe parcusul întregii perioade şi convenite treptat în cadrul întâlnirilor Comitetului Comun de Programare.

Consultarea publică finală a întregului Program Operaţional Comun a avut loc începând cu 16 martie până la 3 aprilie 2015 de către autorităţile naţionale şi prin intermediul website-ului programului actual.

Procesul de programare, inclusiv elaborarea programului şi organizarea consultărilor în ţările partenere, au fost susţinute de proiectul de asistenţă tehnică a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate Sprijin pentru Pregătirea Programelor (SPP). De asemenea, au fost cuprinse şi comentariile din partea proiectului de asistenţă tehnică a UE, INTERACT ENPI (Instrumentul European de Vecinătate şi Parteneriat).

b. Rezumat al strategiei programului

Ca urmare a procesului finalizat de analiză şi consultare, programul pentru Bazinul Mării Negre se va concentra pe două dintre obiectivele Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, contribuind la două obiective strategice globale, aşa cum sunt definite în documentul de Programare a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate 2014-2020:

- Obiectivul tematic 1. *Dezvoltarea Afacerilor şi IMM-urilor,* contribuind la atingerea obiectivului strategic global A al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate. *Promovarea dezvoltării economice şi sociale în regiunile de pe ambele părţi ale frontierelor comune*
- Obiectivul thematic 6. *Protecţia mediului, atenuarea şi adaptarea la schimbările climatice,* contribuind la atingerea obiectivului strategic global B al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate. *Abordarea provocărilor comune în domeniul mediului, sănătăţii publice, siguranţă şi securitate*

În cadrul acestor obiective tematice ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, ţările participante au convenit asupra unui set de obiective şi priorităţi pentru programul Bazinului Mării Negre, reflectând circumstanţele şi cerinţele proprii specifice, aşa cum sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Programul operaţional pentru Bazinul Mării Negre al Cooperării Tranfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate 2014-2020 – Obiective şi Priorităţi:

Obiectiv general	Obiective specifice	Priorităţi	Finanţare ENI UE (provizoriu)
Îmbunătăţirea bunăstării oamenilor din regiunile Bazinului Mării	1. Promovarea afacerilor şi a antreprenoriatului în cadrul Bazinului Mării Negre	1.1 Promovarea în comun a afacerilor şi a antreprenoriatului în turism şi în sectoarele culturale	€25,34 milioane
		1.2 Creşterea oportunităţilor	

Negre prin creştere durabilă şi protecţia comună a mediului		comerciale transfrontaliere şi modernizarea sectoarelor de agricultură şi conexe	
	2. Promovarea coordării protecţiei mediului şi a reducerii în comun a deşeurilor marine în Bazinul Mării Negre	2.1 Îmbunătăţirea monitorizării comune a mediului	€18,80 milioane
		2.2 Promovarea sensibilizării comune şi a acţiunilor comune de reducere a deşeurilor devărsate în râuri şi mare	

Un număr de elemente importante pentru o cooperare trasfrontalieră de success, susţinută şi favorabilă incluziunii vor fi de asemenea susţinute ca aspecte orizontale sau modalităţi ce urmează să fie desfăşurate în cadrul oricărei dintre priorităţi. Aceste elemente includ:

- Aşa-numitele acţiuni 'people-to-people' (interumane)
- Promovarea bunei guvernări locale şi regionale
- Promovarea coordonării/integrării regionale
- Folosirea şi dezvoltarea tehnologiilor de informare şi comunicare relevante
- Promovarea egalităţii de gen şi a oportunităţilor pentru tineri.

Pentru a-şi atinge obiectivele, programul va acorda **granturi proiectelor Cooperării Transfrontaliere selectate prin intermediul cererilor de propuneri**. Două sesiuni de cereri de propuneri sunt aşteptate să fie lansate pe perioada programului, în 2016 şi 2018. Dimensiunea financiară recomandată pentru proiecte va fi analizată ulterior în cererile de propuneri.

Proiectele vor fi depuse **în comun** de către partenerii stabiliţi efectiv în zona geografică a programului[1], din **cel puţin** unul dintre statele membre ale UE participante **şi** una dintre ţările partenere participante sau Federaţia Rusă. Participarea partenerilor turci este posibilă doar în cadrul proiectelor cu cel puţin un partener dintr-o ţară membră a UE participant şi un partener dintr-o ţară parteneră participantă sau Federaţia Rusă.

În conformitate cu documentul de Programare a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, partenerii ce implementează proiecte vor reprezenta în primul rând **nivelurile administrative regionale şi sub-naţionale, precum şi organizaţiile societăţii civile** cu sediul în cadrul zonei geografice eligibile a programului. Se va acorda prioritate autorităţilor locale şi regionale, societăţii civile, camerelor de comerţ şi comunităţii academice şi educaţionale; precum şi alţi actori eligibili situaţi în cadrul zonei geografice eligibile a programului şi importanţi pentru realizarea obiectivelor programului.

Proiectele vor furniza întotdeauna **beneficii şi efecte clare ale cooperării transfrontaliere**. Fiecare proiect va avea drept scop stabilirea:

- **Unor contacte tranfrontaliere îmbunătăţite** în cadrul Bazinului Mării Negre incluzând de ex. networking, forumuri şi stabilirea unor parteneriate durabile;
- **Unor cunoştinţe şi abilităţi îmbunătăţite** incluzând de ex. Schimbul de experienţă şi bune practici, inovaţie, consolidarea capacităţilor şi cercetarea comună;
- **Unor rezultate concrete şi vizibile** incluzând de ex. Investiţii la scară mică, proiecte-pilot, instrumente comune ale tehnologiilor de informare şi comunicare, resurse online cu acces liber.

[1] Vedeti mai multe detalii sub titlul 'Natura proiectelor şi tipuri de sprijin' din cadrul Capitolului Strategia Programului. Reţineţi că dispoziţiile specific se aplică organizaţiilor internaţionale şi Grupărilor Europene.

Complementaritatea sprijinului este esenţială pentru a asigura cea mai bună utilizare a resurselor şi cele mai bune rezultate pentru regiunile eligibile şi pentru părţile interesate. Dincolo de asigurarea unei consistenţe suplimentare cu alte iniţiative sprijinite de UE sau la nivel regional/naţional pe perioada implementării programului, programul Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre va căuta, de asemenea, să ofere complementarităţi cu alte cadre-cheie de cooperare din cadrul regiunii Bazinului Mării Negre şi de către alţi sponsori.

c. Rezumatul gestionării şi implementării programului

Sistemul de management şi control al Programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre va fi organizat de către următoarele autorităţi, structuri şi organisme:

- **Comitetul Comun de Monitorizare (CCM)**: supervizează şi monitorizează implementarea programului şi este responsabil cu aprobarea propunerilor de proiect;
- **Autoritatea de Gestionare (AG)**: responsabilă de gestionarea şi implementarea programului;
- **Autoritatea de Audit (AA)**: desfăşoară audituri asupra sistemelor de management şi control ale programului, pe un eşantion adecvat de proiecte şi asupra conturilor anuale ale programului;
- **Autorităţi naţionale (AN)**: instituţie naţională omoloagă a Autorităţii de Gestionare în fiecare ţară participantă şi general responsabilă pentru sprijinirea Autorităţii de Gestionare în implementarea programului în propriile ţări;
- **Grup de Auditori (GdA)**: asistă Autoritatea de Audit în îndeplinirea atribuţiilor ce le revin;
- **Puncte de contact de control (PCC)**: sprijină Autoritatea de Gestionare în funcţiile sale de control;
- **Secretariatul Tehnic Comun (STC)**: asistă AG, CCM, AA şi Comitetul de Selecţie în îndeplinirea atribuţiilor care le revin;
- **Comitetul de Selecţie (CS)**: supervizează evaluarea şi selecţia propunerilor de proiect primate pe perioada cererilor şi eliberează recomandări pentru decizii de acordare către Comitetul Comun de Monitorizare.

Procesul de desemnare a Autorităţii de Gestionare se aşteaptă a fi complet în prima jumătate a anului 2016, permiţând lansarea primei sesiuni de cereri de propuneri în a doua jumătate a lui 2016.

Activităţile de **monitorizare şi evaluare** vor juca un rol major în ciclul implementării programului şi va implica monitorizarea la nivelul de proiect, monitorizarea la nivel de program şi evaluarea. Realizările programului vor fi măsurate la nivelul rezultatelor de către 4 indicatori (unul pentru fiecare prioritate) şi la nivelul activităţii de către 6 indicatori ENI CBC indicatori comuni ai rezultatului şi 3 indicatori ai rezultatului specifici programului.

Activităţile de **comunicare** vor avea ca scop îmbunătăţirea participării, ajutarea implementării cu succes, asigurarea transparenţei şi creşterea gradului de conştientizare a programului, sprijinul naţional şi al UE.

1. Descrierea zonei geografice a Programului

1.1 Țări participante și zona geografică a Programului

'Țările participante' la Programul operațional de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre (BMN) includ următoarele:

- State membre ale UE: Bulgaria, Grecia și România
- Țări partenere[i]: Armenia, Azerbaijan[ii], Georgia, Republica Moldova și Ucraina
- Țară candidată: Turcia
- Federația Rusă [iii]

Următoarele țări sau unitățile teritoriale NUTS II (sau echivalente) formează zona geografică principal eligibilă a Programului pentru Bazinul Mării Negre, așa cum sunt definite în documentul de programare al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate:

- **România**: Sud-Est
- **Bulgaria**: Severoiztochen, Yugoiztochen
- **Grecia**: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki
- **Turcia**: TR10 (İstanbul), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) și TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
- **Rusia**: Rostov Oblast, Krasnodar Krai, Republica Adygea
- **Ucraina**[iv]: Odessa, Mykolaiv, Kherson, Zaporosh'ye și Donetsk Oblasts, Republica Crimeea, Sevastopol
- **Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaijan**: întreg teritoriul

[i] Așa cum sunt prezentate în Anexa I a Regulamentului (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European din 11 martie 2014 instituind un Instrument European de Vecinătate

Cu toate acestea, până la data depunerii programului la Comisia Europeană în vedrea adoptării, doar următoarele țări au confirmat participarea la programul operațional Bazinul Mării Negre, inclusiv în următoarele regiuni de bază:

- România: Sud-Est
- Bulgaria: Severoiztochen, Yugoiztochen
- Grecia: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki
- Turcia: TR10 (Istanbul), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) şi TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
- Ucraina iv : Odessa, Mykolaiv, Kherson, Zaporosh'ye şi Donetsk Oblasts, Republica Crimeea, Sevastopol
- Moldova, Georgia, Armenia: întreg teritoriul

1.2 Harta zonei geografice a programului

Harta de mai jos prezintă regiunile eligibile ale țărilor care au confirmat până la data de depunere a programului la CE, participarea lor la programul operațional Bazinul Mării Negre ENI CBC.

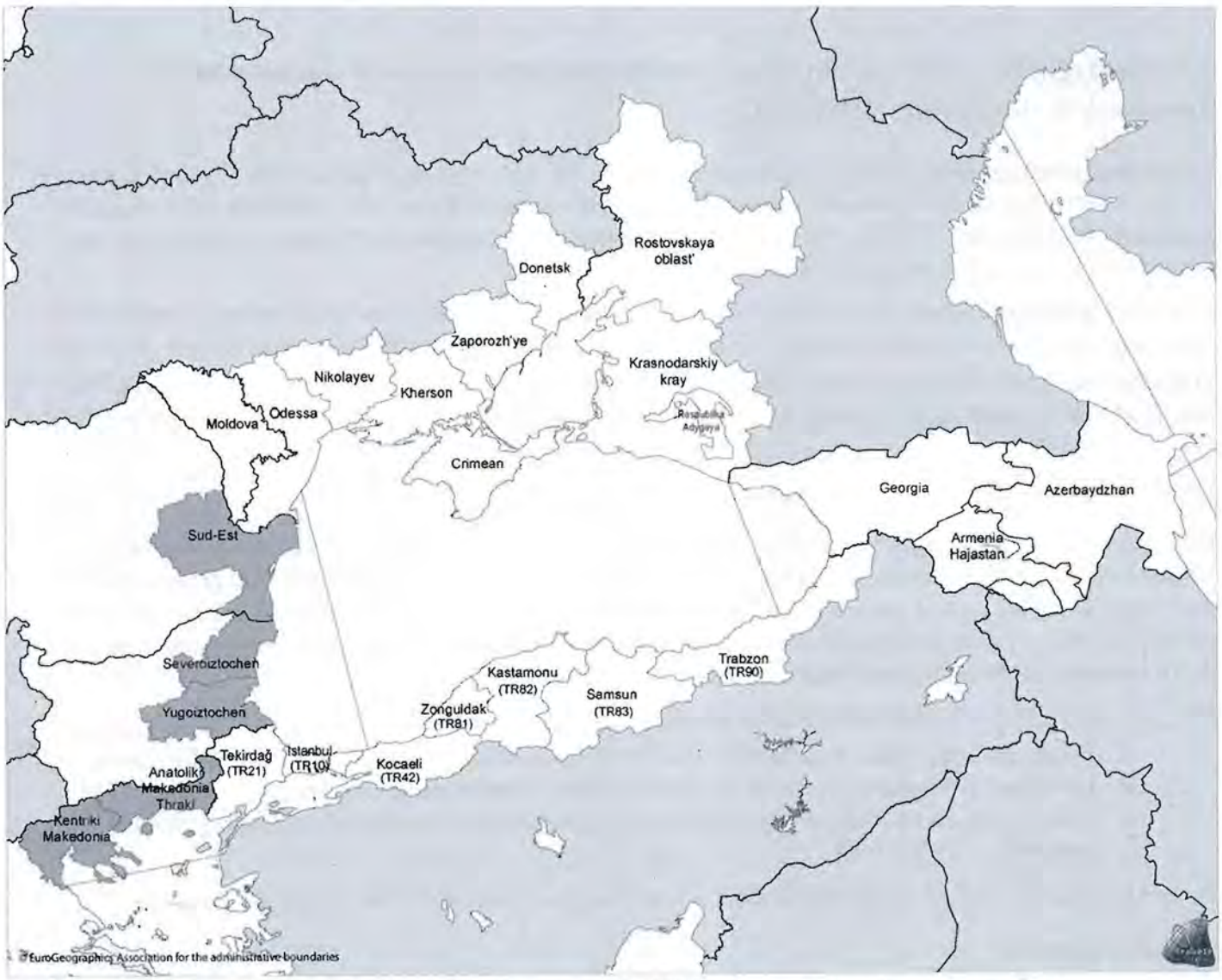

Harta programului: zonele geografice ale regiunilor de cooperare din UE în albastru închis, alte zone geografice de cooperare în albastru deschis[1]

DIRECȚIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ȘI PETIȚII

2. Cadrul strategic general al Programului

2.1 Strategia UE pentru Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate (ENI CBC)

Cooperarea transfrontalieră (CBC) la graniţele externe ale UE este o prioritate majoră atât în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, cât şi în cadrul parteneriatului strategic al UE cu Rusia. CBC sub egida Instrumentului European de Vecinătate (ENI) se va baza pe Cooperarea Transfrontalieră din cadrul predecesorului său, Instrumentul European de Vecinătate şi Parteneriat (ENPI).

ENI CBC primeşte finanţare de la Fondul European de Dezvoltare Regională, ca şi Instrumentul European de Vecinătate şi Instrumentul de Pre-aderare[i]. Toate sursele de finanţare pot fi folosite de ambele părţi ale graniţelor UE, pentru acţiuni în beneficiul comun. Regulamentul ENI [ii] stabileşte bazele pentru CBC, definite mai detaliat în Regulamentul de Implementare al CBC în cadrul ENI[iii] şi în documentul de programare al CBC în cadrul ENI CBC[iv].

Obiective generale şi obiective strategice

CBC în cadrul ENI are ca scop "*promovarea cooperării tranfrontaliere între ţările membre ale UE şi ţările aflate în Vecinătatea Europeană şi Federaţia Rusă*" şi ar trebui să contribuie la obiectivul general al ENI de progres către *"o zonă geografică de prosperitate comună şi bună vecinătate"* între state membre ale UE şi vecinii acestora. Datorită aşezării geografice, Turcia participă, de asemenea, la Cooperarea Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre, în calitate de stat candidat.

CBC sub egida ENI are **3 obiective strategice generale**:

A. Promovarea dezvoltării economice şi sociale în regiunile aflate de ambele părţi ale graniţelor comune;
B. Abordarea provocărilor comune în domeniul mediului, sănătăţii publice, siguranţă şi securitate;
C. Promovarea unor condiţii şi modalităţi mai bune pentru asigurarea mobilităţii persoanelor, bunurilor şi capitalului.

Fiecare program de CBC din cadrul ENI trebuie să contribuie *la cel puţin unul* dintre obiectivele strategice.

Obiective tematice

[i] IPA (Instrument pentru Asistenţă de Preaderare) în cazul Turciei

[ii] Regulament (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului şi Consiliului Europei din 11 martie 2014, instituind un Instrument European de Vecinătate

[iii] Regulamentul de Implmentare al Comisiei (UE) Nr 897/2014 din 18 august 2014 ce stabileşte dispoziţii specifice pentru implementarea programelor de cooperare trasnfrontalieră finanţate în temeiul Regulamentului (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului şi Consiliului European

[iv] Document de programare pentru sprijinul Uniunii Europene pentru Cooperare Transfontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru perioada 2014-2020, adoptat de o decizie de implementare a Comisiei în data de 08.10.2014

Luând în considerare obiectivele strategice de mai sus şi pe baza circumstanţelor şi cerinţelor specifice ale zonei geografice a programului de cooperare, fiecare program se va concentra pe *un maximum de 4* obiective tematice alese dintr-o listă definită de documentul de programare al CBC din cadrul ENI, acestea fiind:

1. Dezvoltarea afacerilor şi IMM-urilor (Obiectiv strategic: A)
2. Sprijin pentru educaţie, cercetare, dezvoltarea tehnologiei şi inovare (Obiectiv strategic: A)
3. Promovarea culturii locale şi conservarea patrimoniului istoric (Obiectiv strategic: A)
4. Promovarea incluziunii sociale şi lupta împotriva sărăciei (Obiectiv strategics: A, B, C)
5. Sprijin pentru buna guvernare locală şi regională (Obiectiv strategics: A, B, C)
6. Protecţia mediului, atenuarea şi adaptarea la schimbările climatice (Obiectiv strategic: B)
7. Îmbunătăţirea accesibilităţii regiunilor, dezvoltarea unor reţele şi sisteme de transport durabile şi rezistente la schimbări climatice (Obiectiv strategic: C)
8. Provocări comune în domeniul siguranţei şi securităţii (Obiectiv strategic: B)
9. Promovarea şi cooperarea în domeniul energiei durabile şi securităţii energetice (Obiectiv strategic: B)
10. Promovarea gestionării frontierelor, securităţii şi mobilităţii frontierelor (Obiectiv strategic: C)

O listă de activităţi orientative este furnizată pentru fiecare Obiectiv Strategic în documentul de programare al Cooperarea Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate.

În acest cadru, este sarcina partenerilor locali ai programului, care lucrează împreună la nivel transfrontalier, de a *"analiza nevoile din zona geografică a programului, de a identifica obiectivele şi priorităţile tematice specifice"* care sunt cele mai relevante pentru propriile circumstanţe locale.

Promovarea la nivel local transfrontalier a *"acţiunilor interumane nu este considerată un obiectiv tematic, ci o modalitate importantă de a fi desfăşurate în sprijinul oricăruia dintre aceste obiective"*. Aceasta ar putea include sprijin pentru o cooperare consolidată între autorităţile locale şi regionale, ONG-uri şi alte grupuri ale societăţii civile, universităţi şi şcoli, camera de comerţ etc.

Orientări cheie de programare

- ✓ Coerenţa şi complementaritatea între programele de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate şi alte instrumente ale UE relevante trebuie să fie asigurate prin procesul de programare. Programele de Cooperare Transfrontalieră trebuie să furnizeze *o valoare adăugată reală la nivel transfrontalier şi să nu acopere elemente ce sunt deja finanţate sau care ar putea fi finanţate mai adecvat de alte programe ale Instrumentului European de Vecinătate sau ale Uniunii Europene.*
- ✓ În cadrul programului pentru bazinul marin, va fi *posibil sprijinul activităţilor ce implică un singur partener pe fiecare parte* (UE-intern şi -extern) a bazinelor maritime, precum şi a altor activităţi ce implică mai mult de un partener de fiecare parte a bazinului marin.
- ✓ Partenerii care implementează proiecte în cadrul proiectelor pentru bazinele marine vor *reprezenta în primul rând nivelurile administraţiei regionale şi sub-naţionale, precum şi organizaţiile societăţii civile* situate în zona geografică eligibilă a programului. Eligibilitatea se bazează pe reglementarea Instrumentului European de Vecinătate, dar trebuie acordată prioritate autorităţilor locale şi regionale, societăţii civile, camerelor de comerţ şi comunităţii academice şi educaţionale; precum şi altor actori eligibili situaţi în cadrul eligibilităţii geografice a programului şi cu rol important în realizarea obiectivelor programului individual. Implicarea autorităţilor naţionale va fi necesară în toate etapele dezvoltării programului, şi, atunci când este necesar, în implementarea proiectului.

- ✓ Participarea unor importante centre sociale, economice sau culturale în program poate fi luată în considerare în cazul în care se poate demonstra în Programul Operaţional Comun că implicarea unor asemenea centre în program (i) ar aduce o valoare adăugată substanţială pentru zona principală de frontieră eligibilă, (ii) ar contribui în mare măsură la realizarea efectului Cooperării Transfrontaliere în zona principală de frontieră eligibilă şi (iii) este esenţială în atingerea obiectivelor programului într-un mod 'durabil. Trebuie luată în considerare implicarea unor asemenea centre *doar pentru a aborda anumite priorităţi ale programului sau măsuri şi pentru a limita eligibilitatea acestora la anumite categorii de parteneri de proiect* (ex. Eligibilitatea entităţilor publice şi centrelor de cercetare şi nu a organizaţiilor societăţii civile stabilite în centrul selectat).
- ✓ Trebuie depuse eforturi pentru a *asigura că beneficiile dezvoltării regionale şi locale sprijinite de Cooperarea Transfrontalieră pot fi suportate* după ce finanţarea CBC este completă. Această problemă trebuie să se reflecte în criteriile pentru cererile de propuneri.

2.2 Cadrul strategic al UE pentru Bazinul Mării Negre

Comunicarea UE privind Sinergia Mării Negre (2007) şi rezoluţia Parlamentului privind o strategie a UE pentru Regiunea Mării Negre (2011) stabilesc orientări strategice pentru cooperare în Bazinul Mării Negre.

Sinergia Mării Negre

Comunicarea CE privind Sinergia Mării Negre, adoptată de Consiliul Europei în iunie 2007, a fost urmată de o conferinţă între UE şi Miniştrii Afacerilor Externe din zona Mării Negre în Kiev în 2008 care a dus la o declaraţie comună[i] care a iniţiat Sinergia. Iniţiativa este concepută ca un cadru flexibil pentru a asigura o mai mare coerenţă si orientare politică, invitând, în acelaşi timp, o abordare mai integrată şi legături regionale mai strânse, cu scopul de a:

- ✓ Stimula reformele democratice şi economice
- ✓ Sprijini stabilitatea şi a promova dezvoltarea
- ✓ Facilita proiectele practice în zonele geografice de interes comun
- ✓ Deschide noi oportunităţi şi provocări prin intermediul unei acţiuni coordinate într-un cadru regiuneal
- ✓ Încuraja soluţionarea paşnică a conflictelor din regiune

O strategie pentru Marea Neagră

Parlamentul UE a adoptat o rezoluţie pe 20 ianuarie 2011[ii] pentru lansarea unei strategii a UE pentru Regiunea Mării Negre. Parlamentul a subliniat faptul că obiectivul principal pentru UE şi pentru statele membre ale UE în această strategie este de a stabili o zonă de pace, democraţie, prosperitate şi stabilitate fondată pe respectul faţă de drepturile omului şi libertăţile fundamentale şi care să asigure securitate energetică pentru UE. Acesta a considerat că buna guvernare, statul de drept, promovarea respectului faţă de drepturile omului, gestionarea migraţiei, energie, transport, mediu, dezvoltarea economică şi socială trebuie să constituie acţiuni prioritare.

Rezoluţia încurajează finanţarea prioritară pentru proiectele de dezvoltare la scară mică şi subliniază necesitatea unei abordări bazate pe proiect în vederea includerii autorităţilor locale, comunităţile de afaceri, ONG-uri şi alte organizaţii ale societăţii civile.

[i] Text integral al declaraţiei disponibil pe http://eeas.europa.UE/blacksea/doc/joint_statement_blacksea_en.pdf
[ii] Text integral al rezoluţiei disponibil pe http://www.europarl.europa.UE

Încurajează dezvoltarea de sinergii între diferitele politici ale UE care se aplică în cadrul Sinergiei, în special Fondurile Structurale, Programul Cadru de Cercetare şi Dezvoltare şi Reţelele de Transport Trans-Europene cu scopul de a asigura sustenabilitatea acţiunilor finanţate astfel încât oportunităţile create de o iniţiativă de dezvoltare economică să fie preluate de o altă iniţiativă complementară.

2.3 Alte politici şi iniţiative UE relevante

Alte strategii şi politici cheie ale UE care trebuie să fie luate în considerare în dezvoltarea strategiei de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre include următoarele.

Parteneriatul estic

Reprezentând dimensiunea estică a **Politicii Europene de Vecinătate**, această iniţiativă a fost lansată la summitul de la Praga din 2009 şi a fost reafirmată în 2011 şi 2013. Aceasta îşi propune să aprofundeze şi să consolideze relaţiile între Uniunea Europeană şi cei şase vecini estici, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova şi Ucraina. Obiectivul principal este de a sprijini reformele politice şi socio-economice în ţările partenere în:

- ✓ Stimularea asocierii politice şi continuarea integrării economice
- ✓ Sprijinul mobilităţii cetăţenilor şi liberalizarea regimului de vize ca un obiectiv pe termen lung
- ✓ Consolidarea cooperării sectoriale
- ✓ Sprijinul societăţii civile

Include patru platforme multilaterale axate pe:

1. Democraţie, Bună Guvernare şi Stabilitate
2. Integrare economică şi Convergenţă cu Politicile UE
3. Securitate energetică
4. Contacte interumane[i]

Strategia pentru Regiunea Dunării

O strategie macroregională pentru a stimula dezvoltarea Regiunii Dunării a fost propusă de Comisia Europeană în 2010 şi aprobată de către Consiliul European pe 13 aprilie 2011. Strategia urmăreşte să creeze sinergii şi coordonare între politicile existente şi iniţiativele care se desfăşoară în Regiunea Dunării, incluzând 14 ţări printre care Bulgaria, România, Moldova şi Ucraina sunt din Bazinul Mării Negre.

Strategia pentru Regiunea Dunării abordează o gamă largă de aspecte, împărţită între 11 zone de prioritate încadrate în patru piloni, care leagă regiunea, protecţia mediului, creşterea prosperităţii şi întărirea regiunii[ii].

Strategia pentru Creştere Albastră

Comunicarea Creşterii Albastre adoptată în septembrie 2012 este componenta maritimă a strategiei **Europe 2020** (vezi mai jos) şi o actualizare a **Politicii Maritime Integrate**.

Această strategie constă în trei componente:

[i] Mai multe informaţii despre Parteneriatul estic sunt disponibile http://eeas.europa.UE/eastern/index_en.htm

[ii] Mai multe informaţii despre Strategia şi Planul de Acţiuni pentru Regiunea Dunării sunt disponibile la http://www.danube-region.eu

1. Efort orientat spre activităţi specifice (zone de interes) identificate ca fiind cele mai importante sectoare pentru dezvoltarea creşterii: turismul litoral, energia albastră, acvacultură, biotehnologia albastră şi exploatarea mineralelor marine.
2. Instrumente transversale care sunt specifice, măsuri de integrare a politicii în toate sectoarele inclusiv amenajarea spaţiului maritim, managementul integrat al litoralului, iniţiativa şi supravegherea maritimă Cunoaşterea maritimă 2020.
3. Strategii pentru bazinele maritime[1]

Alte aspecte care sunt cruciale pentru o dezvoltare durabilă în economia albastră sunt dezvoltarea abilităţilor adecvate, cercetarea marină şi maritimă şi accesul la finanţare.

Comisia Europeană a extins dialogul privind dezvoltarea durabilă a economiei albastre a Mării Negre la toate ţările Mării Negre, în timpul unei conferinţe ţinute la Bucureşti, România, pe 30 ianuarie 2014.

Europa 2020

Europa 2020 este strategia UE pe zece ani de creştere şi ocupare a forţei de muncă lansată în 2010. Aceasta are ca scop crearea în cadrul UE a condiţiilor pentru o creştere economică:

- ✓ Inteligentă, prin mai multe investiţii eficiente în educaţie, cercetare şi inovare;
- ✓ Durabilă, datorită unei mişcări decisive către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- ✓ Inclusivă, cu un puternic accent pe crearea de locuri de muncă şi pe reducerea gradului de sărăcie.

Politica de Coeziune este principalul instrument de investiţie al UE pentru realizarea obiectivelor strategiei Europa 2020 în cadrul statelor membre ale UE.

[1] Direcţia Generală a Afacerilor Maritime şi Pescuit desfăşoară două studii cu privire la potenţialul de creştere albastră a Mării Negre şi cu privire la folosirea aşa-numitelor clustere maritime, reţele de firme, instituţii de formare, centre de cercetare, autorităţi locale şi regiuneale. (extras din discursul Comisarului Maria Damanaki din 30 ian 2014, Conferinţa dedicată părţilor interesate de la Marea Neagră cu privire la Dezvoltarea durabilă a economiei albastre a Mării Negre, Bucureşti, 30 ianuarie 2014)

3. Analiza socio-economică şi analiza SWOT a Bazinului Mării Negre

Metodologia pentru identificarea strategiei relevante pentru programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre a inclus mai întâi o analiză a mediului socio-economic a zonei geografice a programului şi a punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităţilor şi a ameninţărilor sale (SWOT).

Analiza socio-economică şi SWOT a ariei geografice a programului a fost elaborată în vara-toamna anului 2013[1]. Se bazează pe informaţiile furnizate de ţările participante, precum şi pe datele şi rapoartele de la agenţiile UE şi de la organizaţiile internaţionale. Deoarece cifre ale situaţiei socio-economice la nivel sub-naţional nu sunt mereu disponibile sau comparabile, rezumatele cu privire la zona geografică a Bazinului Mării Negre se bazează adesea pe statisticile de la nivel naţional; cu toate acestea, analiza se concentrează pe teritoriile eligibile pentru Cooperarea Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate şi se bazează pe date sub-regionale, ori de câte ori sunt disponibile, în analiza specifică a teritoriilor şi în selecţia problemelor principale acoperite.

3.1 Teritoriu şi demografie

Privire de ansamblu asupra zonei greografice a programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre

Un rezumat statistic al zonei geografice a Bazinului Mării Negre eligibilă programului este prezentată în tabelul de mai jos.

ŢARA	REGIUNI ELIGIBILE	TERITORIU (km2)	POPULAŢIE (mii)	URBAN (%)	RURAL (%)	NB DE ORAŞE (> 20 000 locuitori)	DENSITATE (oameni/km2)
ARMENIA	(întreaga ţară)	29 743	3 017	63%	37%	n.a.	101
AZERBAIJAN	(întreaga ţară)	86 600	9 356	53%	47%	54	108
BULGARIA	Severoiztochen	14 487	966	73%	27%	4	67
	Yugoiztochen	19 798	1 078	71%	29%	7	54
GEORGIA	(întreaga ţară)	69 700	4 484	53%	47%	13	64
GRECIA	Kentriki Makedonia	19 146	1 876	78%	32%	10	100

[1] Partea privind 'Provocările legate de siguranţă şi securitate' a fost totuşi actualizată în februarie 2015 pentru a reflecta situaţia din Ucraina si criza internaţională majoră legată de această situaţie. Unele tabele şi grafice au fost, de asemenea, actualizate în primăvara lui 2015 în scop informaţional, fără a schimba valabilitatea analizei originale.

DIRECŢIA MANAGEMENTUL INSTRUMENTELOR ŞI PETIŢII

	Anatoliki Makedonia – Thraki	14 157	608	61%	39%	7	43
MOLDOVA	(întreaga țară)	33 846	3 559	42%	58%	9	*117*
ROMÂNIA	Sud-Est	35 762	2 546	54%	46%	11	71
RUSIA	Rostov Oblast	100 800	*4 404*	*68%*	32%	*n.a.*	*42*
	Krasnodar Krai	76 000	*5 125*	*53%*	*47%*	*n.a.*	*67*
	Republica Adygea	7 800	*450*	*53%*	47%	*n.a.*	*57*
TURCIA[2]	İstanbul (TR10)	5 196	14 377	100%	-	1	2767
	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli (TR21)	18 665	1 651	83%	17%	3	88
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	20 184	3 522	88%	12%	5	175
	Zonguldak, Karabük, Bartın (TR81)	9 493	1 020	54%	46%	3	107
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	26 435	757	36%	64%	3	29
	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya (TR83)	37 524	2 717	76%	24%	4	72
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	35 174	2 567	66%	34%	6	73
UCRAINA	Odeska	33 300	2 395	67%	33%	7	72
	Mykolaiv	24 585	1 174	68%	32%	4	48
	Kherson	28 500	1 078	61%	39%	5	38
	Zaporosh'ye Oblast	27 200	1 785	77%	23%	6	66
	Donetsk Oblast	26 517	4 375	91%	9%	27	165
	Republica Crimeea	26 081	1 965	63%	37%	11	75
	Sevastopol	8 635	383	94%	6%	1	444
TOTAL		**835 328**	**77 235**	**71%**	**29%**	**201**	*92*

Tabelul 1. Rezumat al zonelor geografice eligibile din Bazinul Mării Negre[3]

Tendințe demografice

În 2012 zona geografică a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate avea o populație de 77,2 milioane oameni, însemnând o creștere de 3 milioane din 2005 și de la ultima perioadă de programare a Cooperării Transfrontaliere în cadrul Instrumentului European de Vecinătate[4]. Această creștere generală relevă totuși tendințele demografice extrem de disparate printre țările participante

(vezi figura1 mai jos). În timp ce pe de-o parte în Azerbaijan şi Turcia populaţia din zonele eligibile a crescut constant, respectiv cu 0,75 milioane şi 2 milioane de-a lungul perioadei, pe de altă parte zone geografice eligibile ale Armeniei, Bulgariei, României şi Ucrainei[i] au înregistrat pierderi semnificative[ii] ale numărului populaţiei[5]. Atât ratele de fertilitate inegale – de la 2,1 naşteri pentru o femeie, în medie, în Turcia la 1,3 în România[6] – şi tendinţele de migraţie explică aceste diferenţe.

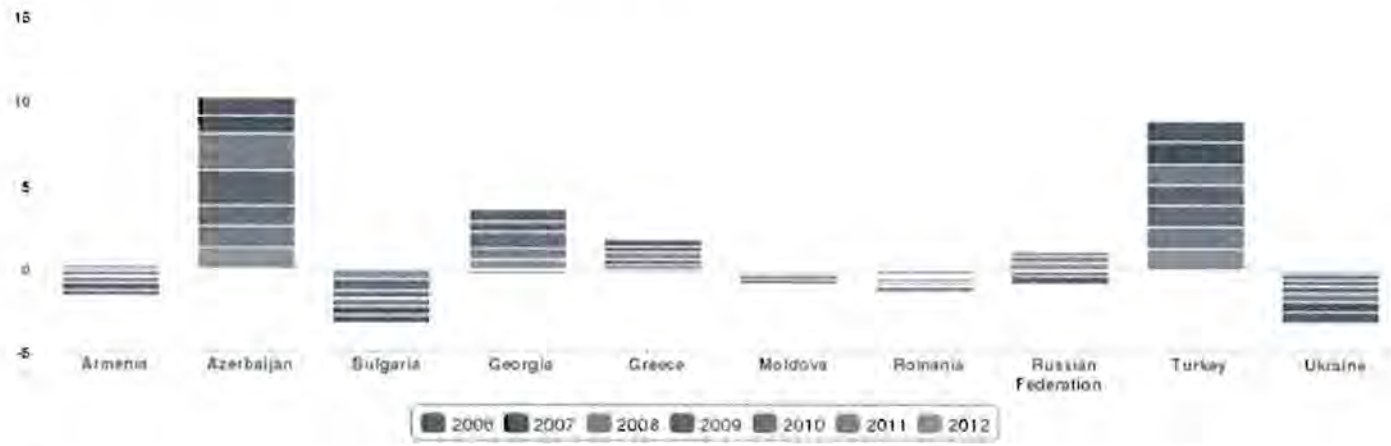

Figura 1. Creşterea populaţiei la nivel de ţară (anual %), aşezate pe ani în perioada 2006-2012[7]
Legendă: Russian Federation: Federaţia Rusă, Turkey: Turcia, Ukraine: Ucraina

Doar Rusia, Grecia şi Azerbaijan au înregistrat fluxuri de migraţie pozitive în 2010, o constantă din 2005[8]. Deşi Grecia este încă percepută ca o poartă de acces către spaţiul Schengen al UE pentru mulţi imigranţi legali şi ilegali, atractivitatea acesteia a scăzut în ultimii ani şi se confruntă, începând cu 2008[9] cu un puternic fenomen de emigrare din cauza crizei economice dure. Totuşi[iii], conflictul armat care a izbucnit în Siria în primăvara lui 2011, a dus la fluxuri mari de migraţii pe teritoriul Turciei, care a înregistrat în 2012 o populaţie netă de 350.000 de oameni[10], în timp ce în aprilie 2014, totalul înregistrat al populaţiei de refugiaţi sirieni în Turcia a fost de peste 735.000 de oameni[11]. Aceasta situaţie a creat o mai mare presiune exercitată de migraţie la frontierele greco-turce, în special la frontierele maritime[12].

[i] Vă rugăm să reţineţi că datele pentru Rusia nu au fost actualizate (deoarece nu au fost furnizate la nivel regional), prin urmare, tendinţa nu poate fi calculată pentru regiunile din Rusia.

[ii] Între 2005 şi 2012, populaţia zonelor eligibile ale programului ENI CBC din Armenia a scăzut cu 8%, a Bulgariei cu 5%, a României cu 11%, a Ucrainei cu 5%.

[iii] Actualizat la data de 6 mai 2015 pentru a reflecta evoluţiile recente

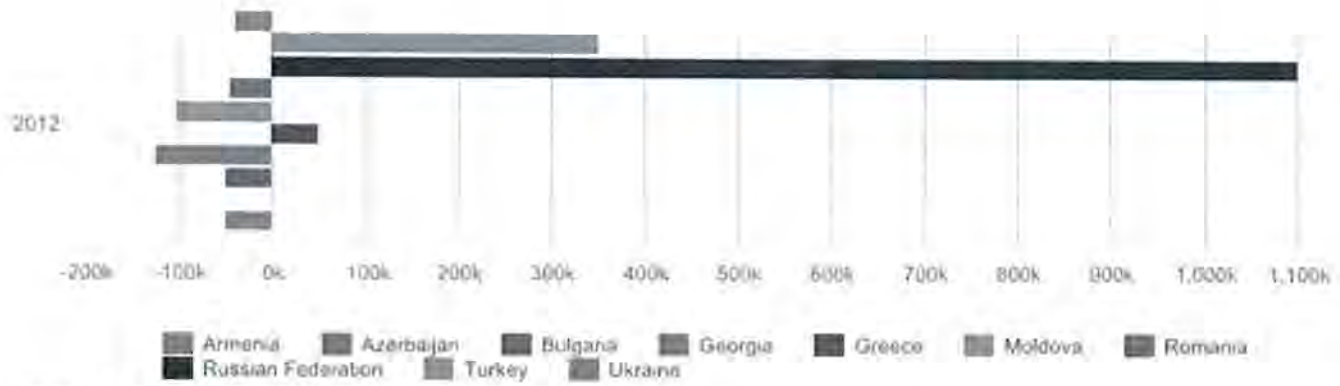

Figura 2. Migrația netă, 2012[13]

Toate celelalte țări participante, inclusiv țări membre ale UE Bulgaria și România, sunt o sursă de migrație, mai ales migrație a forței de muncă, către oportunități economice mai bune în alte țări membre ale UE, ceea ce sugerează că dezvoltarea economică locală pe toate laturile Bazinului Mării Negre rămâne o problemă-cheie pentru cooperare[14].

Deși toate țările din regiunea Mării Negre trimit și tranziteaza țări pe rutele de migrație spre Europa de Vest, migrația din regiunea în sine rămâne puternică: în 2005 primele zece țări de origine ale imigranților la regiunea Mării Negre includ Rusia, Ucraina, Azerbaijan, Georgia, Bulgaria, Armenia și Moldova, în timp ce Rusia, Ucraina, Turcia și Grecia apar în top zece al destinațiilor emigranților din regiunea Mării Negre[15].

Un număr de provocări și oportunități au decurs din aceste fluxuri de migrație interne și externe. 'Exodul de inteligență și de competențe' (deoarece cei cu studii superioare și competențe părăsesc țara) este recunoscut ca fiind o problemă serioasă în Moldova, România și Armenia, și afectează în special doctorii și forța de muncă medicală specializată în Moldova și Bulgaria[16]. În urma crizei din 2008 și a recesiunii ce a urmat acesteia în Grecia, un șomaj extrem de ridicat a dus, de asemenea, la un exod considerabil de inteligență.[17]O problemă asociată este irosirea abilităților, datorită faptului că migranții cu studii superioare ajung deseori să accepte locuri de muncă slab calificate (ex. precum construcții, lucrători casnici)[18]. Exodul de inteligență este, de asemenea, o problemă importantă pentru Turcia, cu o incidență mare de studenți absolvenți în străinătate care nu se întorc în țara lor.[19] Cu toate acestea, migrația forței de muncă poate contribui, de asemenea, la reducerea șomajului și la generarea transferurilor de bani private în țara de origine, aspect care joacă un rol din ce în ce mai important în dezvoltarea economică a regiunii. Prin urmare, gestionarea eficientă a migrației în cadrul regiunii Mării Negre este o problemă de interes comună și există un potențial în special pentru facilitarea legăturilor dintre emigranți și comunitățile lor de acasă, inclusiv transferul de bani și dezvoltarea științifică, a afacerilor și a altor tipuri de rețele[20].

Dezvoltare urbană și rurală

În 2012, densitatea populației în zona geografică a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre a fost de 91 oameni/km2, o ușoară creștere din 2005 deși sub media UE de 120 oameni/km2[21]. Densitatea în zonele eligibile ale Bazinului Mării Negre variază de la 2,767 oameni/km2 în Istanbul la 29 oameni/km2 în Kastamonu, evidențiind discrepanțe imense în dezvoltarea teritorială, precum și un proces de urbanizare în desfășurare (vezi tabelul 1 de mai sus)[22].

[i] Migrația netă= numărul total de imigranți mai puțin numărul anual de emigranți (incluzând atât cetățeni, cât și non-cetățeni

Programul de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate este caracterizat prin includerea atât a zonelor rurale mai mari, cât şi a marilor oraşe, inclusiv trei capitale (Baku, Tbilisi, Erevan) şi megaoraşul Istanbul. Din 2005 populaţia urbană în zona geografică a programului a crescut cu 5 puncte la 64%, o tendinţă care este comună tuturor regiunilor din cadrul zonei eligibile, deşi deosebit de puternică în Turcia, dat fiind faptul că Istanbul a crescut cu 2,2 milioane (aproape 20%) pe parcursul perioadei. Deşi acest proces de urbanizare nu se potriveşte încă cu media UE (unde 74% din populaţie este urbanizată), acesta dă naştere unor provocări comune de mediu şi socio-economice pentru a asigura dezvoltarea urbană durabilă.

O altă caracteristică a zonei geografice a programului este populaţia densă a multora dintre zonele de coastă, care creşte considerabil în perioada sezonului de vară datorită turismului, creând oportunităţi economice, dar şi punând, totodată, presiune asupra infrastructurii locale şi mediului.

Structura populaţiei pe grupe de vârstă

Tendinţele democratice din cadrul zonei geografice eligibile a Bazinului Mării Negre relevă dinamici disparate în ceea ce priveşte structura populaţiei pe grupe de vârstă şi provocările socio-economice conexe. Grecia şi Bulgaria, precum şi într-o măsură mai mică Ucraina, România şi Georgia, au o populaţie îmbătrânită, cu oameni cu vârsta peste 65 de ani reprezentând mai mult de 20% din populaţia lor aptă de muncă (vezi figura 4 mai jos) – lucru ce duce la probleme specifice de sănătate şi de finanţare a pensiilor. Pe de altă parte, Azerbaijan şi Turcia au demografii mai dinamice şi o populaţie mai tânără de ex mai mult de 23% din populaţia oraşului Istanbul are sub 14 ani[23], dând naştere la provocări legate de educaţie şi integrarea pe piaţa muncii.

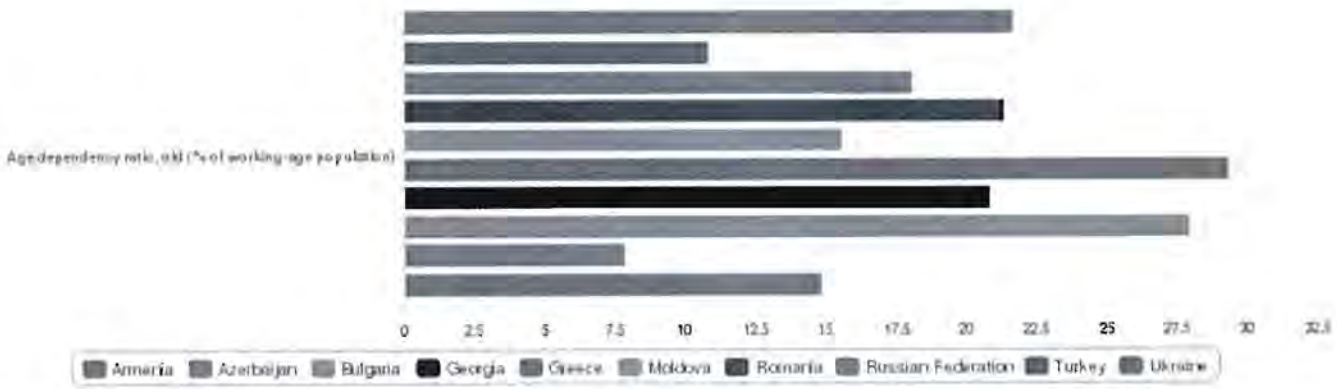

Figura 3. Rata dependenţei persoanelor vârstnice, >65 de ani ca % din populaţia aptă de muncă (15-64 ani), 2012[24]

Legenda: Age dependency ratio,old(% of working age population) = Rata dependenţei persoanelor vârstnice (% din populaţia aptă de muncă)

SWOT - DEMOGRAFIE	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Populaţie tânără Turcia şi Azerbaijan	• Proces de urbanizare puternic • Pentru Grecia, Bulgaria, Ucraina, România şi Georgia: îmbătrânirea populaţiei acestora duce la problem de sănătate şi finanţare a pensiilor

DIRECŢIA MANAGEMENTUL ...IMENTELOR ŞI PETIŢII MOLDOVA 3

	• Pentru Azerbaijan şi Turcia populaţia tânără: provocări în domeniul educaţiei şi integrării pe piaţa muncii
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Fluxuri de migraţie: potenţial pentru dezvoltarea ştiinţifică, a afacerilor şi a altor tipuri de reţele cu migranţi din regiunea Bazinului Mării Negre	• Emigrarea forţei de muncă spre oportunităţi economice mai bune în afara regiunii Bazinului Mării Negre

3.2 Economie

Privire de ansamblu asupra structurii şi performanţei economice

Din 2000 până în 2008, ţările din Bazinul Mării Negre s-au bucurat de o creştere constantă bazată pe fluxurile de investiţii străine, creşterea creditului, creşterea cererii interne, a investiţiilor şi în mod special creşterea exporturilor către pieţele Europei de Vest[25]. După scurta, dar severa recesiune care a lovit economiile regiunii Mării Negre, ce a urmat crizei globale din septembrie 2008, multe dintre acestea, în special Grecia, par a se recupera (vezi figura 4 de mai jos).

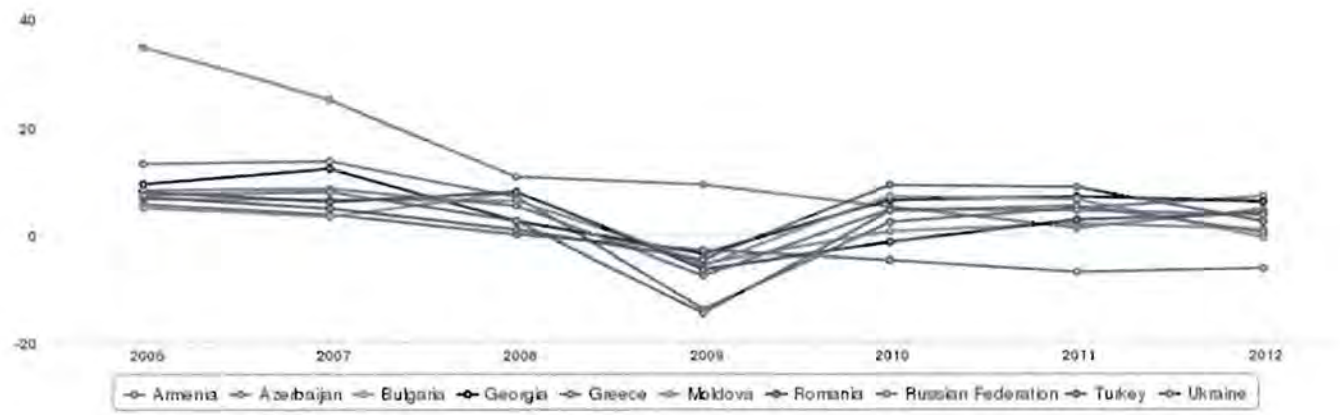

Figura 4. Privire de ansamblu asupra tendinţelor de creştere a PIB-ului pe an în perioada 2006-2012 (anual %)[26] şi impactul crizei din 2008

Majoritatea performanţelor economice ale ţărilor din regiunea Mării Negre au depăşit cu mult media UE pe parcursul perioadei 2006-2012 (vezi figura 5 de mai jos). Azerbaijan, Moldova, Georgia şi Armenia au înregistrat în mod deosebit o creştere puternică în timp ce, pe de altă parte, economia Grecia a cunoscut un regres în decursul acestei perioade.

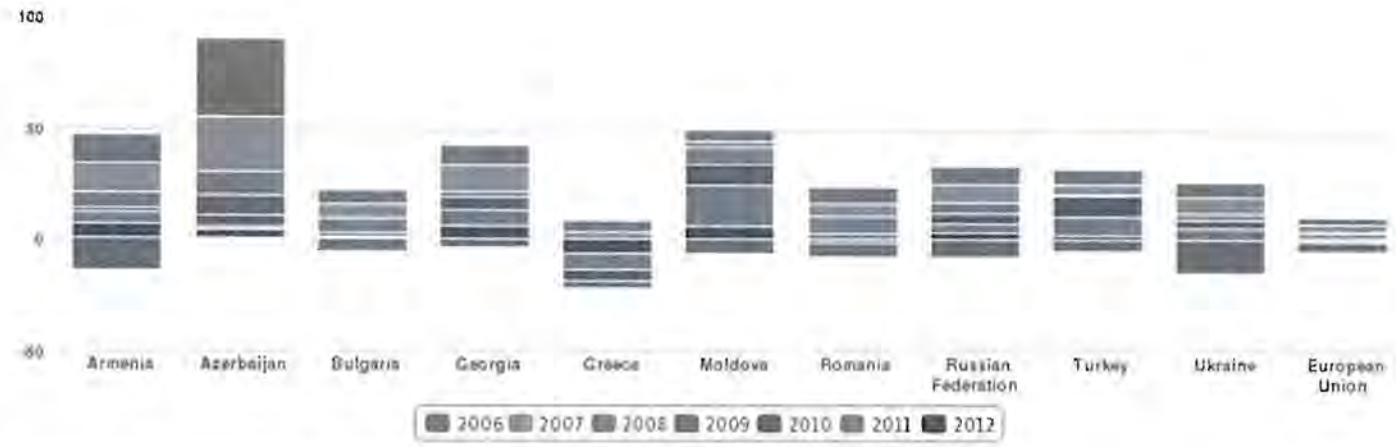

Figura 5. Creşterea PIB-ului per ţară în perioada' 2006-2012 (anual %)[27]
Legenda: European Union=Uniunea Europeană

Ratele de creştere din 2012 au arătat încă variaţii considerabile între ţări, atât cu Georgia şi Armenia care au atins rate înalte de creştere (peste 6%), în timp ce datele sub-naţionale reflectă disparităţi şi mai mari şi dificultăţi persistente, în special în regiunile eligibile din Ucraina[28].

Deşi creşterea economică pentru ţările din Bazinul Mării Negre a rămas în medie limitată în 2012, tot a depăşit media UE, care a suferit o scădere generală de 0,3%. Recesiunea UE şi problemele continue care au derivat din criza datoriilor limitează şi mai mult redresarea economică în regiunea Mării Negre. UE, şi în special zona geografică Eurozone, este de departe cel mai important partener economic al ţărilor din regiunea Mării Negre, statele membre ale UE sunt partenerii comerciali cheie şi principala sursă de finanţare şi de investiţii străine (FDI) pentru majoritatea ţărilor din regiunea Mării Negre[29].

Alţi indicatori-cheie au arătat tendinţe stabile şi durabile în regiunea Mării Negre, în special indicele preţurilor de consum care indică o tendinţă continuă de scădere a presiunilor asupra preţurilor de-a lungul anilor. Pentru prima dată în 2012, toate ţările din regiunea Mării Negre au înregistrat rate ale inflaţiei cu o singură cifră, iar inflaţia a fost sub 5% în opt ţări[30].

A existat o evoluţie pozitivă generală a competitivităţii globale în ţările din Bazinul Mării Negre, conform măsurătorilor Indicelui Global de Competitivitate (CGI) al Forumului Economic Mondial. În ultimii cinci ani, scorurile CGI pentru cele mai multe ţări au crescut, însemnând că ţările au îmbunătăţit setul de instituţii, politici şi factori care determină nivelul de productivitate şi, prin urmare, potenţialul acestora de creştere economică şi capacitatea acestora de a susţine un nivel ridicat de venituri[31]. Între 2008 şi 2013, Azerbaijan a sărit de la 69 la 39 (din 148 ţări) în clasamentele CGI, înlocuind Rusia (retrogradând de la 51 la 64) ca cea mai competitivă economie din Bazinul Mării Negre. Armenia, Turcia, Georgia şi Bulgaria sunt celelalte ţări care şi-au îmbunătăţit cel mai mult scorurile lor şi poziţia în clasament de-a lungul perioadei. Plasate într-un context mondial, ţările din Bazinul Mării Negre au ca avantaje competitive principale disponibilitatea unei forţe de muncă sănătoase şi educate şi un mediu macro-economic favorabil (cu excepţia Greciei), în timp ce factorul inovaţiei reprezintă punctul lor cel mai slab (a se vedea tabelul 2 de mai jos).

[i] Vă rugăm să reţineţi că figura 6 prezintă creşterea PIB (atât negativă cât şi pozitivă) pe an

DIRECŢIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ŞI PETIŢII

Țara	Clasament GCI (din 148)	CGI scor (1-7)	1 scor (1-7)	2 scor (1-7)	3 scor (1-7)	4 scor (1-7)	5 scor (1-7)	6 scor (1-7)	7 scor (1-7)	8 scor (1-7)	9 scor (1-7)	10 scor (1-7)	11 scor (1-7)	12 scor (1-7)
Azerbaijan	**39**	**4.51**	4.06	4.06	6.42	5.07	4.00	4.27	4.72	3.80	4.17	3.60	3.97	3.45
Turcia	44	**4.45**	4.08	4.45	4.62	5.86	4.29	4.52	3.74	4.40	4.05	5.30	4.36	3.47
Bulgaria	**57**	**4.31**	3.38	3.93	5.61	6.00	4.25	4.19	4.36	3.95	4.45	3.87	3.59	2.97
Federația Rusă	**64**	**4.25**	3.28	4.61	5.93	5.71	4.66	3.80	4.31	3.39	3.97	5.78	3.56	3.13
Georgia	**72**	**4.15**	4.00	4.31	4.91	5.75	3.79	4.29	4.59	3.91	3.83	2.96	3.47	2.68
România	**76**	**4.13**	3.34	3.33	5.14	5.47	4.41	3.89	3.96	3.95	4.14	4.44	3.62	3.01
Armenia	**79**	**4.10**	3.98	3.81	4.88	5.46	4.18	4.34	4.49	3.91	3.74	2.73	3.82	2.99
Ucraina	**84**	**4.05**	2.99	4.07	4.20	5.84	4.75	3.81	4.18	3.46	3.28	4.60	3.68	3.03
Moldova	**89**	**3.94**	3.24	3.57	4.62	5.38	3.88	3.93	4.09	3.60	3.89	2.55	3.32	2.42
Grecia	**91**	**3.93**	3.49	4.79	2.82	6.10	4.81	3.93	3.77	2.86	4.62	4.37	3.84	3.08

Indicele Global de Competitivitate este bazat pe 12 piloni: (1) Instituții, (2) Infrastructură, (3) Mediu macroeconomic, (4) Sănătate și educație primară, (5) Educație și pregătire superioară, (6) Eficiența pieței bunurilor, (7) Eficiența pieței muncii, (8) Dezvoltarea pieței financiare, (9) Disponibilitatea tehnologică, (10) Dimensiunea pieței, (11) Complexitatea afacerilor, (12) Inovație.

Tabelul 2. Clasamentul Indicelui Global de Competitivitate (CGI) 2013-2014 (din 148 țări) și scoruri (de la cel mai mic 1 la cel mai înalt 7), general și pentru fiecare dintre cei 12 piloni. Caracteristicile cele mai puternice ale țărilor sunt evidențiate cu galben.

În 2013, potrivit studiului Forumului Economic Mondial[32], corupția este percepută de liderii mediului de afaceri ca fiind cel mai problematic factor în desfășurarea de afaceri în Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Moldova și Rusia, și ca al doilea cel mai problematic factor în România (după cotele de impozitare) și Ucraina (după accesul la finanțare). În Grecia și Georgia, accesul la finanțare este considerat factorul cel mai problematic, în timp ce în Turcia acesta e reprezentat de cotele de impozitare.

În 2011 doar trei țări (Georgia, Azerbaijan și Armenia) au atras investiții străine directe (FDI) mai mari de 5% din PIB față de șapte țări în 2007 (a se vedea figura 6 de mai jos). FDI este un indicator util al modului în care mediul de afaceri în teritoriile eligibile este perceput de investitori și arată regiunea Mării Negre în ansamblu suferă încă de o aversiune mai largă a riscurilor în urma crizei din 2008.

DIRECȚIA MANAGEMENTUL PROIECTELOR ȘI PETIȚII

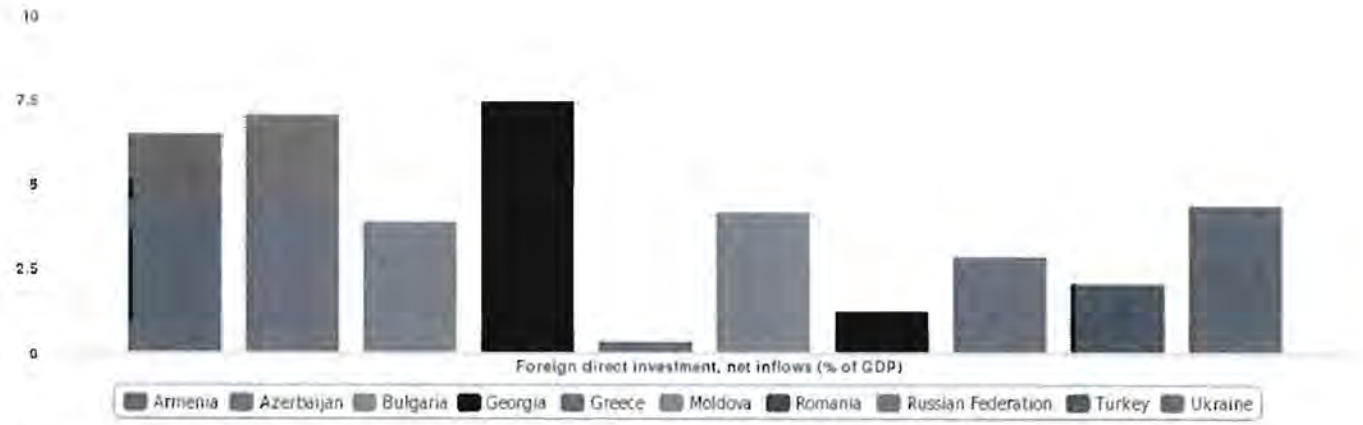

Figura 6. Investiţii Străine Directe, ca % din PIB, 2011[33]

Legenda: Foreign direct investment, net inflows (% of GDP)=Investiţii străine directe, intrările nete de investiţii (% din PIB)

Emigrarea semnificativă începând cu anii 1990, îndeosebi emigrarea forţei de muncă, a generat fluxuri considerabile de transferuri de bani în regiunea Mării Negre (a se vedea figura 7 de mai jos). Transferurile de bani personale primite reprezintă o parte substanţială din Produsul Intern Brut (GDP) pentru Moldova (23%), Armenia (20%) şi Georgia (11%), şi sunt aproape la acelaşi nivel ca investiţiile străine directe (FDI) per ansamblu pentru Ucraina. Deoarece transferurile de bani din partea imigranţilor tind să fie mai previzibile şi mai stabile decât FDI ca sursă de operaţiuni de schimb valutar, acestea joacă un rol important în compensarea balanţei deficitului comercial. Transferurile de bani influenţează, de asemenea, activitatea economică în ţara de destinaţie, prin creşterea cererii de consum, a economiilor şi investiţiilor şi a activităţii antreprenoriale şi, ca atare, reprezintă o oportunitate de a avea un avantaj în a obţine un beneficiu maxim pentru ţările în cauză ex. Încurajarea investiţiilor productive ale transferurilor de bani[34].

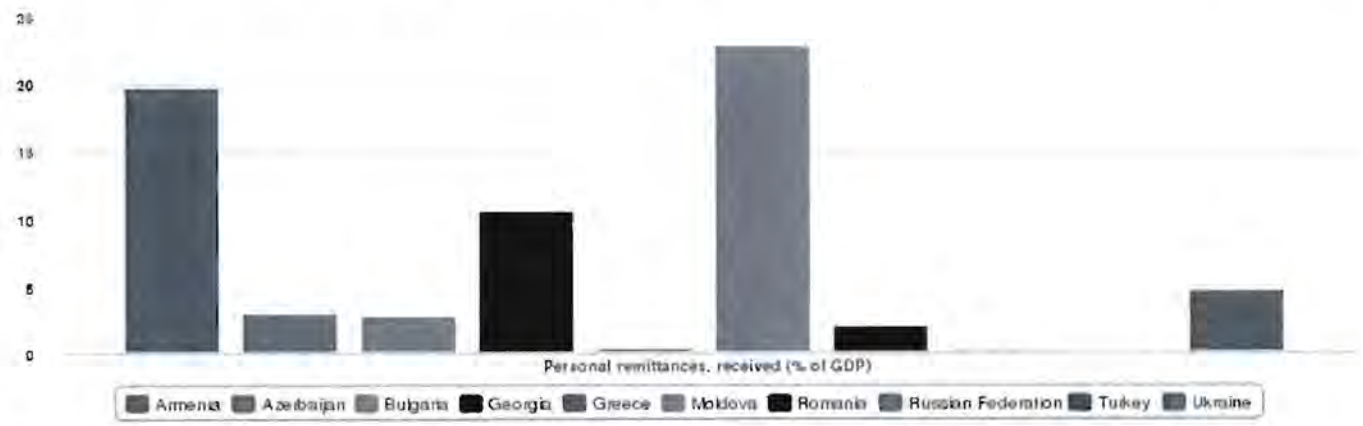

Figura 7. Transferuri băneşti personale primite, ca % din PIB, 2011[35]

Legenda: Personal remittances, received (% of GDP)=Transferuri băneşti personale, primite (% din PIB)

Produsul Intern Brut (GDP) pe cap de locuitor reflectă încă disparităţi mari ale bunăstării între ţările din regiunea Mării Negre (a se vedea figura 8 de mai jos). PIB pe cap de locuitor în 2012 variază de la 2.038$ în

DIRECŢIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ŞI PETIŢII

Moldova la 22.083$ în Grecia. Media pentru regiune este de 8.139$, ceea ce corespunde unui nivel de venituri medii-superioare[i].

Această medie este totuşi de patru ori mai scăzută decât cifra totală a UE în 2012 (32.677$), deşi, având în vedere că a fost de şase ori mai scăzută în 2006, a existat o convergenţă de-a lungul perioadei, determinată de o creştere economică mai puternică, în medie, în regiunea Mării Negre (a se vedea figura 5 de mai sus). Atunci când se compară Paritatea Puterii de Cumpărare (PPP), PIB-ul pe cap de locuitor este şi mai scăzut, dat fiind faptul că cifra medie a regiunii Mării Negre este de doar 2,5 ori mai scăzută decât aceea pentru UE.

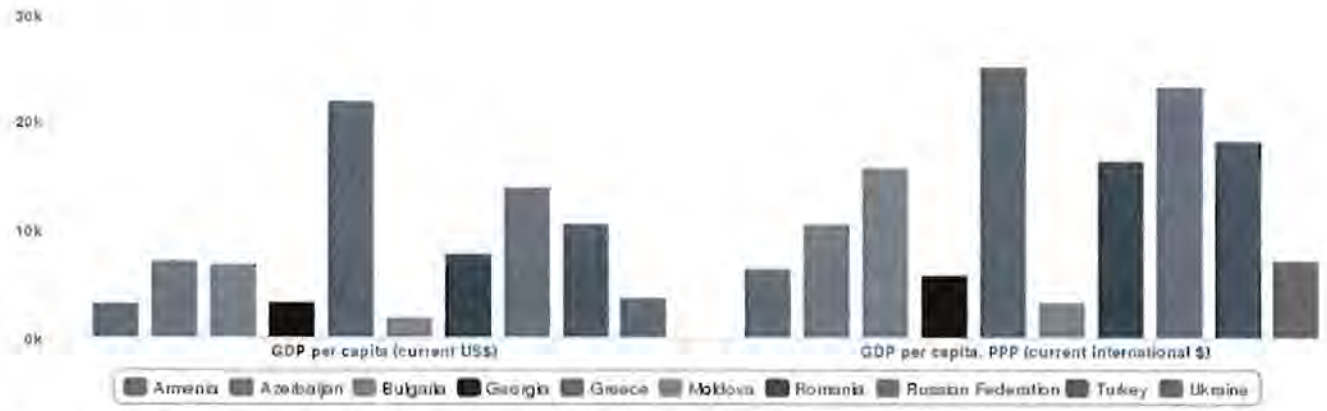

Figura 8. PIB pe cap de locuitor pentru ţările din regiunea Mării Negre, 2012[36]
Legenda: GDP per capita (current US$)= PIB pe cap de locuitor(US$ actual), GDP per capita (current international$)=PIB pe cap de locuitor(US$ actual internaţional)

Disparităţile dintre ţările de la Marea Neagră s-au redus, de asemenea, pe parcursul ultimilor ani, mai ales ca urmare a ratelor de creştere diferite ale ţărilor, dar şi într-o măsură mai mică datorită tendinţelor demografice disparate, afectate în mod special de fenomenul emigrării[ii]. Ca rezultat raportul în 2006 de 1 la 22 între cel mai scăzut (Moldova) şi cel mai înalt (Grecia) al cifrelor PIB pe cap de locuitor, a scăzut la 1 la 11 în 2012 pentru PIB-ul nominal şi la 1 la 7 pentru PPP - Paritatea Puterii de Cumpărare (a se vedea figura 8 de mai sus).

Structura economică în zona geografică eligibilă a Bazinului Mării Negre încă arată, în ansamblu, o pondere mai largă decât media UE a sectoarelor agriculturii şi industriei. În ceea ce priveşte structura economiei, ţările au în comun un declin pe termen lung al sectorului agricol, creşterea rapidă a sectorului de servicii şi faptul că pe partea de cheltuieli conturile sectorului privat pentru majoritatea creşterii economice progresive au condus în special de cererea de consum[37].

Cu toate acestea, economiile regiunii Mării Negre sunt foarte diverse în structura lor, ex. Armenia şi Moldova se bazează pe sectoarele lor agricole, în timp ce de ex.Ucraina este încă dependentă de industria 'grea' cu valoare adăugată scăzută. Cele mai multe ţări sunt importatoare de energie, dar există şi două ţări exportatoare de energie (Rusia şi Azerbaijan), care se bazează pe aceste exporturi pentru a-şi alimenta creşterea şi pentru a face faţă provocării de a-şi diversifica economiile. Chiar şi creşterea sectorului de servicii tinde să ia forme diferite. În unele cazuri sectorul de retail este mai semnificativ, dar şi în grade diferite serviciile financiare, turismul, transportul şi expedierile joacă roluri importante[38]. Acest lucru poate genera complementarităţi în care se poate dezvolta o cooperare regională.

[i] Potrivit clasificării Băncii Mondiale
[ii] A se vedea figurile 1, 2 şi 5 pentru mai multe detalii

Întreprinderi Mici şi Mijlocii

Întreprinderile mici şi mijlocii (IMM-uri)[i] în zona geografică a Programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate[ii] reprezintă 99% din toate întreprinderile, ceea ce este similar cu situaţia generală a UE. IMM-urile joacă un rol important în calitate de motoare esenţiale pentru creştere economică, oferă mai mult decât jumătate din toate locurile de muncă şi mai mult de o treime din valoarea adăugată brută[iii]. Încă mai există potenţial pentru creştere, în special în partea de est a Bazinului, luând în considerare că aceste cifre generale sunt sub mediile UE şi OCDE (Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică), unde IMM-urile acoperă două treimi din locurile de muncă şi mai mult de jumătate din valoarea adăugată brută[39].

Accesul la finanţare continuă să fie una dintre cele mai semnificative provocări pentru crearea, supravieţuirea şi creşterea IMM-urilor, în special a celor inovatoare, o problemă ce a fost puternic exacerbată de către criza financiară. Incubatoarele de afaceri, clusterele de IMM-uri inovatoare, parcurile de ştiinţe şi tehnologii şi agenţiile de dezvoltare pot juca un rol important în facilitarea accesului potrivit la finanţarea pentru IMM-uri ;a nivelurile locale şi regionale. Oraşele şi regiunile pot sprijini şi consolida această funcţie prin parteneriate cu instituţii financiare private şi universităţi.

Alte provocări pentru o dezvoltare ulterioară a IMM-urilor în Bazinul Mării Negre includ diminuarea poverii administrative asupra micilor afaceri, sprijinirea dezvoltării antreprenoriale şi îmbunătăţirea competenţelor, sprijinirea răspândirii tehnologiei şi a accesului IMM-urilor la pieţele internaţionale. Acest lucru ar putea oferi oportunităţi în special pentru dezvoltarea unor sectoare regionale importante, precum agribusiness, tehnologii de informaţii şi comunicaţii (ICT), turism şi construcţii[40].

O comparaţie a reglementărilor de afaceri pentru întreprinderile mici şi mijlocii în ţările din Bazinul Mării Negre relevă discrepanţe mari, o cale inegală a reformelor, precum şi un potenţial mare de schimb de bune practici între ţări (a se vedea Tabelul 3 de mai jos). Unele ţări (Georgia, Armenia) au atins un real succes în îmbunătăţirea reglementărilor care sporesc activitatea afacerilor şi acum se clasează printre mediile cele mai favorabile afacerilor la nivel mondial, în timp ce climatul de afaceri a devenit comparativ mai nefavorabil în România, Rusia, Bulgaria şi Ucraina din 2007. Georgia iese în evidenţă ca fiind o ţară care a reuşit cu succes să îmbunătăţească aceste aspecte, începând cu 2005, atât la nivel regional, cât şi mondial, axându-se mai întâi pe reducerea complexităţii şi a costului proceselor de reglementare (în domenii precum înfiinţarea afacerilor, avize de construcţii, înregistrarea proprietăţii) iar mai apoi pe consolidarea instituţiilor juridice relevante pentru reglementarea afacerilor (în domenii precum obţinerea de credite) . Cu scopul de a obţine redresare economică, Grecia şi-a îmbunătăţit considerabil cadrul de reglementare, deşi se clasează pe un loc destul de scăzut.

[i] IMM-uri : <250 angajaţi, < 50m$ cifra de afaceri sau <43m€ bilanţ total (aşa cum este definit de CE)

[ii] Pe baza datelor furnizate de ţările participante (colectate de reprezentanţii la nivel de ţară ai Comitetului Comun de Programare) ; date pentru Georgia < 100 angajaţi

[iii] Valoare adăugată = valoarea producţiei minus valoarea consumului intermediar. Este o măsură a contribuţiei la PIB realizată de un producător individual, o industrie sau un sector.

Tabelul 3. Uşurinţa de a face afaceri (EDB) clasament general 2007 (clasament din 175 ţări) şi 2012 (din 185 ţări) şi clasare indicator-cheie pentru 2014[4]. O clasare bună pe indicele EDB înseamnă că mediul de reglementare este mai favorabil pentru a începe şi a opera o firmă locală. Caracteristicile puternice ale fiecărei ţări sunt evidenţiate cu galben.

Comerţul internaţional

Cu exporturi medii reprezentând 39% din PIB şi importuri 46% din PIB, ţările de la Marea Neagră prezintă per ansamblu în 2012 o deschidere comercială[1] similară cu cea a UE (respectiv cu 43% pentru exporturi şi 41% pentru importuri). Aceste ponderi medii maschează totuşi discrepanţe naţionale majore atât în privinţa integrării acestor ţări în comerţul internaţional– cu Bulgaria, Moldova şi Ucraina fiind cele mai integrate şi România şi Rusia cel mai puţin – cât şi în privinţa balanţului comercial, cu cele două ţări exportatoare de petrol ce realizează un excedent comercial considerabil, în timp ce multe alte ţări se confruntă cu deficite comerciale mari (a se vedea figura 9 de mai jos).

:onomie	EDB Clasifi care 2007	EDB Clasifi care 2012	EDB Clasif icare 2014	Iniţiere a unei afaceri	Obţinere a avizelor de construc ţie	Obţinere a de energie electrică	Înregistrar ea proprietăţ ii	Obţinere a creditulu i	Protejarea Investitori lor	Plata Taxelor	Comerţ transfro ntalier	Executarea contractelo r	Rezolv area insolv enţei
:orgia	*37*	9	15	5	3	37	1	7	43	38	33	23	122
ılgaria	*54*	66	38	49	101	125	57	23	14	89	57	75	38
menia	*34*	32	**45**	4	81	131	7	36	49	41	110	51	69
ımânia	*49*	72	**48**	38	140	171	63	7	40	52	65	51	46
ırcia	*91*	71	**55**	79	136	34	54	89	13	56	90	38	109
ecia	*109*	78	**61**	52	88	80	116	71	62	59	48	155	52
deraţia ısă	*96*	112	**62**	34	156	143	12	61	100	49	155	14	65
oldova	*103*	83	**63**	35	175	149	22	23	56	70	152	42	58
erbaijan	*99*	67	**80**	12	150	159	10	104	51	33	166	31	94
raina	*128*	137	**96**	76	70	185	59	17	109	108	154	43	142

[1] Raportul deschiderii către comerţ =raport comercial către PIB = media comerţului total (de ex. Suma exporturilor şi importurilor de bunuri şi servicii) în raport cu PIB. Este folosit pentru a măsura importanţa tranzacţiilor internaţionale în raport cu tranzacţiile naţionale.

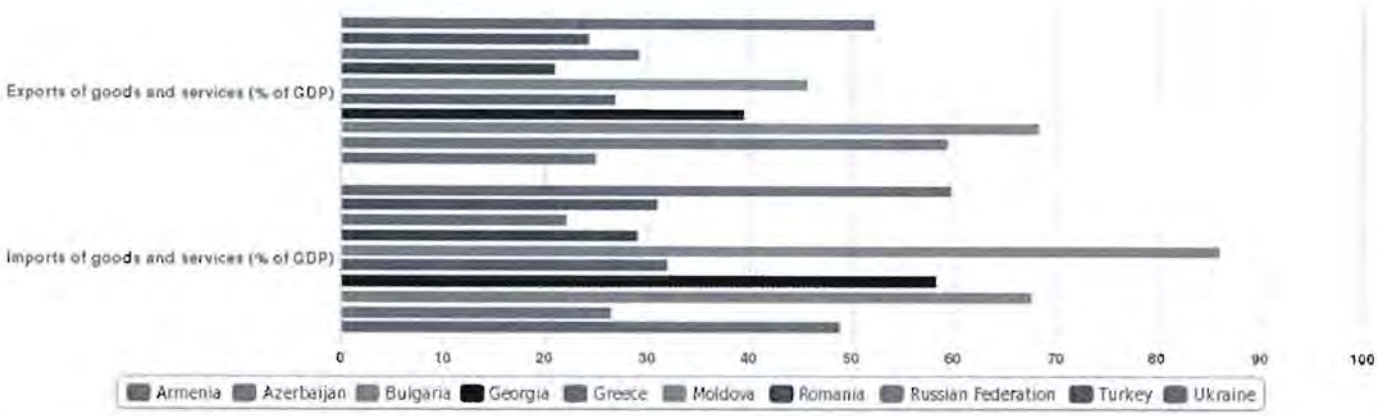

Figura 9. Exporturi şi Importuri de bunuri şi servicii, ca % din PIB, 2012[42]

Legenda: Exports of goods and service(% of GDP)=Exporturi de bunuri şi servicii(% din PIB), Imports of goods and service (% of GDP)= Importuri de bunuri şi servicii (% din PIB)

Din 2004, UE a devenit partenerul comercial principal pentru fiecare ţară din regiunea Mării Negre. În 2009, schimburile comerciale cu UE s-au ridicat la 30% din comerţul general pentru Armenia, 43 % pentru Azerbaijan şi 29% pentru Georgia[43]. Cifrele schimburilor comerciale relevă, de asemenea, că schimburile comerciale intraregionale din regiunea Mării Negre s-au extins mai repede decât comerţul exterior în general, atât în anii de creştere, din 2000-2008, cât şi în anul de redresare 2010[44].

Defalcarea exporturilor-cheie pentru fiecare ţară este prezentată în figura de mai jos şi arată diferenţele semnificative dintre profilurile de export din regiunea Mării Negre, cu precădere Moldova bazându-se în principal pe produse alimentare, România şi Turcia pe bunuri fabricate şi Azerbaijan şi Rusia pe combustibil (a se vedea figura 10 de mai jos).

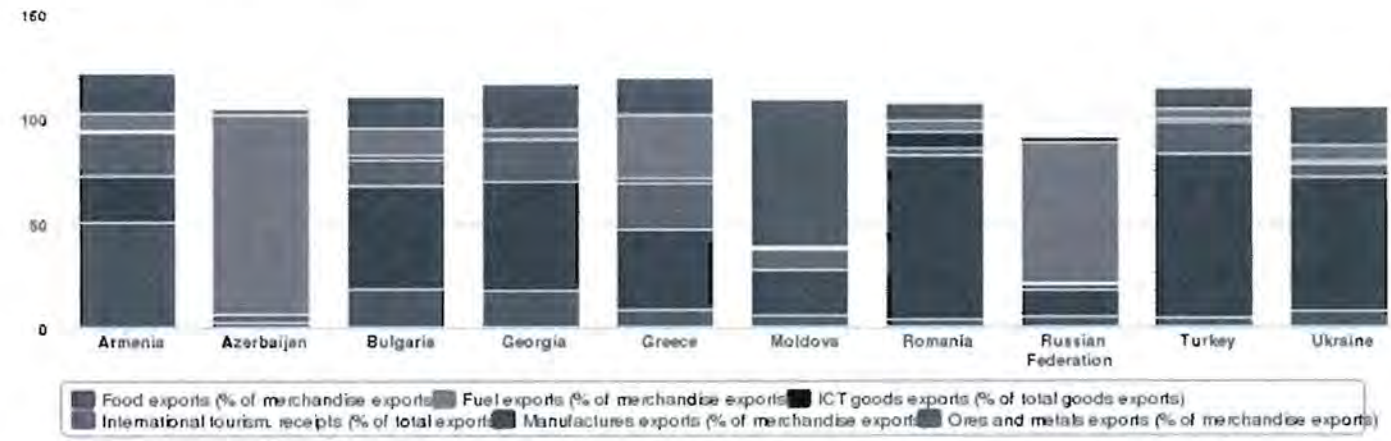

Figura 10. Tipuri principale de exporturi pe ţară, 2011[45]

Legenda: Food exports (%of merchandise exports)=Exporturile alimentare (% din exporturile de mărfuri), Fuel exports (% of merchandise exports)=Exporturi de combustibil(% din exporturile de mărfuri), ICT goods exports (%of total goods exports)= Exporturile de bunuri TIC(% din total exporturi de bunuri), International tourism, receipts(% of total exports)= Turism internaţional, încasări (% din total exporturi), Manufactures exports (% of merchandise exports)=Exporturile de manufacture (% din exporturile de mărfuri), Ores and metals exports (% of merchandise exports)=Exporturile minereuri şi metale (% din exporturile de mărfuri)

DIRECŢIA MANAGEMENTUL INSTRUMENTELOR ŞI PETIŢII

Exporturile de tehnologie înaltă rămân limitate per ansamblu, variind de la 1,3% (Azerbaijan) la 10,2% (România) de bunuri fabricate exportate în 2011 față de 16% în medie pentru UE, cu o tendință inegală de-a lungul ultimilor ani (a se vedea figura 11 de mai jos). Aceste cifre arată că stimularea inovației și cercetării în aria geografică a Bazinului Mării Negre rămâne o provocare.

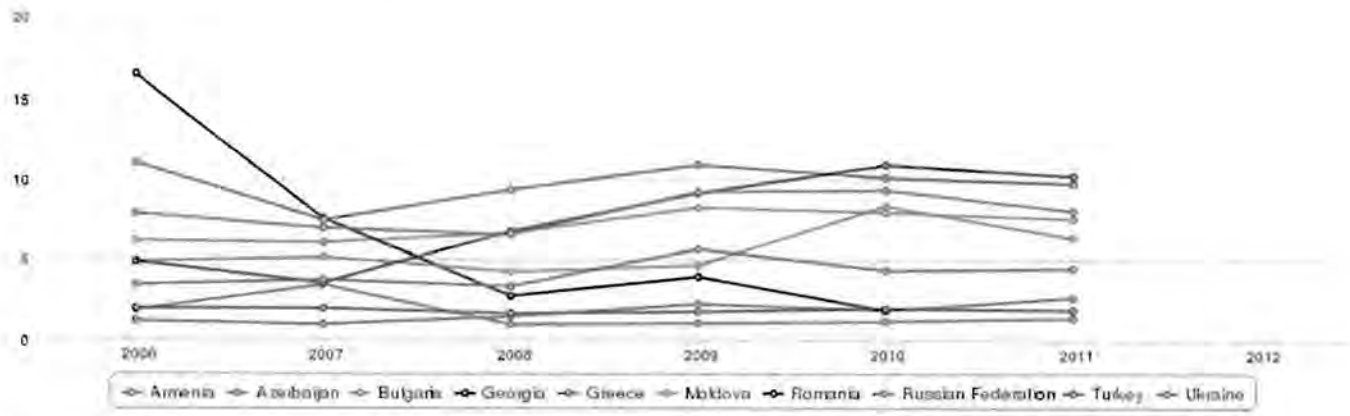

Figura 11. Exporturile de tehnologie înaltă (% din exporturile de produse fabricate), 2006-2011[46]

Turism

Climatul favorabil și caracteristicile naturale excepționale ale Bazinului Mării Negre – inclusiv izvoare minerale și plaje frumoase – au făcut din această regiune o destinație importantă pentru turism de agrement și sănătate, Crimeea fiind cea mai importantă. Stațiunile de pe litoral din Bulgaria, România, Ucraina, Rusia și Georgia sunt foarte active dar mai puțin dezvoltate pe coastele Turciei (unde turismul este concentrat în principal pe coasta Mediteranei). Potențialul turistic în zona geografică a Bazinului Mării Negre este bogat și diversificat, incluzând în plus pentru turism medical și spa, turism cultural, în natură, eco și agro-turism, turism de aventură, turism speologic și montan, și turism gastronomic, turism legat de râuri, vânătoare și scufundări, precum și turism de iarnă (ski)[47].

Chiar dacă lipsa datelor regionale exhaustive limitează posibilitatea de a proiecta o imagine completă a regiunii devine clar faptul că numărul de vizitatori internaționali în zona geografică eligibilă a Bazinului Mării Negre a crescut rapid din 2004[48] în mod special datorită infrastructurii turistice. În 2012 doar, Georgia a înregistrat 36% mai mulți turiști internaționali decât în 2011 atingând numărul de 4,4 milioane de vizitatori (față de 0,1 milion în 2004)[49]. Numărul de vizitatori străini pe coasta Mării Negre din Bulgaria a crescut în mod constant cu 5-6% anual, în perioada 2009-2014[50].Turismul în regiunea Mării Negre constituie o componentă substanțială, vizitatorii din țările Bazinului Mării Negre reprezintă trei sferturi din numărul total de sosiri internaționale în Azerbaijan, aproape jumătate în Moldova și mai mult de o treime în România și Georgia[1]. Țările de origine comune pentru mai multe destinații turistice din Bazinul Mării Negre includ Germania, Statele Unite, Regatul Unit și Italia, oferind oportunități pentru produse de turism comune în jurul Mării Negre.

Expansiunea și diversificarea continuă a turismului în ultimele șase decenii semnifică faptul că a devenit unul dintre cele mai mari sectoare economice din lume, având cea mai rapidă creștere și se așteaptă să crească considerabil în următorii ani.[51] Prin urmare, aceste tendințe internaționale ar putea constitui o oportunitate pentru cooperare pentru o dezvoltare turistică ulterioară bazată pe potențialul bogat al Bazinului Mării Negre.

[1] Date regionale lipsă pentru Bulgaria și Ucraina; date lipsă pentru Armenia

Turismul are un impact pozitiv asupra locurilor de muncă şi veniturilor, deşi creează, de asemenea, schimbări ale mediului în special în zonele de coastă.

Agricultura

Deşi sectorul agricol a scăzut în general în ţările din Bazinul Mării Negre, este încă o componentă subtanţială sau majoră a multora dintre economiile acestora, în special în privinţa oportunităţii locurilor de muncă, ex. Oferind peste 45% din oportunitatea locurilor de muncă în Georgia şi Armenia (a se vedea figura 13, distribuţia locurilor de muncă) sau în privinţa exporturilor (a se vedea figura 10 de mai sus). Produsele agricole cum ar fi fructe sau nuci, legume, cereale, carne, produse lactate, peşte şi alcool sunt printre produsele principale comercializate între ţările din aria geografică a Bazinului Mării Negre[52] şi, prin urmare, ar putea exista bune complementarităţi potenţiale.

Agricultura ecologică pare încă a fi puţin dezvoltată în aria geografică a Bazinului Mării Negre[53], reprezentând în cel mai bun caz 1,6% din terenurile agricole din regiunea de sud-est a României şi 0,9% în regiunea Trabzon (Turcia)', în ciuda unei tendinţe mondiale de creştere puternică a terenurilor agricole ecologice. Terenurile agricole ecologice au crescut cu 57% în UE în perioada 2005 până în 2011, reprezentând 5.4% din terenurile agricole ale UE în 2011[54]. Având în vedere aceste dinamici şi natura intensivă a forţei de muncă a agriculturii organice, poate prezenta o oportunitate pentru dezvoltarea şi cooperarea ulterioară în Bazinul Mării Negre.

Dezvoltarea acvaculturii în Bazinul Mării Negre pare, de asemenea, să prezinte un potenţial bun, inclusiv în toate categoriile (ape dulci, sălcii şi marine). Producţia din acvacultură a crescut de la 185.000 tone în 1999 la 320.000 tone în 2009 cu o rată de creştere medie anuală de aproape 7,3 %. Această creştere a producţiei a rezultat în principal din acvacultura de apă dulce (74%), reprezentată în mare parte de crapi şi alte ciprinide, în timp ce moluştele şi peştii (bibanul de mare european, midii, stridii, păstrăv de mare şi calcan) caracterizează producţia acvaculturii de apă sălcie şi marină (26%)[55]. Actuala dezvoltare a acvaculturii de apă sălcie şi marină în regiune nu este omogenă şi prezintă diferite modele în funcţie de tehnologia aplicată şi de speciile crescute (ex. Axându-se pe creşterea midiilor în Bulgaria şi pe bibanul de mare şi păstrăvul de mare în Turcia). Dezvoltarea tehnologiei în timpul ultimilor ani (incluzând cuşti şi noi sisteme de creştere) reprezintă noi oportunităţi pentru dezvoltarea acvaculturii marine precum şi pentru cooperarea regională şi schimbul de bune practici.

[1] A se lua în considerare faptul că lipsesc date regionale pentru mai multe ţări

SWOT - ECONOMIE	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Creştere economică puternică, în medie (2006-2012), în special Azerbaijan, Moldova, Georgia şi Armenia • Majoritatea ţărilor din Bazinul Mării Negre pare să îşi revină în urma recesiunii • Rate ale inflaţiei stabile şi durabile cu o singură cifră • Set de instituţii, politici şi factori îmbunătăţit ce determină nivelul de productivitate au crescut concurenţa din majoritatea ţărilor din Bazinul Mării Negre • Unele ţări (Georgia, Armenia) au atins un succes considerabil în îmbunătăţirea reglementărilor care sporesc mediile favorabile afacerilor • Disparităţile între veniturile ţărilor Bazinului Mării Negre s-au redus în ultimii ani • PIB pe cap de locuitor: a existat o convergenţă de-a lungul perioadei (cu situaţia generală a UE) • Economiile din regiunea Bazinului Mării Negre sunt foarte diverse în structura lor • Creştere a sectorului de servicii diversă şi posibil complementară (retail vs servicii financiare vs logistică) • Comerţul intraregional în cadrul regiunii Bazinului Mării Negre s-a extins mai repede decât comerţul exterior în general • Climat favorabil pentru turismul de agrement şi caracteristici naturale excepţionale • Potenţial turistic în aria geografică a Bazinului Mării Negre este bogat şi diversificat • Produsele agricole printre bunurile principale comercializate între ţările din aria geografică a Bazinului Mării Negre • Potenţial pentru dezvoltarea unei acvaculturi durabile în Bazinul Mării Negre	• Variaţie considerabilă a creşterii între ţări (la nivel sub-naţional disparităţi şi mai evidente) • Diferenţe mari ale nivelului bunăstării între ţările din Bazinul Mării Negre • PIB pe cap de locuitor în Bazinul Mării Negre de patru ori mai mic decât cifra generală a UE • Corupţia este percepută de către liderii mediilor de afaceri ca unul dintre factorii problematici pentru desfăşurarea afacerilor în majoritatea ţărilor din Bazinul Mării Negre • Climatul de afaceri a devenit comparativ mai nefavorabil în România, Rusia, Bulgaria şi Ucraina din 2007 • Armenia şi Moldova se bazează considerabil pe sectoarele agricole • Valoare adăugată scăzută industriei 'grele' (în special Ucraina) • Ţările exportatoare de energie (Rusia şi Azerbaijan)se confruntă cu provocarea de a-şi diversifica economiile • Acces scăzut la finanţare, în special pentru IMM-uri • Povară administrativă asupra micilor afaceri • Discrepanţe naţionale mari în privinţa integrării ţărilor din Bazinul Mării Negre în comerţul international şi în privinţa balanţei comerciale • Capacitate redusă de inovaţie, exporturile de tehnologie înaltă rămân limitate per ansamblu • Agricultura ecologică este încă slab dezvoltată în regiunea Bazinului Mării Negre
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Emigrarea ce reduce presiunea asupra nivelului şomajului • Fluxurile de transferuri băneşti joacă un rol în creştere în dezvoltarea economică a regiunii şi joaca un rol important în compensarea balanţei deficitului comercial • Numărul vizitatorilor internaţionali în aria	• Recesiunea UE şi problemele continue ce rezultă din criza datoriilor limitează redresarea economică în regiunea Bazinului Mării Negre • Investiţiile Străine Directe: regiunea Bazinului Mării Negre suferă încă din cauza aversiunii largi a riscurilor în

geografică a Bazinului Mării Negre s-a extins rapid • Expansiunea continuă & diversificare a turismului, sector economic cu creştere rapidă în lume • Rată înaltă de creştere a agriculturii organice la nivel mondial	urma crizei

3.3 Educaţie şi ocuparea forţei de muncă, R&D (Cercetare&Dezvoltare), cercetare

Nivelul de educaţie al populaţiei

Figura 12. Înscrierea şcolară în învăţământul terţiar[i] (ca % al clasei de vârstă relevante), 2011[56]

Bazinul Mării Negre este caracterizat prin nivelul ridicat de educaţie a forţei sale de muncă per ansamblu (deşi există disparităţi mari în regiune[ii]) şi o rată de creştere a înscrierii tinerilor în învăţământul superior în medie variind de la 20% în Azerbaijan la 114% în Grecia (a se vedea figura 12 de mai sus).

Prin urmare, capitalul uman apare ca un atu puternic în regiune, deşi sistemele de învăţământ se confruntă deseori cu provocarea de a adapta pregătirea lor pentru a se potrivi nevoilor de schimbare ale economiei cu scopul de a furniza o forţă de muncă corespunzător calificată.[57] Potrivit unui studiu BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare)/Banca Mondială din 2009[58], de exemplu, 43% din întreprinderile din Ucraina şi Moldova consideră lipsa competenţelor ca o problemă pentru performanţa şi dezvoltarea întreprinderilor acestora. Procentele sunt scăzute, dar totuşi semnificative, pentru Georgia (27%) şi Armenia (24%). Astfel, învăţământul şi pregătirea profesională au de asemenea un rol important, atât pentru a îmbunătăţi absorbţia şi difuzarea tehnologiei în ţările în cauză, cât şi pentru a spori şansele de angajare individuale[59].

[i] Învăţământul terţiar include învăţământul universitar, precum şi învăţământul profesional avansat. Raportul brut de înscriere în învăţământul terţiar se calculează prin împărţirea numărului de elevi înscrişi în învăţământul terţiar indiferent de vârstă la populaţia din grupa de vârstă care corespunde învăţământului terţiar şi înmulţind cu 100.

[ii] Notă: informaţiile regionale primite nu permit redactarea unei imagini exhaustive

Distribuţia oportunităţilor de muncă şi a provocărilor şomajului

Eterogenitatea structurală puternică a economiilor din Bazinul Mării Negre (procentajul industriilor tradiţionale, ponderea sectorului agricol) şi ritmul dezvoltării şi restructurării economice (creşterea serviciilor, turismului şi a industriei petroliere în special) sunt reflectate în distribuţia locurilor de muncă şi în provocările şomajului (a se vedea figura 13 şi tabelul 4 de mai jos).

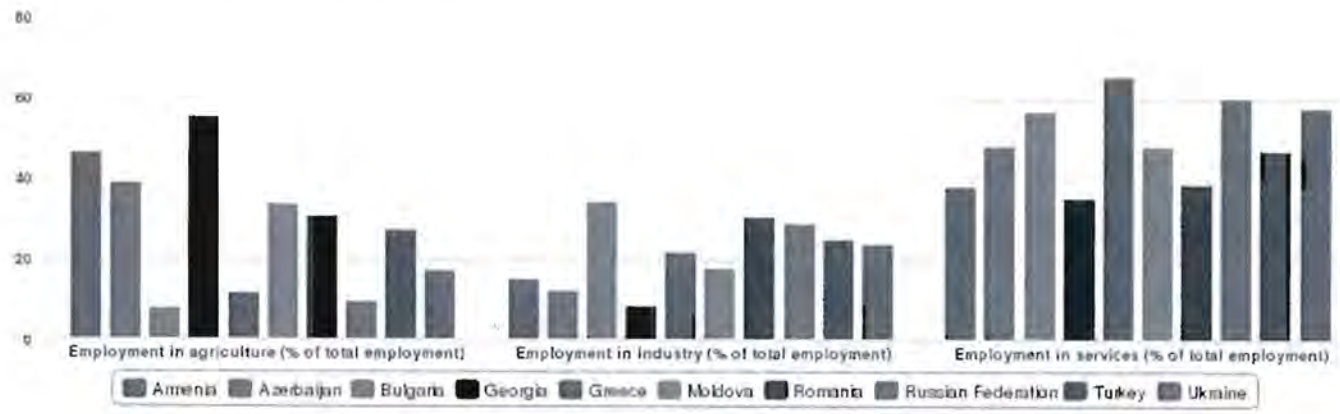

Figura13. Distribuţia locurilor de muncă, 2007[60]

Legenda: Employment in agriculture (% of total employment)=Ocuparea forţei de muncă în agricultură (% din total ocuparea forţei de muncă). Employment in industry (% of total employment)= Ocuparea forţei de muncă în industrie(% din total ocuparea forţei de muncă). Employment in services (% of total employment)=Ocuparea forţei de muncă în servicii (% din total ocuparea forţei de muncă).

Decalajul salariilor medii între ariile geografice ale Bazinului Mării Negre s-a diminuat considerabil din 2006[61], ajungând de la un raport de 1 la 10 la un raport de 1 la 4 (între Moldova şi Grecia) în 2012. În urma recesiunii dure, din 2008 salariile în Grecia au scăzut, în timp ce salariile din toate celelalte regiuni/ţări au crescut considerabil, înmulţindu-se cu mai mult de trei ori în Azerbaijan şi Georgia şi cu de patru ori mai mult în Bulgaria (a se vedea tabelul 4 de mai jos). În medie, salariile din regiunea Bazinului Mării Negre rămân de patru ori mai mici decât media UE[62].

Totuşi, salariaţii şi angajaţii plătiţi reprezintă doar în jur de 40% din totalul muncitorilor în Georgia şi Azerbaijan şi aproape 65% în România, Turcia, Moldova şi Grecia – în contrast puternic cu Bulgaria, Ucraina şi Rusia, sau cu media UE (>82%)[63]. Majoritatea muncitorilor în Georgia şi Azerbaijan desfăşoară activităţi independente, mai ales în agricultura cu productivitate redusă, de subzistenţă sau în activităţi informale la scară mică[64]. Provocarea de a integra aceşti muncitori în sectoarele cu productivitate înaltă, sporirea capacităţilor acestora şi crearea de mai multe locuri de muncă în economia formală rămân, prin urmare, mari.[65]

ŢARA	REGIUNI ELIGIBILE	SALARII (€, lunar)	RATA ŞOMAJ BĂRBAŢI (%)	RATA ŞOMAJ FEMEI (%)	RATA ŞOMAJ TINERI (%)
ARMENIA	(întreaga ţară)	269	14.4%	18.1%	36.1%
AZERBAIJAN	(întreaga ţară)	380	4.3%	6.1%	14.2%
BULGARIA	Severoiztochen	380	13.1%	12.3%	16.1%
	Yugoiztochen	373	11.8%	12.3%	20.6%
GEORGIA	(întreaga ţară)	350	16.1%	13.8%	33.3%

ŢARA	REGIUNI ELIGIBILE	SALARII (€, lunar)	RATA ŞOMAJ BĂRBAŢI (%)	RATA ŞOMAJ FEMEI (%)	RATA ŞOMAJ TINERI (%)
GRECIA	Kentriki Makedonia	885	25.5%	27.5%	62.0%
	Anatoliki Makedonia – Thraki	854	26.3%	33.8%	66.0%
MOLDOVA	(întreaga ţară)	223	6.8%	4.3%	13.1%
ROMÂNIA	Sud-est	413	7.1%	6.1%	31.3%
RUSIA	Rostov Oblast	n.a.	*7.0%*	*6.0%*	*16.0%*
	Krasnodar Krai	n.a.	*7.0%*	*6.0%*	*16.0%*
	Republica Adygea	n.a.	*7.0%*	*6.0%*	*16.0%*
TURCIA	İstanbul (TR10)	760[i]	10.3%	15.6%	18.9%
	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli (TR21)	760	5.9%	11.4%	13.4%
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	760	8.2%	13.8%	20.5%
	Zonguldak, Karabük, Bartın (TR81)	760	5.7%	6.4%	15.4%
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	760	5.4%	8.4%	16.6%
	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya (TR83)	760	6.1%	6.6%	12.6%
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	760	6.3%	6.1%	18.3%
UCRAINA	Odeska	338	8.0%	3.1%	10.7%
	Mykolaiv	353	9.2%	6.5%	19.6%
	Kherson	284	9.2%	8.2%	20.9%
	Zaporosh'ye Oblast	366	8.1%	5.7%	11.3%
	Donetsk Oblast	437	8.6%	7.3%	19.0%
	Republica Crimeea	332	5.2%	6.5%	12.2%
	Sevastopol	362	7.1%	4.8%	18.0%
MEDIA		**502**	**9.6%**	**10.1%**	**21.8%**

Tabelul 4. Privire de ansamblu asupra salariilor şi ratelor de şomaj în ariile geografice eligibile ale Bazinului Mării Negre[66]

Statisticile relevă faptul că zonele geografice ale Bazinului Mării Negre prezintă provocări diferite ale şomajului. În timp ce Azerbaijan, Moldova, România, unele regiuni din Ucraina (Crimeea, Sevastopol,

[i] Date naţionale pentru rata lunară medie, 2010.

DIRECŢIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ŞI PETIŢII

Odeska) şi regiunile rurale din Turcia prezintă niveluri scăzute sau moderate de şomaj (< 7%), Armenia, Georgia, atât regiunile din Grecia şi regiunea din Bulgaria Zeveroiztochen au rate de şomaj de peste 13% (a se vedea tabelul 4 de mai sus).

În ceea ce priveşte influenţa genurilor şi ratele şomajului, şomajul în rândul femeilor tinde să fie mai mare în Armenia, Azerbaijan, Grecia şi majoritatea regiunilor din Turcia (cu excepţia TR90) şi mai scăzut în celelalte ţări (a se vedea tabelul 4 de mai sus).

Şomajul în rândul tinerilor este o problemă deosebit de acută, atingând un procent de 22% în medie în aria geografică a Bazinului Mării Negre[67], şi a fost vizibil mai afectată de perioada de după criza din 2008 (a se vedea figura 14 de mai jos). Aspect comun al tuturor regiunilor din Bazinul Mării Negre, şomajul în rândul tinerilor variază de la 10,7% în regiunea Odeska (Ucraina) la 66% în Anatoli Makedonia Thraki (Grecia).

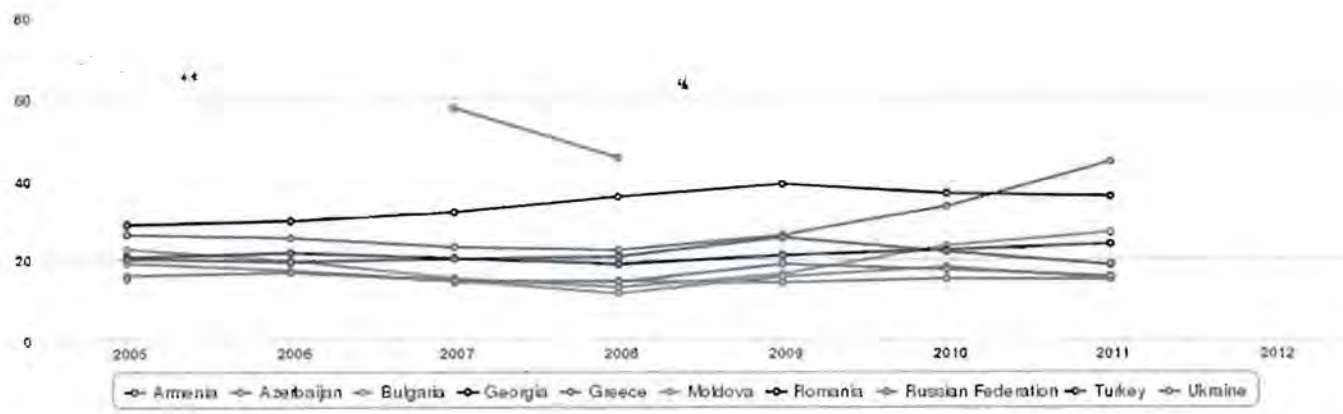

Figura 14.Şomaj, tineri, 2005-2011 (nivel naţional ca % al total vârste forţă de muncă 15-24)[68] *– impact al crizei din 2008*

Cercetare şi dezvoltare, cercetare

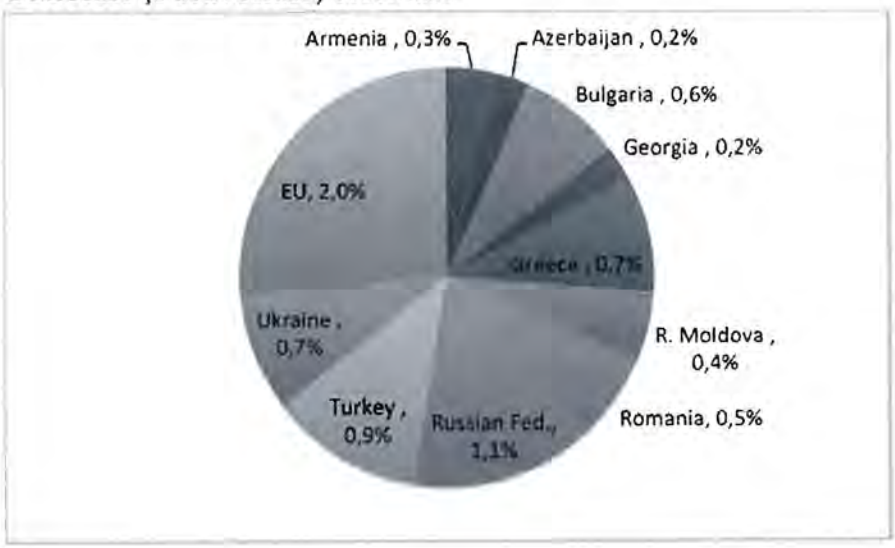

Figura 15. Cheltuieli pentru Cercetare şi Dezvoltare (% din PIB), 2011, (cu excepţia Georgiei, 2005)[69]

Aria geografică a Bazinului Mării Negre are un potenţial ştiintific bogat, dacă se ia în considerare numărul mare de universităţi şi centre de cercetare[i] din zonă, deşi se confruntă cu dificultăţi în promovarea cercetării şi inovaţiei şi în a ţine pasul cu progresul tehnologic, aşa cum este reflectat în structura exporturilor şi în cheltuielile pentru cercetare şi dezvoltare mai degrabă scăzute (a se vedea figura 15 de mai sus). Cercetare şi Inovaţie este, prin urmare, un alt domeniu potenţial pentru cooperare.

Cercetarea şi crearea de reţele în ştiinţă şi tehnologie în regiunea Bazinului Mării Negre în rândul unora sau tuturor ţărilor sunt susţinute şi active sub egida celui de-al 7-lea program cadru UE şi a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre, precum şi în cadrul unei varietăţi a altor organizaţii şi iniţiative europene şi din regiunea Mării Negre, specializate uneori pe un domeniu specific. Munca de colaborare în domeniul mediului marin implică în special 43 de centre de cercetare şi universităţi din ţările riverane ale Mării Negre în cadrul unei Reţele Ştiinţifice a Mării Negre - Black Sea Scientific Network (SCENE), şi a unei agende strategice de cercetare către strategii integrate şi program de cercetare marină au fost elaborate în cadrul proiectului SEAS-ERA. Având în vedere aria geografică eligibilă a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre, pare important să evidenţiem faptul că centrele-cheie de cercetare pentru această muncă de colaborare sunt deseori localizate în capitale.

SWOT – EDUCAŢIE,OCUPARE A FORŢEI DE MUNCĂ, CERCETARE	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Nivel înalt de educaţie a forţei de muncă per ansamblu în Bazinul Mării Negre • Decalaj în salariile medii în zonele Bazinului Mării Negre a fost considerabil redus • Număr mare de universităţi si centre de cercetare • Muncă de colaborare pentru mediul marin implică in special 43 de centre de cercetare şi universităţi în ţările riverane ale Mării Negre	• Disparităţi regionale mari ale nivelurilor de educaţie • Provocarea sistemelor de educaţie de a adapta pregătirea acestora cu scopul de a satisface nevoile de schimbare ale economiei • Salariaţii şi angajaţii plătiţi reprezintă doar în jur de 40% din numărul total de muncitori în Georgia şi Azerbaijan (majoritatea desfăşoară activităţi independente, mai ales în agricultura cu productivitate scăzută sau activităţi informale la scară redusă) • Armenia, Georgia, atât regiunile din Grecia şi regiunea din Bulgaria a Zeveroiztochen au rate ale şomajului de peste 15% • Şomajul în rândul tinerilor este o problemă deosebit de accentuată, atingând în medie un prag de 24% • Şomajul în rândul femeilor este mai ridicat în Armenia, Azerbaijan, Grecia şi în majoritatea regiunilor din Turcia • Cheltuieli de cercetare şi dezvoltare mai degrabă scăzute
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Cercetare şi crearea unei varietăţi de reţele în ştiinţă şi tehnologie a iniţiativelor şi organizaţiilor din regiunea Mării Negre (în special în domeniile maritim, mediu, energie şi transport)	• Exodul de inteligenţă din regiune (incl.irosirea inteligenţei – emigranţi cu studii superioare au locuri de muncă cu competenţe scăzute)

[i] Notă proiect : Datele furnizate de către ţările participante nu sunt comparabile (câteodată inclusiv instituţiile de învăţământ superior, chiar dacă nu desfăşoară activităţi de cercetare) prin urmare, cifre mai exacte nu pot fi redate

3.4 Mediu

Privire de ansamblu asupra provocărilor-cheie de mediu ale Bazinului Mării Negre

Mediul Bazinului Mării Negre este de o importanţă capitală atât în privinţa dezvoltării regionale şi a calităţii vieţii pentru locuitorii săi. Ecosistemul Mării Negre este cunoscut a fi bogat, dar este considerat a fi şi vulnerabil deoarece prezintă o presiune semnificativă din partea poluării de pe uscat, prin bazinul său hidrografic mare, inclusiv Marea Azov şi trei bazine hidrografice principale, Dunărea, Dnipro şi Don.

Afluenţii fac din Marea Neagră un mediu propice eutrofizării, un fenomen agravat de deversările urbane (canalizare) şi cel mai tare din cauza deversărilor agricole aduse de râuri şi de deversările directe din porturile de coastă numeroase, zone industriale şi zone urbane. O mare semi-închisă, se conectează cu oceanele doar prin strâmtorile Bosfor şi Dardanele ceea ce explică rata sa scăzută de reîmprospătare. În anii următori se aşteaptă o continuă scădere a poluării cu nutrimenţi a Bazinului Dunării, datorită implementării politicii de mediu a UE, dar râurile Don şi Dnipro pot continua să care cantităţi mari de nutrimenţi în partea de sud-vest a coastei, care ajung în întregul ecosistem al Mării Negre, acesta fiind ulterior pus în pericol dacă nu vor fi luate eforturile necesare şi nu se va coopera la nivelul întregului bazin[70].

În plus faţă de eutrofizare, alte probleme ecologice transfrontaliere cu prioritate ridicată din jurul Mării Negre includ declinul resurselor vii (în special stocurile de peşte), poluarea chimică, schimbarea biodiversităţii, distrugerea habitatului, invazia speciilor străine, efecte ale schimbărilor climatice si variabilitatea intermediară în sistemul de circulaţie. Poluarea cu petrol afectează marea ca rezultat al deversărilor operaţionale ale navelor şi datorită accidentelor, dar şi prin sursele de pe uscat şi pare a fi o preocupare continuă în special de-a lungul principalelor rute de transport maritim şi porturi (a se vedea figura 16 de mai jos). Deversarea apelor din canalizare insuficient tratate a introdus contaminanţi microbiologici în Marea Neagră şi a reprezentat o ameninţare pentru sănătatea oamenilor, dezvoltarea unui turism durabil şi a acvaculturii. Marea Neagră este, de asemenea, vulnerabilă deversărilor solide aruncate în mare de către nave şi de către oraşele de pe coastă (eventual deşeuri aduse de valuri la mal) şi câteva plaje au acumulări mari de deşeuri prezentând un risc pentru animalele marine şi pentru oameni[71].

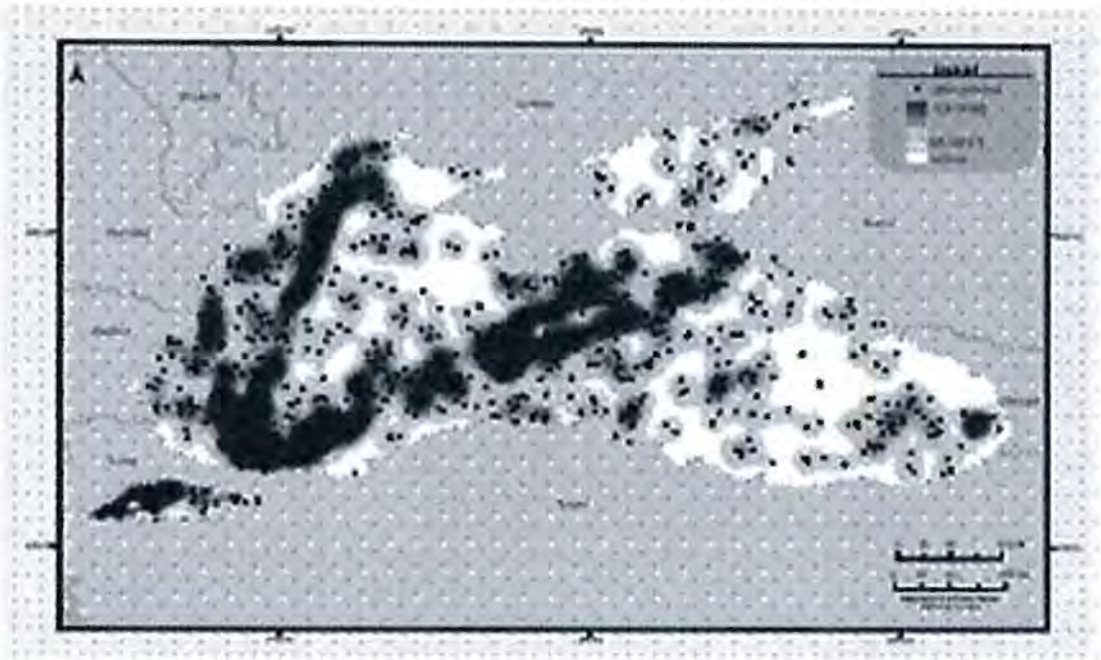

Figura 16. Harta compozită a anomaliilor scurgerilor de petrol (deversări ilicite ale navelor) în Marea Neagră in perioada 2000-2004[72] *: zonele mai închise semnifică regiunile cu cele mai mari anomalii*

Coordonarea politicilor privind o serie de probleme inclusiv gestionarea resurselor marine, managementul integrat al zonei de coastă, poluarea accidentală, poluarea din cauza navelor şi de pe uscat, cu substanţe periculoase, deversarea de deşeuri şi poluarea atmosferică este efectuată de Comisia Mării Negre - Black Sea Commission[i] (CMN). BSC efectuează, de asemenea, monitorizarea poluării cu petrol (cu sprijin din partea UE[ii]) şi exerciţii practice pentru pregătirea în caz de scurgeri de petrol.

Importanţa mediului ca o provocare-cheie pentru aria geografică a cooperării pentru Bazinul Mării Negre este accentuată şi mai mult de Parteneriatul de Mediu al Sinergiei Mării Negre lansat în martie 2010.

Zone naturale protejate

Există mai mult de douăzeci de rezervaţii naturale la Marea Neagră şi opt în Marea Azov. Acestea au statuturi diferite la nivel local, naţional şi internaţional (vezi figura 18 mai jos). Cele patru rezervaţii UNESCO ale biosferei cu statut internaţional protejate de o legislaţie identică sunt Kamchia (Bulgaria), Chernomorsky (Ucraina), Delta Dunării (România) şi Dunaisky (Ucraina). Toate ţările de la Marea Neagră au ratificat Convenţia de la Ramsar pentru Zone Umede de Importanţă Internaţională şi cea mai mare zonă protejată de acest gen în zona de coastă a mării se află în Ucraina[73].

[i] Comisia pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării (Comisia Mării Negre) prin intermediul Secretariatului Permanent este organismul interguvernamental stabilit în implementarea Convenţiei pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării (Convenţia de la Bucureşti)

[ii] Proiectul MONINFO sprijinit de UE (DG ENV)

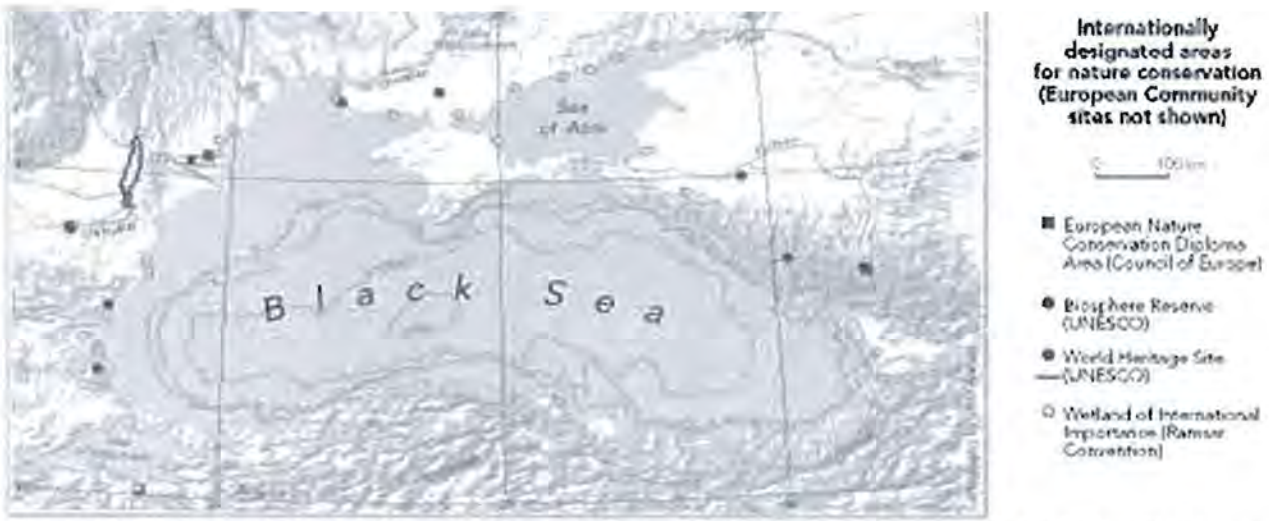

Figura 17. Zone geografice naturale protejate la nivel internațional în Marea Neagră, alcătuită de Agenția Europeană de Mediu[74]

Legenda: Internationally designated areas for nature conservation(European Community sites not shown)= Zonele desemnate la nivel international pentru conservarea naturii(zonele Comunității Europene nu sunt arătate), European Nature Conservation Diploma Area (Council of Europe)= Zona care detine o diploma europeană de Conservare a Naturii (Consiliul Europei), Biosphere Reserve (UNESCO)= Rezerva Biosferei (UNESCO), World Heritage Site (UNESCO)= Zona de patrimoniu mondial (UNESCO), Wetland of International Importance (Ramsar Convention)= Zone umede de Importanță Internațională (Convenția de la Ramsar)

Cadrul internațional general pentru cooperare în zonele geografice protejate rămâne Convenția privind diversitatea biologică și în special Programul de Lucru al Convenției pentru Zonele Protejate. Procesul 'Mediu pentru Europa' din cadrul UNECE (Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa)[75] a promovat rețele integrate de arii protejate pentru stabilirea unei Rețele Ecologice Pan-europene, care a fost implementată în UE prin rețeaua 'Natura 2000' și promovată în celelalte țări din jurul Mării Negre prin 'Rețeaua Smarald'[i]. În plus față de acest cadru global, Programul de Mediu al Mării Negre [ii] organizează muncă de conservare în habitate ce sunt critice pentru populațiile de specii prioritare.

Aceste eforturi de a recunoaște și proteja mediul natural, întâmpină, totuși, limitări serioase. În general, dimensiunea zonelor geografice terestre și marine variază (a se vedea figurile 19 și 20 de mai jos), dar încă este mică (mai puțin de 2% în Moldova și Turcia) în comparație cu UE, unde zonele geografice protejate acoperă peste 15.1% din totalul zonei teritoriale. Multe rezervații duc lipsă de planuri eficiente de management și infrastructură[76], asfel că o cooperare consolidată în acele zone pare a fi de o importanță crucială, luând în considerare mediul bogat și vulnerabil al regiunii Mării Negre.

[i]Stabilit în cadrul Convenției pentru Conservarea Vieții Sălbatice din Europa și a Habitatelor Naturale (Convenția de la Berna) 1982
[ii] În cadrul Convenției pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării 1992

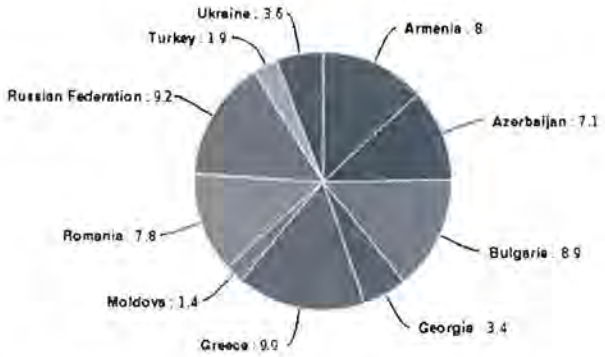

Figura 18. Zonele terestre și marine protejate (% din total zonă teritorială a fiecărei țări), 2010[77]

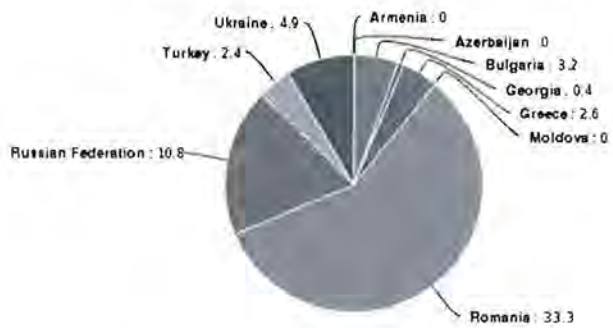

Figura 19 . Zone marine protejate (% din apele teritoriale ale fiecărei țări), 2010[78]

Apă și ape uzate

Regiunea Mării Negre este în general bine aprovizionată cu resurse de apă proaspătă, inclusiv cu acele resurse ce asigură apa potabilă. Totuși, poluarea râurilor a dus la un declin accentuat al accesului la resurse de apă potabilă sigură și la necesitatea folosirii tehnologiilor costisitoare de tratare a apei. Folosirea apelor subterane în scopuri de consum nu este posibilă pretutindeni, din cauza lipsei de resurse (această situație se aplică părții sudice a regiunii Mării Negre)[79] deoarece apele subterane pot fi și acestea poluate. Ca urmare, accesul actual la apă potabilă sigură în regiune poate fi caracterizat ca fiind problematic, mai ales în zonele rurale.

Marile orașe din zona geografică a bazinului hidrografic al Mării Negre aflate în afara zonei de coastă au îndeosebi un sistem de tratament biologic al apelor uzate, care funcționează în general suficient de eficient. Cu toate acestea, tratarea apelor uzate este de multe ori insuficientă în zonele rurale și în orașele de pe coastă – cu atât mai mult cu cât stațiile de epurare ale apei sunt suprasolicitate în perioada verilor când populația din orașele de pe coastă crește substanțial. Apele din canalizare netratate sau insuficient tratate (mai ales din cauza echipamentelor uzate) sunt principala sursă de poluare ce provine de la orașele și satele de pe coastă. Mai mult decât atât, nu există de obicei structuri pentru a îndepărta efluenții departe de țărm (de exemplu, 3 mile), prin urmare, zona de coastă a mării este poluată. Apele uzate municipale contribuie semnificativ la cantitatea de materiale organice și nutrimenți în Marea Neagră, precum și la răspândirea de boli, deși poluarea microbiologică este în principiu o problemă locală[80]

Dificultățile întâmpinate sunt legate uneori de cauze instituționale, îndeosebi atunci când controlul central de stat a fost înlocuit de structuri de guvernare bazate pe descentralizare și niveluri mai mari de autonomie la nivel regional înainte de dezvoltarea unei capacități instituționale suficiente la nivel regional. Autoritățile publice din Moldova, Ucraina, Georgia și Rusia au evaluat lipsa cunoștințelor și competențelor practice în managementul apelor uzate la același nivel ca și lipsa unei finanțări adecvate ca principale motive pentru incapacitatea lor de a îndeplini reformele de management necesare și dezvoltarea infrastructurii[81].

Dezvoltarea energiei durabile

Necesitatea de a promova dezvoltarea energiei durabile a fost subliniată de către Ministerele de energie a statelor membre OCEMN (Organizaţia pentru Cooperare Economică la Marea Neagră)[1] care au convenit să consolideze cooperarea şi să exploreze modalităţi de a promova investiţiile pentru Energie Verde cu accent pe eficienţa energiei, surse regenerabile de energie şi tehnologii energetice ecologice.

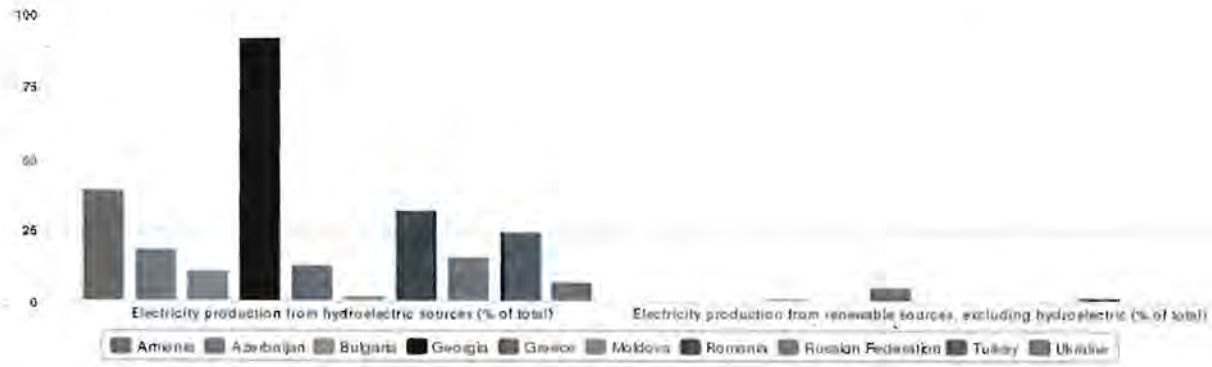

Figura 20. Producţia de electricitate de la surse hidroelectrice şi regenerabile, 2010[82]

Legenda: Electricity production from hydroelectric sources(% of total)= Producţia de energie electrică din surse hidroelectrice (% din total), Electricity production from renewable sources, excluding hydroelectric (% of total)= Producţia de energie electrică din surse regenerabile, exclus surse hidroelectrice(% din total)

Fiecare ţară din regiunea Mării Negre este diferită în privinţa folosirii energiei şi a potenţialului pentru energie regenerabilă, cu toate acestea apar mai multe tendinţe. Hidrocentralele sunt sursa de energie cea mai răspândită reprezentând cea mai mare producţie de electricitate în Georgia. Exploatarea surselor regenerabile altele decât cele oferite de hidrocentrale este încă în stadiu incipient, reprezentând în cel mai bun caz 5.3% în Grecia faţă de 9.1% în medie în UE (a se vedea figura 20 de mai sus), dar a crescut în decursul ultimilor ani[83]. Creşterea masivă a energiei eoliene la nivel global începe să se facă simţită în regiune[84].

Potenţialul Mării Negre pentru energie marină regenerabilă nu a fost încă pe deplin evaluat. În Marea Neagră mareele sunt nesemnificative pentru extragerea de energie, dar vânturile de pe ţărm şi potenţialul puterii valurilor ar putea fi evaluate pe viitor.[85] Atât Bulgaria şi România au început recent utilizarea şi explorarea în detaliu a oportunităţilor pentru opţiunile de energie eoliană regenerabilă offshore.

Prin urmare, cu excepţia poate a Azerbaijanului unde abundenţa de petrol şi gaze complică argumentul economic pentru alternative, se pare că există un domeniu de aplicare larg pentru dezvoltarea energiei durabile în regiune.

[1] În declaraţia acestora din octombrie 2010 din Nafplion (Grecia). Membrii BSEC (Cooperare Economică pentru Marea Neagră) includ Albania, Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Moldova, România, Rusia, Turcia şi Ucraina.

SWOT – MEDIU	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Ecosistemul Mării Negre este cunoscut a fi bogat şi divers • Patru rezervaţii UNESCO ale biosferei cu statut internaţional protejate de legislaţie identică • Regiunea Bazinului Mării Negre este în general bine aprovizionată cu resurse de apă proaspătă • Marile oraşe din afara zonei de coastă beneficiază de o tratare deplină şi suficient de eficientă a apelor uzate • Hidrocentralele sunt sursa cea mai răspândită de energie regenerabilă (puternic în Georgia) • Sursele regenerabile altele decât hidrocentrale au crescut în ultimii ani	• Presiune semnificativă din partea poluării de pe uscat, prin intermediul bazinului hidrografic larg • Rata de împrospătare scăzută şi mediul foarte propice pentru eutrofizare • Complex de probleme ecologice transfrontaliere în jurul Mării Negre (declin al resurselor vii, poluare chimică, schimbare a biodiversităţii, distrugerea habitatului, invazie a unor specii străine, efecte ale schimbărilor climatice şi variabilitate intermediară în sistemul de circulaţie) • Unele plaje au o acumulare mare de deşeuri • Dimensiunea zonelor terestre şi marine protejate semnificativ mai mică decât cea a UE • Multe rezervaţii naturale duc lipsă de planuri de management eficiente şi de infrastructură • Accesul actual la apă potabilă sigură în regiune poate fi caracterizat ca fiind problematic, în special în zonele rurale. Utilizarea apelor subterane în scopuri de consum nu este posibilă pretutindeni • Zona de coastă a mării este poluată (tratarea apelor uzate este deseori insuficientă în zonele rurale şi în oraşele de pe coastă: echipamente uzate, nu există structuri pentru îndepărtarea efluenţilor de la mal şi capacitate instituţională insuficientă la nivel regional • Staţiile de epurare a apelor uzate de pe coastă sunt suprasolicitate pe perioada verilor • Exploatarea de surse regenerabile altele decât hidrocentrale este încă în stadiu incipient
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Poluarea cu nutrimenţi din Dunăre se poate să continue să scadă datorită implementării politicii de mediu a UE • Perspectivă generală a unei creşteri masive a energiei eoliene • Solicitări pentru o politică UE mai eficientă spre Marea Neagră; promovarea din partea BSEC a investiţiilor pentru Energie Verde	• Don şi Dnipro pot continua să aducă mari cantităţi de nutrimenţi în partea de nord-vest a Mării Negre şi în Marea Azov • Poluarea cu petrol intră în mare ca rezultat al deversărilor operaţionale din partea navelor şi datorate accidentelor • Deversare a apelor de canalizare insuficient tratate • Poluarea râurilor a dus la un declin accentuat al accesului la resursele sigure de apă potabilă • Aproximativ 50.000 de nave trec prin strâmtoarea Bosfor în fiecare an, inclusiv cel puţin 10.000 de petroliere • Transportul de petrol şi gaze pe suprafaţa Mării Negre reprezintă o activitate principală

3.5 Sănătate, siguranță și securitate

Privire de ansamblu asupra provocărilor-cheie ale sănătății

Deși oamenii din țările Bazinului Mării Negre încă trăiesc, în medie, cu șapte ani mai puțin decât cei din UE, decalajul s-a redus ușor din 2006 până în 2010 când speranța de viață a crescut mai rapid în Bazinul Mării Negre decât în UE, cu un câștig de 1,2 ani (la 72,7) față de mai puțin de 1 an în UE (la 79.6)[86]. Inegalități mari rămân între și în cadrul țărilor din zona Bazinului Mării Negre (a se vedea figura 21 de mai jos). Speranța de viață pentru bărbați în 2012 a variat[1] de la 64,4 ani în Donetsk oblast (Ucraina) la 78,2 în Grecia, și pentru femei de la 75 ani în Moldova și Odeska oblast (Ucraina) la 82,9 în Grecia[87].

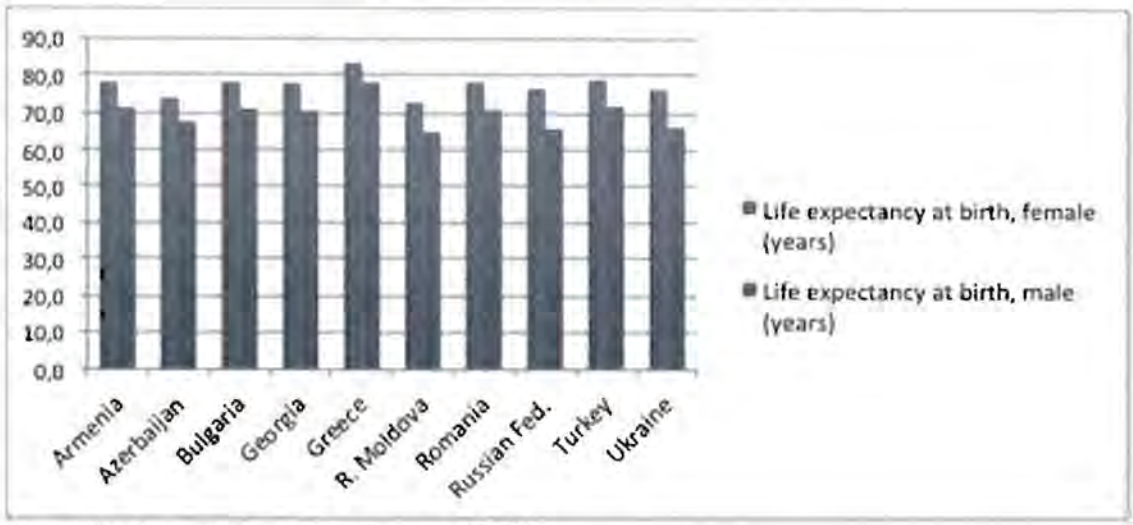

Figura 21. Speranța de viață la naștere, 2013[88]

Legenda: Life expectancy at birth, female(years)=Speranța de viață la naștere, femei (ani), Life expectancy at birth, male (years)= Speranța de viață la naștere, bărbați (ani)

Pentru a susține anii câștigați pentru speranța de viață, sunt necesare eforturi continue pentru a reduce mortalitatea, în special cauzată de boli ale sistemului circulator, boli respiratorii și infecțioase și cauze externe de accidentări și otrăvire.

Bolile sistemului circulator rămân de departe cea mai importantă cauză a morții premature în general, cu rate mai mari în rândul bărbaților decât în rândul femeilor, urmate de cancer. Totuși, ratele mortalității legate de bolile sistemului circulator variază mult între țările din regiune, de la 245 decese (la o populație de 100.000) în Grecia la peste 700 în Ucraina și Moldova[89]. Evidențele indică faptul că această provocare poate fi îmbunătățită de către țări prin abordarea unei combinații de factori care pot fi prevenți, inclusiv consumul excesiv de alcool, obezitatea, consumul excesiv de sare și lipsa de activitate fizică[90]. Promovarea unui stil de viață pare a fi, prin urmare, o prioritate pentru a îmbunătăți starea de sănătate generală și pentru a reduce mortalitatea prematură în Bazinul Mării Negre.

În ceea ce privește cancerul, modelele de incidență a mortalității variază în funcție de tipul de cancer, cele de neoplasme de plămâni și colon înregistrând cele mai multe cazuri de mortalitate în general. Bărbații sunt, de asemenea, mai afectați de cancer cu 172 de decese față de 96 decese (la o populație de 100.000) în medie în

[1] A se nota faptul că datele referitoare la situația din Rusia lipsesc

2008[91]. Discrepanţe apar, de asemenea, în cadrul regiunii Bazinului Mării Negre, cu Armenia şi România fiind cele mai afectate, şi Turcia şi Georgia cel mai puţin afectate[i].

[i] În 2008, decese pentru o populaţie de 100.000. Cele mai mari rate - Armenia: 182, România: 145; Cele mai mici rate - Turcia: 118, Georgia: 97 (WHO)- Organizaţia Mondială a Sănătăţii

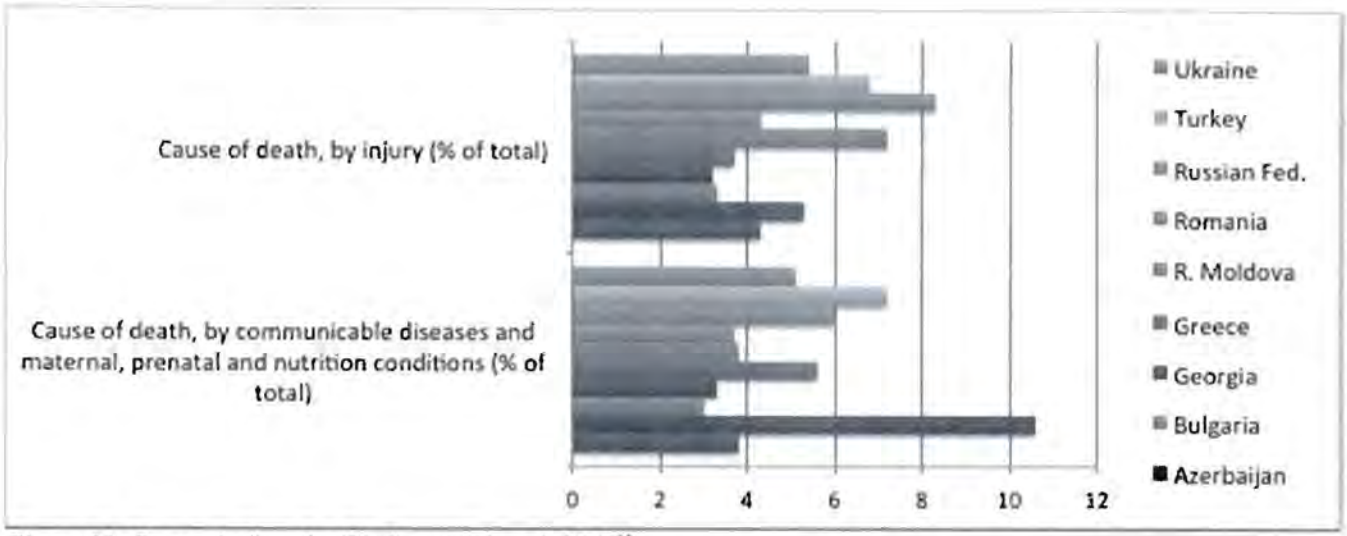

Figura 22. Cauze ale deceselor (% din total decese), 2012[92]

Legenda: Cause of death, by communicable diseases and maternal, prenatal and nutrition conditions(% of total)= Cauze ale decesului, de boli transmisibile, condiții maternale, prenatale și de nutriție (% din total). Cause of death, by injury (% of total)= Cauza decesului, de răniri (% din total)

Cauzele externe de accidentare şi otrăvire sunt, de asemenea, cauze importante ale mortalităţii în regiune, din nou cu rate mari în rândul bărbaţilor decât în rândul femeilor şi cuprind o constelaţie de cauze, inclusiv accidente de transport sau accidente auto, căzături, sinucideri şi omucideri. Cu o diferenţă triplă ce apare la nivel de ţară (a se vedea figura 22 de mai sus), cele mai bune practici ar putea fi împărţite între ţări pentru a combate decesele survenite din aceste cauze[93].

În cazul bolilor transmisibile, tuberculoza rămâne o cauză semnificativă a mortalităţii, însă ratele de frecvenţă şi mortalitate au scăzut în ultimii ani (a se vedea figura 23 de mai jos)[94].

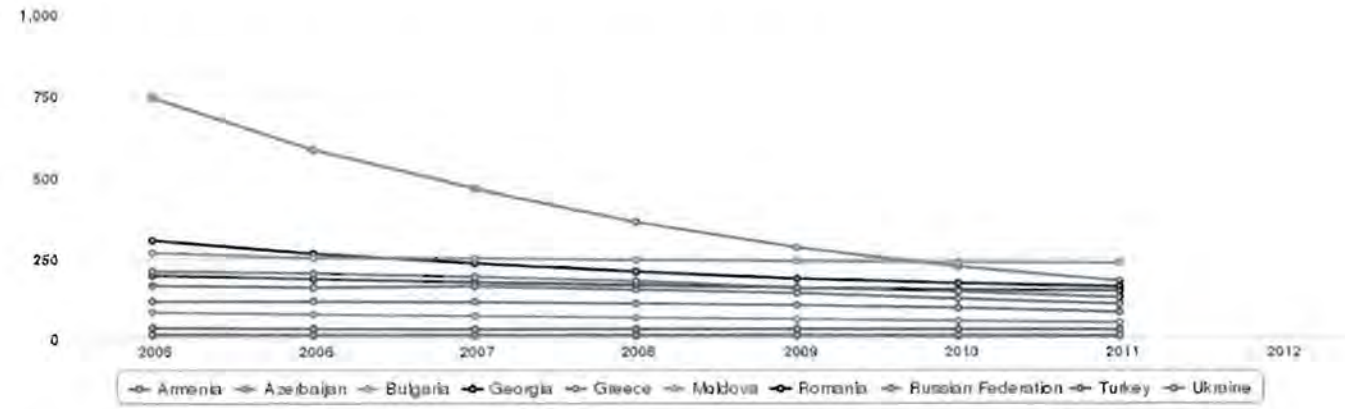

Figura 23. Rata incidenţei cazurilor de tuberculoză (la o populaţie de 100.000), 2005-2011[95]

În ceea ce priveşte HIV, ratele în Ucraina şi Moldova sunt mult peste media UE de 0,3% a grupului de vârstă 15-49 ani infectat, cu toate acestea, incidenţa cazurilor de HIV în ultimii ani pare să fi scăzut în Ucraina în timp ce doar marginal există o creştere generală în celelalte ţări (a se vedea figura 24 de mai jos).

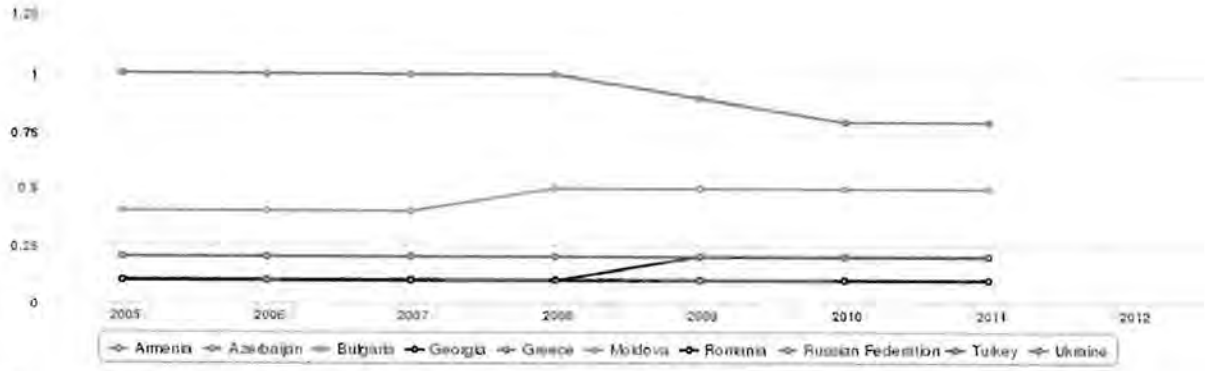

Figura 24. Incidența virusului HIV (% a populației cu vârsta cuprinsă între 15-49 ani), 2005-2011[96]

Rata mortalității infantile, un indicator util atât al accesului la asistență medicală, cât și a condițiilor generale de viață, relevă disparități mari între țările de la Marea Neagră, doar cu Grecia în conformitate cu media UE (a se vedea figura 26 de mai jos). Deosebit de mare în Azerbaijan – aproximativ de 10 ori mai mare decât nivelul UE – aceasta a scăzut în mod constant, de la 41 decese înainte de vârsta de un an per 1.000 copii în 2006, la 31 decese în 2012. A scăzut, de asemenea, într-o măsură mai mică, în toate țările de la Marea Neagră de-a lungul perioadei.

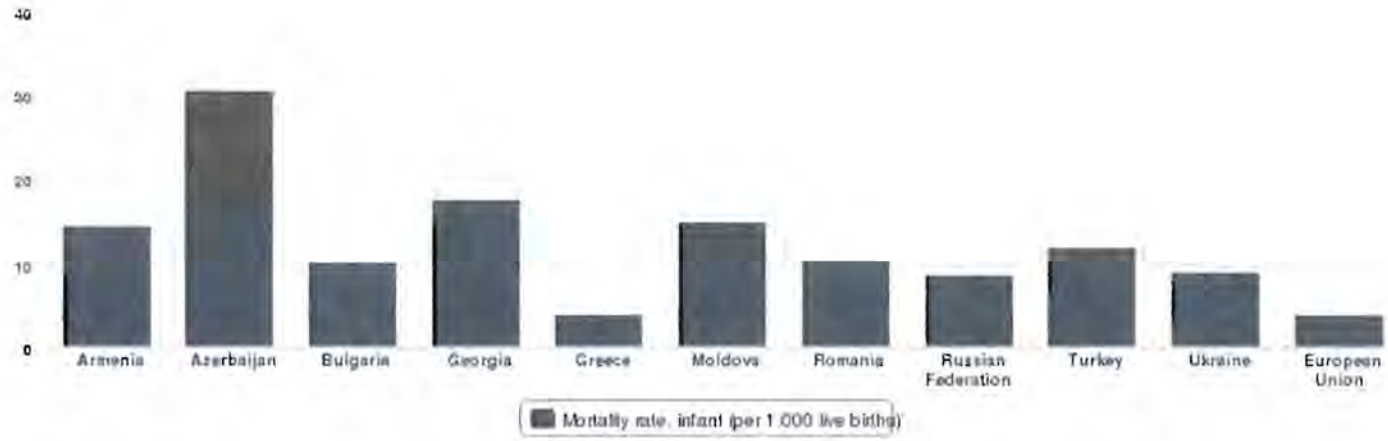

Figura 25. Număr de nou-născuți care mor înainte de a atinge vârsta de un an, per 1.000 nou-născuți vii în 2012[97]
Legendă: Mortality rate, infant (per 1,000 live births)= Rata mortalității, nou-născuți (la 1.000 de nașteri vii)

Cu 35% din populație trăind sub pragul național de sărăcie în Armenia în 2011 și 25% în Georgia în 2009, sistemele de sănătate ale țărilor se confruntă cu probleme serioase din cauza sărăciei și excluziunii sociale. Cifrele sărăciei din Armenia au rămas stabile din 2006, în timp ce sărăcia în Moldova a scăzut de la 30% din numărul populației în 2006 la 17% în 2011[98]. Unele țări de la Marea Neagră au elaborat măsuri specifice ale sistemelor de sănătate pentru a răspunde problemelor ridicate de sărăcie și excluziune socială. În special, în 2006, Georgia a lansat Programul de Asistență Medicală pentru Oamenii aflați sub pragul Sărăciei care oferă un pachet complet de servicii (inclusiv tratament ambulator și de urgență și spitalizare planificată și îngrijire specializată) pentru segmentul de populație cel mai vulnerabil. România a realizat un program concentrându-

se pe minoritatea etnică Romă a României, afectată în mod disproporţionat de multe boli inclusiv de tuberculoză (TBC). Acest program a implicat în special recrutarea şi pregătirea unor educatori de sănătate inter pares (reprezentanţi în sine ai comunităţii Rome) care s-a dovedit de succes în îmbunătăţirea detectării timpurie a cazurilor de TBC şi în punerea în aplicare a tratamentului în comunităţile Rome[99]. Astfel de iniţiative sau asemănătoare, care se concentrează pe sărăcie şi excluziune socială în sectorul de sănătate, pot oferi o bază pentru schimbul de experienţă şi bune practici între ţările de la Marea Neagră.

Problemele de sănătate includ, de asemenea, impactul sănătăţii reproductive asupra inegalităţilor de gen. O maternitate sigură reflectă importanţa pe care societatea o acordă rolului de reproducere al femeilor. Procrearea la vârste mici, aşa cum este măsurată de rata de fertilitate a adolescenţilor, este asociată cu riscuri de sănătate mai mari pentru mame şi nou-născuţi, în timp ce mamele adolescente sunt deseori forţate să renunţe la şcoală şi să accepte locuri de muncă slab calificate. În acest sens, ratele înalte ale Georgiei atât pentru mortalitate maternală, cât şi pentru ratele fertilităţii nu reflectă numai deficienţele sistemului său de sănătate, dar şi previn egalitatea de gen (a se vedea figura 26 de mai jos). Mai mult, tendinţa este negativă, dat fiind faptul că mortalitatea maternală în rândul femeilor a crescut considerabil în Georgia în ultimii 10 ani şi în Moldova şi Ucraina în ultimii cinci ani. Totuşi, ratele mortalităţii în rândul femeilor de-a lungul perioadei, au scăzut în mod constant în toate ţările din Bazinul Mării Negre – în mod deosebit în Azerbaijan şi Turcia[i] - şi sunt relativ mici în Grecia și Bulgaria.

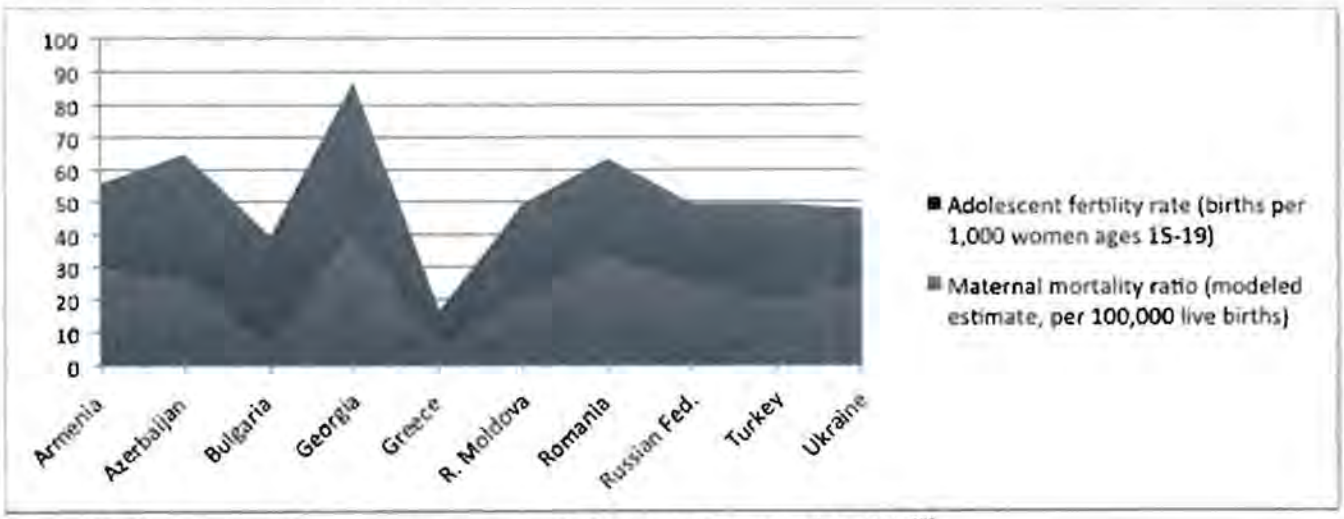

Figura 26. Rata mortalităţii maternale şi rata fertilităţii adolescenţilor[ii] în 2013[100]

Legenda: Maternal mortality ratio (modeled estimate, per 100,000 live birth)=Raportul mortalităţii maternale (estimare modelată, la 100,000 de naşteri vii). Adolescent fertility rate(births per 1,000 women ages 15-19)= Rata de fertilitate a adolescenţilor (naşteri la 1,000 de femei cu vârsta între 15-19 ani).

Sănătatea reproductivă a femeilor are un impact puternic în calcularea indicelui pentru inegalitatea de gen al PDNU (Programul de Dezvoltare al Naţiunilor Unite)[iii] (a se vedea figura 27 de mai jos), deşi scorul de inegalitate al Georgiei reflectă de asemenea o reprezentare slabă a femeilor în Parlament. Dezavantajul relativ al femeilor este cel mai mic în Grecia şi Bulgaria, mulţumită eforturilor ţărilor în sănătatea reproductivă, dar şi în acele situaţii unde femeile au o pondere a reprezentării mai mare în Parlament. Cu toate acestea, în Turcia,

[i] Mortalitatea maternală feminine în Turcia s-a înjumătăţit între 2000 şi 2010

[ii] Mortalitate maternală = raport dintre numărul de decese maternale şi numărul de născuţi vii; Fertilitate în rândul adolescenţilor = număr de naşteri al femeilor cu vârste cuprinse între 15–19 ani la 1.000 de femei cu vârste între 15–19 ani

[iii] Indicele inegalităţii de gen UNDP se bazează pe datele legate de sănătatea reproductivă (mortalitate maternală, fertilitatea adolescenţilor), emanciparea (dobândirea educaţiei, reprezentare parlamentară) şi reprezentarea forţei de muncă

principalele obstacole împotriva egalității de gen sunt accesul inegal al femeilor la învățământ superior și la piața muncii.

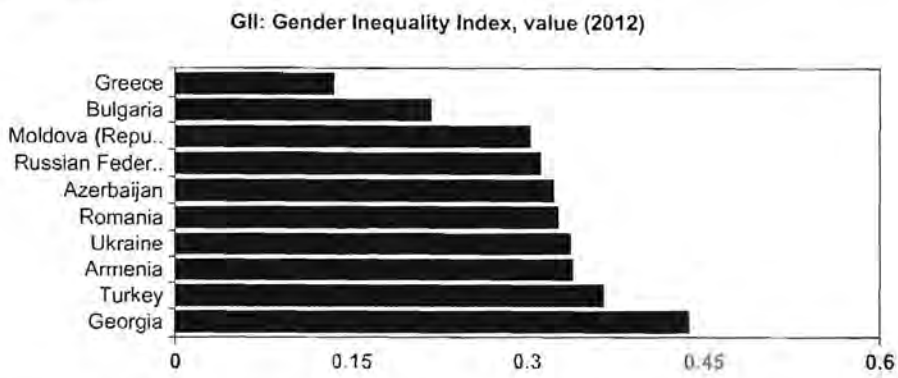

Figura 27. Indicele inegalității de gen (GII) în țările Bazinului Mării Negre, UNDP, 2012[101]. O valoare ridicată a GII indică inegalități ridicate.
Legenda: GII: Gender Inequality Index, value=IIG:Indicele Inegalității de Gen

Probleme de siguranță și securitate

Migrația ilegală rămâne o realitate în regiunea Bazinului Mării Negre, una dintre problemele cele mai mari fiind traficul de ființe umane. Unele țări din regiune, cum ar fi Moldova și Ucraina, sunt țările principale de origine ale victimelor traficului pe teritoriul UE. Regiunea Mării Negre este de asemenea, punctul de întâlnire a multor rute de emigrare ilegale și de trafic ilicit care duc mai departe către vest. Ruta est-mediteraneană, ruta balcanică și centrală și est-europeană, toate, la un moment dat, trec prin regiunea Mării Negre[102].

Conflictele persistente și disputele bilaterale subminează deseori cooperarea endogenă din regiune, punând presiune asupra potențialei eficiențe a organizațiilor regionale (în special BSEC – Organizația Cooperării Economice a Mării Negre). Regiunea Mării Negre continuă să fie afectată de un număr de conflicte, iar persistența blocadelor comerciale și economîce între mai multe perechi de state de la Marea Neagră (Rusia-Georgia, Turcia-Armenia, Azerbaijan-Armenia) a fragmentat economia regională și a generat distorsiuni ce subminează eforturile pentru o cooperare economică[103].

În august 2008, regiunea Mării Negre devine punctul focal al atenției internaționale ca rezultat al confruntării militare între Georgia și Rusia care a pus cooperarea la nivelul general al regiunii în așteptare. Disputele energetice între Rusia și Ucraina în iarna anului 2006 și 2009 au ridicat îngrijorări în privința securității energetice a UE și a provocat solicitări pentru o politică a energiei UE spre Marea Neagră[104].

O altă criză majoră regională și internațională s-a dezlănțuit în urma revoluției din Ucraina din februarie 2014, urmată de anexarea ilegală a Republicii Crimeea și a Sevastopolului de către Federația Rusă și conflicte armate în sud-estul Ucrainei.

SWOT – SĂNĂTATE, SIGURANŢĂ ŞI SECURITATE	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Speranţa de viaţă a crescut mai repede în Bazinul Mării Negre decât în UE • Incidenţa cazurilor de tuberculoză şi ratele de mortalitate au scăzut în ultimii ani	• Oamenii din ţările Bazinului Mării Negre trăiesc în medie cu şapte ani mai puţin decât cei din UE • Inegalităţi mari rămân între şi în cadrul ţărilor din zona geografică a Bazinului Mării Negre în privinţa speranţei de viaţă • Mortalitatea, îndeosebi datorată bolilor sistemului circulator şi a cancerului rămâne ridicată • Rată înaltă (deşi în scădere) a mortalităţii infantile • Diferiţi factori care pot fi preveniţi au un impact negativ înalt, inclusive consumul excesiv de alcool, obezitatea, consumul excesiv de sare şi lipsa activităţii fizice • Cauze externe de accidentare şi otrăvire reprezintă cauze importante ale mortalităţii • Ratele HIV în Ucraina şi Moldova sunt mult peste media UE • Sistemele de sănătate se confruntă cu probleme serioase în privinţa sărăciei şi a excluziunii sociale • Mortalitate maternală înaltă în rândul femeilor şi, în unele ţări, în creştere • Inegalităţi de gen reflectate în sănătatea reproductivă şi în reprezentarea parlamentară • Punct de întâlnire a multor rute de emigraţie ilegale • Dispute bilaterale şi conflicte, inclusive confruntări armate
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
	• Emigrarea afectează în mod deosebit doctorii şi forţa de muncă specializată în Moldova şi Bulgaria • Traficul de fiinţe umane • Război la nivel larg

3.6 Energie, transport şi reţele de comunicaţii

Prezentare generală a schimburilor energetice şi a reţelelor din Bazinul Mării Negre

Transportul de petrol şi gaze pe suprafaţa Mării Negre reprezintă o activitate principală, îndeosebi prin intermediul petrolierelor care navighează din porturile petroliere Novorossiysk şi Tuapse (Rusia), Odessa (Ucraina) şi Poti şi Batumi (Georgia) – a se vedea figura 28 de mai jos. Pe ţărmul de vest, Uniunea Europeană are un singur port principal, Constanţa (România)[105].

Figura 28. Harta regională a infrastructurii petroliere, 2007[106]

Legendă: Principal crude oil pipeline= Principala conductă de petrol brut, Refinery area= Zona rafinăriilor, Tanker terminal= terminal vapoare petroliere

Porturile petroliere din Ucraina, Rusia şi Georgia sunt toate terminale pentru conductele de petrol şi gaze din Marea Caspică. În sud, o conductă de petrol care provine din Baku (Azerbaijan) traversează Georgia şi Anatolia înainte de a ajunge în portul turcesc din Ceyhan din Marea Mediteraneană (a se vedea figura 28 de mai sus). Gazoductul Blue Stream trece pe sub Marea Neagră pentru a lega Tuapse (Rusia) cu Samsun (Turcia). Această reţea de conducte este de aşteptat să se extindă în viitor .[107]

Mai multe proiecte sunt în curs de desfăşurare pentru integrarea reţelelor de electricitate în jurul Mării Negre, reducând potenţial vulnerabilitatea, precum şi preţurile de consum pentru electricitate.

Privire de ansamblu asupra infrastructurii transportului din Bazinul Mării Negre

Dezvoltarea economică în ţările de la Marea Neagră, în special creşterea comerţului străin, au impulsionat organizarea şi dezvoltarea unui sistem de transport regional la Marea Neagră. Cifra totală de afaceri a încărcăturii pentru porturile din Bulgaria, Georgia, Rusia, România şi Ucraina între 2000 şi 2007 au crescut de mai mult de două ori[108] şi în jur de 50,000 nave trec prin strâmtoarea Bosfor în fiecare an incluzând cel puţin 10.000 petroliere[109]. Calitatea generală a infrastructurii porturilor din jurul Mării Negre este încă evaluată ca fiind slab dezvoltată în Moldova şi România (cu un scor mai mic de 3 pe o scară de 7[i]) şi la fel de bine dezvoltată în Grecia, Turcia şi Georgia.

Reţeaua de transport intermodală de-a lungul Mării Negre câştigă, de asemenea, o mai mare importanţă în regiune cu porturile la mare care joacă un rol esenţial în conectarea liniilor de transport de pe uscat cu liniile maritime. Porturile din regiunea Mării Negre servesc nu numai ca şi porţi de acces pentru transport pentru rutele ce leagă ţările din regiune, dar oferă şi înlesnirea schimburilor comerciale între regiunea Asia-Pacific şi Europa. Chiar şi pentru ţările fără ieşire la mare din Bazinul Mării Negre, transportul maritim oferă acces la Marea Mediterană şi la rutele oceanice de transport naval şi anume pentru legăturile comerciale intercontinentale. Fluviul Dunărea joacă de asemenea un rol strategic în regiunea Mării Negre conectând

[i] Indicator al calităţii infrastructurii portuare inclus în Indicele Global al Forumului Economic Mondial, raport 2012-2013

regiunea cu Marea Nordului şi restul Europei şi servind ca arteră centrală pentru Bulgaria, Moldova, România şi Ucraina.

Autostrăzile Maritime (MoS) au fost identificate pentru axa multimodală transnaţională ce include regiunea Mării Negre, ca o extindere a Reţelelor de Transport Transeuropene (TEN-T) către ţările vecine ale UE (a se vedea figura 29 de mai jos). Scopul este de a îmbunătăţi legăturile de transport între UE şi vecinii estici ai acesteia, precum şi de a îmbunătăţi operaţiunile intermodale de transport al mărfurilor, prin integrarea transportului maritim pe distanţe scurte în logistica de transport, prin urmare, îmbunătăţirea operaţiunilor portuare şi realizarea unor legături interne mai eficiente. Reţelele de transport de referinţă includ diferite coridoare în regiunea Mării Negre şi a Mării Caspice, cu ţări UE fiind parte a reţelelor TEN ale UE conectându-se cu Marea Neagră şi Coridorul de Transport Europa-Caucaz-Asia (TRACECA) ce leagă ţările din Marea Neagră şi Marea Caspică. Autostrăzile maritime (MoS) presupun o concentrare a traficului pe rute maritime şi îmbunătăţirea legăturilor existente sau stabilirea unor legături maritime mai viabile, regulate şi frecvente (a se vedea figurile 29 până la 31). Autostrăzile maritime (MoS) pot fi operate de către toate tipurile de servicii de transport naval regulat, inclusiv de navele RO-RO, feriboturile RO-RO, feriboturile de pasageri RO-RO, feriboturi feroviare, portcontainere şi nave fluviale maritime. O listă a potenţialelor proiecte-pilot MoS pentru Marea Neagră a fost identificată în iulie 2010[i] şi cinci dintre acestea au fost selectate pentru sprijin ulterior din partea UE.

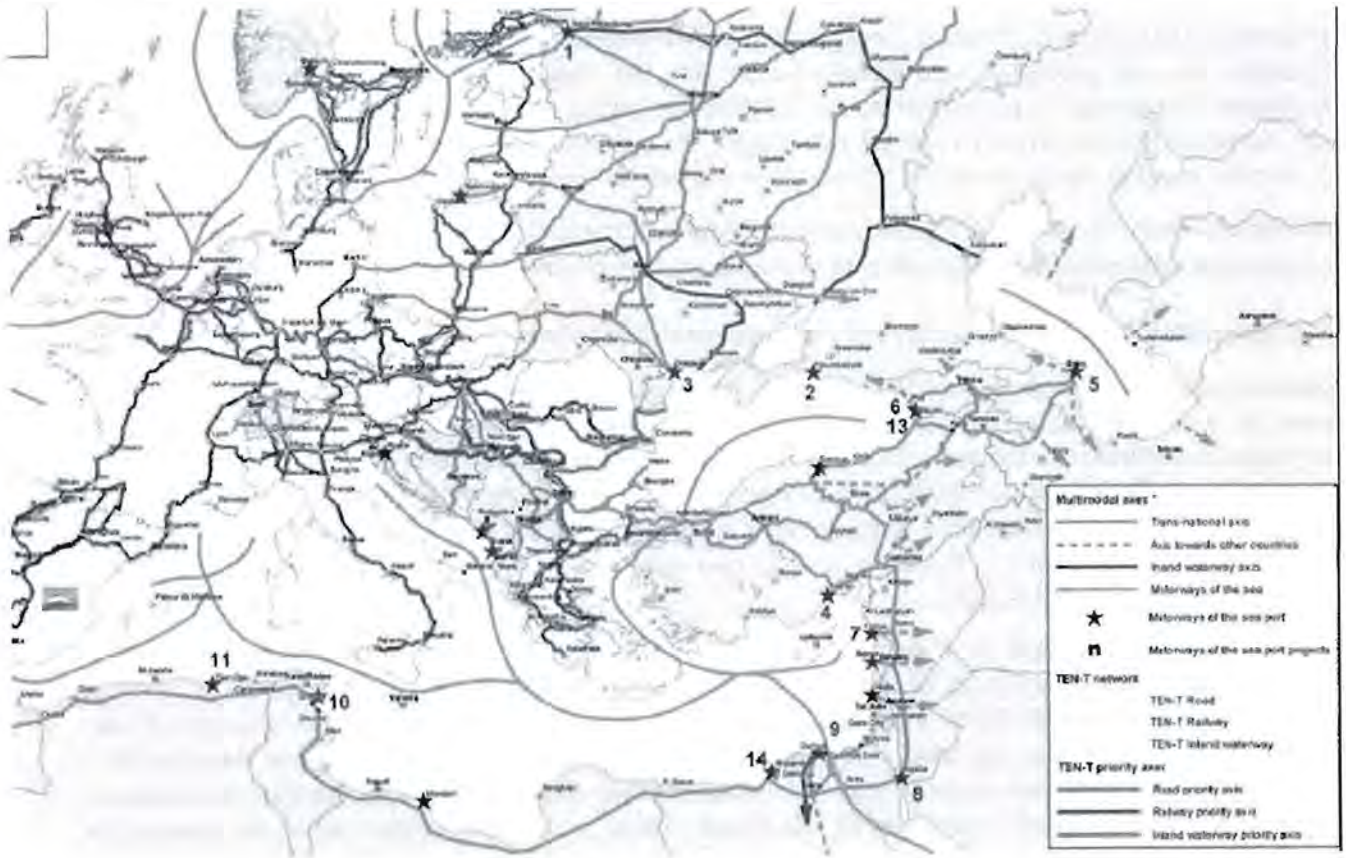

[i] În iulie 2010 raportul cu privire la porturi şi legături maritime, produs de proiectul 'Autostrăzile Mării pentru Marea Neagră şi Marea Caspică' finanţat de programul TRACECA al UE

Figura 29. Axa multimodală din cadrul Bazinului Mării Negre şi dincolo de acesta, axele prioritare şi reţeaua Ten-T, 2005[110]

Legenda: Multimodal axes: Axe multimodale, Trans-national axis: Axa transnaţională, Axis towards other countries: Axa către alte ţări, Inland waterway axis=Axa de navigaţie internă, Motorways of the sea= Autostrăzile maritime, Motorways of the sea port= Autostrăzile porturilor maritime, Motorways of the sea port projects= Proiectele de autostrăzi ale porturilor maritime, TEN-T network= reţeaua TEN-T, TEN T Road= TEN-T rutier, TEN-T Railway= TEN-T Feroviar, TEN-T inland waterway= TEN-T căi navigabile interne, TEN-T priority axes= TEN-T axe prioritare, Road priority axis= Axa prioritară rutieră, Railway priority axis= Axa prioritară feroviară, Inland waterway axis= Axa căilor navigabile interne

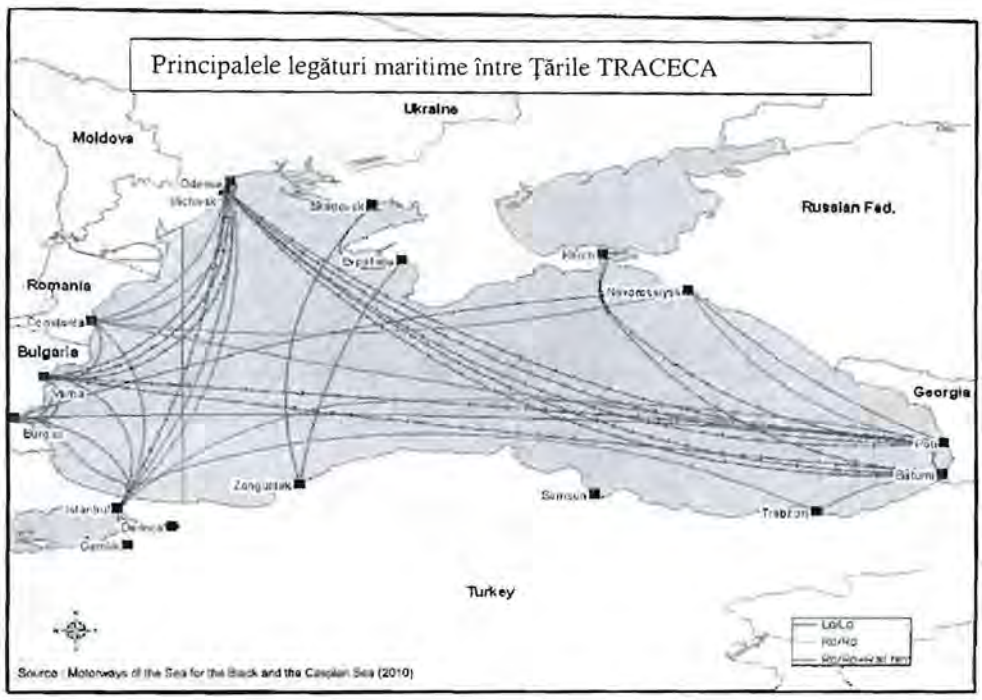

Figura 30. Rutele maritime principale din Marea Neagră Black Sea, 2010[111]*. Navele Lo/Lo (lift-on/lift-off) folosesc o macara pentru a încărca/descărca mărfurile; navele Ro/Ro (roll-on/roll-off) cară încărcături pe roţi (automobile, camioane, etc.) conduse pe nave şi de pe nave pe propriile roţi.*

Legenda: Source:Motorways of the Sea for the Black Sea and the Caspian Sea= Sursa: Autostrăzile Mării Negre şi Mării Caspice

Mişcarea mărfurilor şi livrarea acestora pe fondul volumelor în creştere a fluxurilor comerciale a devenit o prioritate pentru toate ţările din regiune. Cu toate acestea, un complex de probleme şi cerinţe privind infrastructura maritime, reînnoirea flotei, calitatea serviciilor în porturile maritime, accesul pieţei la serviciile portuare, adaptarea la standardele de mediu internaţionale şi îmbunătăţirea reglementărilor şi legislaţiei referitoare la porturile maritime rămân o provocare[112].

Liniile de feriboturi traversează Marea Neagră, atât pe rutele de nord-sud şi est-vest. Alte rute traversează în paralel cu coasta. Promovarea legăturilor prin intermediul feriboturilor de pasageri, de croazieră şi de mare viteză ar putea juca un rol important în dezvoltarea turismului intern şi international în regiunea Mării Negre[113].

O privire de ansamblu a cadrului transportului feroviar, de străzi şi maritim de la Marea Neagră, precum şi rutele TRACECA planificate, sunt prezentate în harta de mai jos.

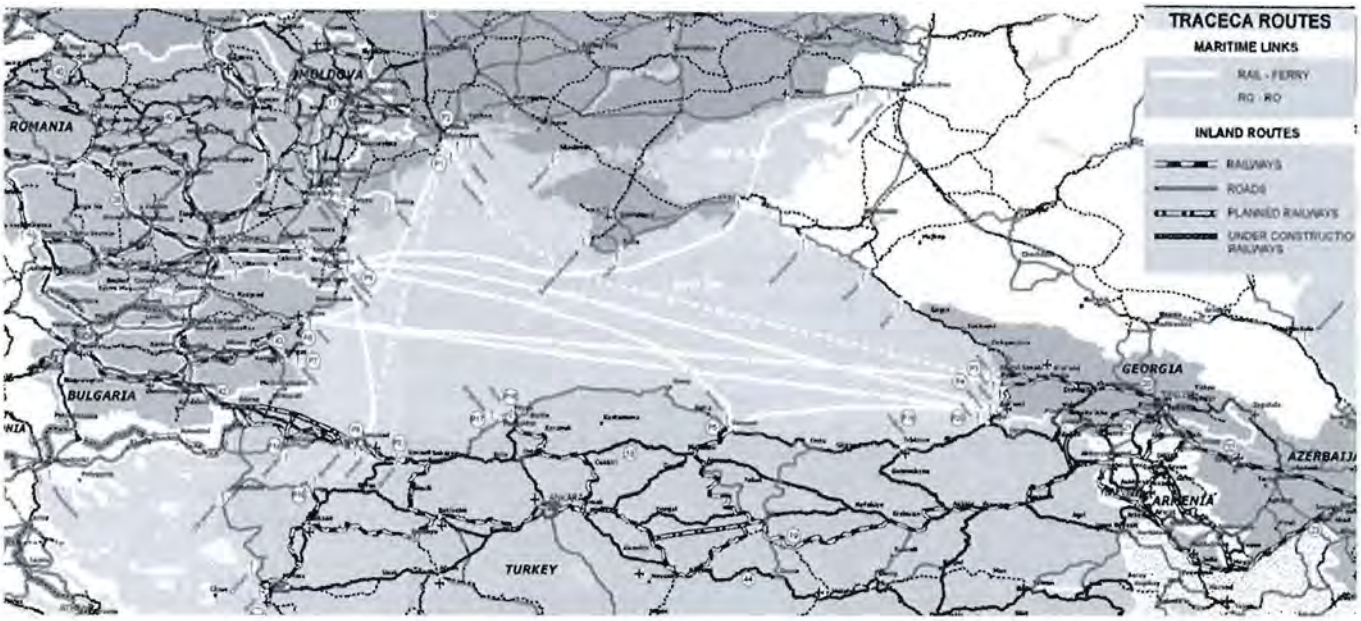

Figura 31. Privire de ansamblu asupra reţelei de transport Bazinul Mării Negre (existent şi planificat), inclusiv principale rute feroviare şi străzi 2013[114]

Legenda : TRACECA ROUTES : rutele TRACECA, MARITIME LINKS= Legături maritime, RAIL-FERRY=FEROVIAR-FERIBOTURI, RO-RO, INLAND ROUTES= RUTE INTERNE, RAILWAYS= CĂI FERATE, ROADS=STRĂZI, PLANNED RAILWAYS= CĂI FERATE PLANIFICATE, UNDER CONSTRUCTION RAILWAYS=CĂI FERATE ÎN CONSTRUCŢIE

Telecomunicaţii, Tehnologii de Informaţii şi Comunicare (ICT)

Atât accesul la telefonia mobilă, cât şi la internet a crescut cu mai mult de 200% din 2005 în toate ţările din regiunea Mării Negre. În ultimii ani, numărul utilizatorilor de internet s-a înmulţit de ex. cu mai mult de şapte ori în Armenia şi Ucraina în ultimii şase ani, devenind un instrument larg răspândit. Astfel, decalajul digital care exista în ţările din Bazinul Mării Negre s-a estompat considerabil (a se vedea figura 33 de mai jos) deşi, per ansamblu, a rămas încă sub media UE de 75 de utilizatori la 100 oameni în 2012[115].

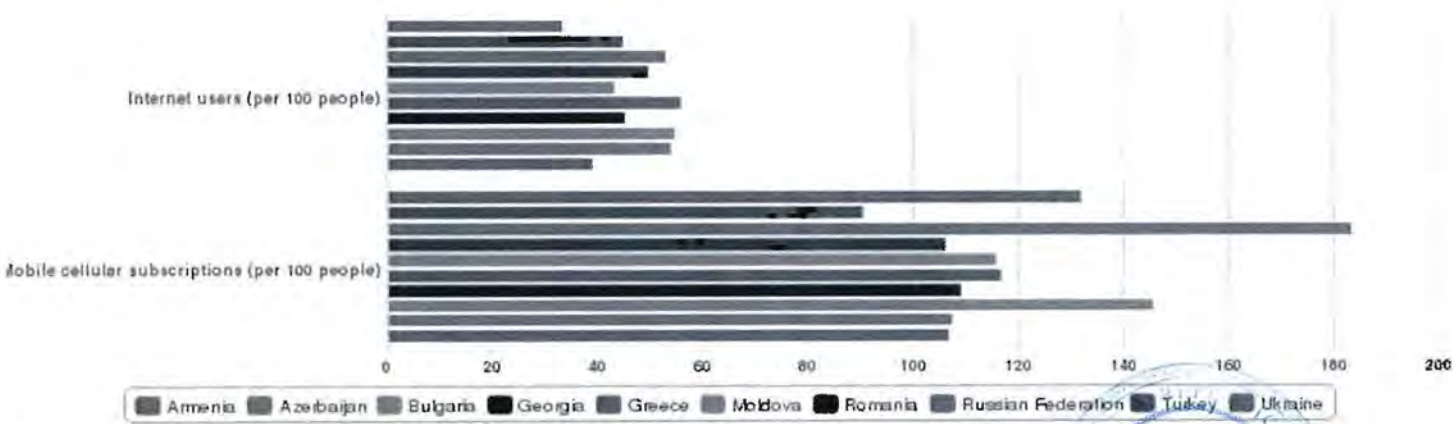

Figura 32. Utilizarea Internetului şi a telefoniei mobile, 2012[116]

DIRECŢIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ŞI PETIŢII MOLDOVA

Legendă: Internet users (per 100 people)= Utilizatori internet (la 100 de persoane), Mobile cellular subscriptions (per 100 people)= abonamente telefonie mobilă (la 100 de persoane)

DIRECȚIA MANAGEMENTUL DOCUMENTELOR ȘI PETIȚII

SWOT – TRANSPORT ŞI ICT	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Transportul de petrol şi gaze pe suprafaţa Mării Negre reprezintă o activitate principală • Cifra de afaceri totală a mărfurilor pentru porturile din Bulgaria, Georgia, Rusia, România şi Ucraina între 2000 şi 2007 a crescut cu mai mult de două ori • Calitatea generală a infrastructurii portuare în jurul Mării Negre este bună în Grecia, Turcia şi Georgia • Atât accesul la telefonia mobilă şi internet au crescut cu mai mult de 200% din 2005 în toate ţările din regiunea Mării Negre • Decalajul digital care exista între ţările din Bazinul Mării Negre s-a estompat considerabil	• Calitatea infrastructurii porturilor din jurul Mării Negre este încă evaluată a fi mai degrabă slabă per ansamblu în Moldova şi România. Pe ţărmul de vest, UE are un singur port principal, Constanţa • Un complex de probleme şi cerinţe privind infrastructura maritimă, reînnoirea flotei, calitatea serviciilor din porturile maritime, accesul pieţei la serviciile portuare, adaptarea la standardele de mediu internaţionale şi îmbunătăţirea reglementărilor şi legislaţiei referitoare la porturile maritime rămâne o provocare • Utilizarea internetului se clasează încă sub media UE
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Porturile din regiunea Mării Negre servesc la înlesnirea schimburilor comerciale între regiunea Asia-Pacific regiune şi Europa • Autostrăzile Mării (MoS) au fost identificate pentru axa intramodală transnaţională incluzând regiunea Bazinului Mării Negre, ca o extensie a Reţelelor de Transport Trans-Europene (TEN-T) către ţările vecine UE	

3.7 Cultură, societate civilă şi autonomie locală

Cultura

Răscruce de civilizaţii, Bazinul Mării Negre are un patrimoniu cultural bogat şi divers care trebuie să fie conservat şi deţine bunuri culturale în arhitectură, arheologie, artă, muzică, literatură, teatru şi cinematografie[117]. Valoarea universală excepţională a fost recunoscută de către UNESCO pentru 18 obiective culturale din zona geografică a Bazinului Mării Negre, incluzând oraşe istorice, arhitectura religioasă şi situri arheologice[118]. Mai multe bunuri culturale intangibile din regiune au fost enumerate în plus ca reprezentând un patrimoniu al umanităţii, cum ar fi cântecele polifonice (Georgia), instrumentele muzicale (Armenia, Azerbaijan), poezii şi povestitori (Armenia, România, Turcia), meşteşugari şi arte (Armenia, Azerbaijan), ceremonii tradiţionale şi serbări (Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Turcia) şi dietă (Grecia). Această bogăţie a varietăţii culturale oferă oportunităţi considerabile pentru cooperare.

Societatea civilă şi autonomia locală

În ultimul deceniu, societatea civilă şi mişcările civice, mai mult la nivel informal, au fost active în special în regiunea Mării Negre, îndeosebi în Armenia, Georgia, Ucraina şi Moldova. Numărul de ONG-uri a crescut la

nivelul întregii regiuni; cu toate acestea, acestea rămân deseori foarte slab ancorate în societate, cu niveluri scăzute de membri şi voluntari şi cu niveluri ale donaţiilor individuale şi mai scăzute, bazându-se mai mult pe fondurile străine sau publice (ex. Donaţiile individuale către ONG-urile din Moldova sunt de zece ori mai mici decât cele către biserici)[119]. Cu o concurenţă puternică pentru finanţare, ONG-urile locale rămân deseori centrate pe organizare decât pe unirea forţelor în coaliţii şi reţele în jurul problemelor. Totuşi, există şi iniţiative de acţiune colectivă, de exemplu, recent, în Ucraina, unde o coaliţie anti-fumat (care adună în special 40 de ONG-uri) s-a unit pentru ca Parlamentul să adopte o lege care să interzică fumatul în spaţiile publice. Chiar şi aşa, promovarea unui spirit de colaborare între ONG-uri şi conectarea acestora la societatea largă rămâne o provocare în multe părţi din zona geografică a Bazinului Mării Negre.

La nivelul Bazinului Mării Negre, cooperarea ONG s-a dezvoltat în cadrul Forumului ONG-urilor pentru Marea Neagră, care s-a întâlnit cu regularitate de la lansarea sa din Bucureşti în 2008. Forumul Societăţii Civile a Parteneriatului Estic oferă, de asemenea, un mediu de cooperare între ONG-uri, de ambele părţi ale frontierelor externe ale UE, privind reformele din Ţările Partenere ale Mării Negre[1].

Toate ţările din regiunea Bazinului Mării Negre sunt membre ale Consiliului Europei şi semnatare ale Cartei Europene privind autonomia locală, care a fost completată în 2009 de un protocol adiţional privind participarea cetăţenilor. Toate fac parte din Congresul Consiliului Europei al Autorităţilor Locale şi Regionale care promovează principiile democraţiei locale[120].

Adunarea Regiunilor Europene (AER) prevede, de asemenea, un forum activ pentru cooperare interregională la un nivel european mai larg, iar apartenenţa la nivel regional a tuturor ţărilor din Bazinul Mării Negre este larg răspândită[121]. În 2011, Comitetul UE al Regiunilor a stabilit o Conferinţă a Autorităţilor Locale şi Regionale pentru Parteneriatul Estic (CORLEAP) care oferă o platformă pentru dialog între autorităţile locale şi regionale din UE şi Ţările Partenere. Sub egida Conferinţei Regiunilor Maritime Periferice ale Europei (CPMR), a Comisiei Regiunii Mării Negre şi Regiunii Balcanice (BBSRC) creată în 2004 reuneşte actualmente 22 de Regiuni din Grecia, Turcia, România, Bulgaria, Croatia, Ucraina şi Albania pentru a încuraja dialogul şi cooperarea între sferele sub-statale de guvernământ. La nivelul Bazinului Mării Negre, cooperarea între autorităţile locale şi regionale a fost promovată prin crearea în 2008 a Euroregiunii Mării Negre, deşi are încă un grad de apartenenţă limitat.

Forumul Mării Negre pentru Dialog şi Parteneriat, creat în 2006 şi elaborat ca fiind o platformă regională pentru organizaţiile internaţionale şi regionale, precum şi pentru structurile de stat, pare a fi afectat de tensiunile regionale[122].

[1] Ţările Partenere ale Mării Negre includ Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republica Moldova şi Ucraina

SWOT – CULTURĂ ŞI SOCIETATE CIVILĂ	
PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**
• Patrimoniu bogat cultural al Bazinului Mării Negre şi bunuri culturale puternice în arhitectură, arheologie, arte, muzică, literatură, teatru şi cinematografie • Valoare universală excepţională recunoscută de UNESCO pentru 18 obiective culturale în zona geografică a Bazinului Mării Negre (oraşe istorice, arhitectura religioasă şi situri arheologice) • Bogăţie a varietăţii culturale cu numeroase meşteşuguri tradiţionale şi alte bunuri culturale intangibile enumerate ca patrimoniu al umanităţii • Societatea civilă şi mişcări civice, mai mult la nivel informal, au fost în special active – numărul de ONG-uri a crescut în întreaga regiune • Crearea în 2008 a Euroregiunii Mării Negre • Forumul ONG-urilor de la Marea Neagră se întâlneşte cu regularitate	• ONG-urile rămân slab ancorate în societate, cu niveluri de apartenenţă şi de voluntariat scăzute • ONG-urile rămân îndeosebi centrate pe organizare decât pe unirea forţelor în coaliţii şi reţele în jurul problemelor • Euroregiunea Mării Negre reuneşte încă o apartenenţă limitată • Forumul Mării Negre pentru Dialog şi Parteneriat afectat de tensiunile din regiune
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Congresul Consiliului Europei al Autorităţilor Locale şi Regionale, Adunarea Regiunilor Europene (ARE), Comisia CPMR pentru regiunea Balcanică şi Marea Neagră, precum şi Comitetul UE al Conferinţei Regiunilor al Autorităţilor Regionale şi Locale pentru Parteneriatul Estic (CRARLPE) oferă platforme pentru dialog şi cooperare	

4. Analiza strategică şi consultările pentru Bazinul Mării Negre

După identificarea punctelor forte-cheie, a punctelor slabe, a oportunităţilor şi ameninţărilor din cadrul zonei geografice de cooperare, analiza pentru dezvoltarea strategiei de program s-a axat mai departe pe experienţa din trecut şi lecţiile învăţate. Consultările ample cu părţile interesate au fost organizate în zona geografică a programului cu scopul de a valida analiza şi a reflecta asupra posibilelor posibilităţi. A fost efectuată o revizuire a altor instrumente financiare ale UE pentru a se asigura că strategia nu include elemente care ar putea fi finanţate mai adecvat în cadrul altor programe UE.

4.1 Analiza experienţei din trecut

O revizuire a lecţiilor învăţate din rapoartele de monitorizare (2012, 2013) şi din evaluarea intermediară a CE a programului pentru Bazinul Mării Negre 2007-13 au furnizat următoarele informaţii pentru dezvoltarea strategiei:

- ✓ Relevanţa puternică a programului şi priorităţile actuale ale acestuia pentru toate ţările participante: priorităţile programului sunt în conformitate cu necesităţile zonei geografice a programului, cea mai mare aliniere fiind cu Obiectivul 1 (Promovarea dezvoltării economice şi sociale în regiunile aflate pe ambele părţi ale frontierelor comune);
- ✓ Recunoaşterea programului ca fiind un instrument pentru facilitarea cooperării transfrontaliere;
- ✓ Indicatori excesiv de ambiţioşi, nerealişti la nivel de program;
- ✓ Unele dificultăţi de performanţă pentru proiectele aflate în prima prioritate (unele proiecte concentrate pe promovarea cooperării economice şi stabilirea sistemelor complicate, cum ar fi bazele de date de informaţii multinaţionale privind companii şi produse, fără a avea suficientă experienţă în acest domeniu). Unele impedimente administrative, interne în cea de-a doua prioritate pentru ţările estice din programul ENPI- Instrumentul European de Vecinătate şi Parteneriat (complexitatea recunoaşterii oficiale reciproce a programelor/diplomelor/materialelor de studiu). Unele proiecte au implicat îmbunătăţirea politicilor naţionale, modificări ale legislaţiei (în afara domeniului de aplicare al proiectului);
- ✓ Deseori o sustenabilitate financiară problematică/lipsa unor strategii de retragere la nivel de proiect;
- ✓ Sistemul de monitorizare orientată spre rezultate trebuie să fie elaborat cu scopul de a evalua succesul implementării la nivel de proiect;
- ✓ Intervenţia în 24 de luni este prea scurtă pentru unele acţiuni;
- ✓ Cerinţele de vizibilitate sunt îndeplinite, dar trebuie acordată atenţie diseminării rezultatelor proiectului;
- ✓ Nicio corelaţie între proiectele din aceeaşi prioritate (proiectele tind să fie puse în aplicare 'pe bază individuală', fără a avea imaginea de ansamblu a programului);
- ✓ Cooperare excelentă între ţările partenere care duce la parteneriate stabile (între universităţi şi centre de cercetare, administraţii locale, ONG-uri...).

O cartografiere a proiectelor acordate în cadrul programului Bazinul Mării Negre 2007-13 două cereri de

propuneri conform temelor-cheie[i] a permis identificarea principalelor zone de interes pentru beneficiarii şi partenerii proiectului din cadrul priorităţilor şi acţiunii programului deja adoptate în anumite domenii. Aceasta a furnizat, de asemenea, informaţii despre domenii de competenţă între părţile interesate din regiuni, dat fiind faptul că doar cererile de succes au fost analizate.

Un sondaj privind priorităţile actuale şi necesităţile viitoare[ii], efectuat prin intermediul unui chestionar transmis în iunie 2013 Punctelor Naţionale de Informare, membrilor Comitetului Comun de Monitorizare, beneficiarilor şi partenerilor actuali şi potenţialilor solicitanţi, a furnizat informaţii despre relevanţa strategiei actuale a programului şi a unor ulterioare domenii de interes pentru cooperare transfrontalieră.

Rezultatele analizei experienţei trecute au fost combinate cu rezultatele analizei SWOT [iii] şi comparate cu lista obiectivelor şi priorităţilor orientative ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC[iv] - a se vedea tabelul de mai jos. Priorităţile orientative justificate de cel puţin două analize, inclusiv puternic de una sunt evidenţiate cu verde deschis. Atunci când sunt justificate puternic de cel puţin două analize, priorităţile sunt marcate cu verde închis.

Obiective tematice	Priorităţi orientative
1. Dezvoltarea afacerilor şi IMM-urilor	Promovarea cooperării între sectorul public şi cel privat
	Consolidarea clusterelor economice
	Sporirea competitivităţii
	Promovarea şi spirjinirea antreprenoriatului
	Sprijin pentru dezvoltarea şi modernizarea afacerilor în sectoarele specifice (ex turism, agricultură)
2. Sprijin pentru educaţie, cercetare, dezvoltare tehnologică şi inovaţie	Stimularea cooperării între instituţiile de afaceri şi pregătire pentru inovaţie şi Cercetare şi dezvoltare, planificare educaţională comună
	Promovarea dezvoltării competenţelor şi a învăţării continue
	Sprijinirea cooperării locale în educaţie
	Promovarea şi sprijinirea cercetării şi inovaţiei
3. Promovarea culturii locale şi conservarea patrimoniului istoric	Promovarea culturii şi istoriei locale
	Sprijinirea competenţelor tradiţionale pentru dezvoltarea economică locală
4. Promovarea incluziunii sociale şi lupta împotriva sărăciei	Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor sociale
	Înlesnirea accesului la serviciile sociale
	Promovarea egalităţii de gen şi a egalităţii de şanse
	Sprijin pentru integrarea imigranţilor şi a grupurilor vulnerabile
	Promovarea ocupării forţei de muncă şi sprijinirea mobilităţii muncii
	Stimularea ocupării forţei de muncă pentru tineri
5. Sprijin pentru buna guvernare locală şi regională	Creşterea capacităţii autorităţilor şi comunităţilor locale şi regionale
	Coordonarea activităţilor de planificare
	Sprijin pentru integrarea regională
	Promovarea cooperării legale şi administrative
6. Protejarea mediului şi adaptarea la schimbările climatice	Acţiuni comune pentru protejarea mediului
	Conservarea şi folosirea durabilă a resurselor naturale
	Sprijin pentru eficienţa energetică şi pentru folosirea energiei din surse regenerabile
	Promovarea economiei cu emisii reduse de carbon

[i] A se vedea un rezumat anexat la program (Anexa 1)

[ii] A se vedea un rezumat anexat la program (Anexa 1)

[iii] A se vedea un rezumat anexat la program (Anexa 2)

[iv] Listă de obiective tematice şi priorităţi aşa cum sunt disponibile la momentul versiunii de proiect a documentului de Programare.

	Sprijin pentru gestionarea durabilă a deşeurilor şi a sistemelor de management al apelor uzate
7. Îmbunătăţirea accesibilităţii la regiuni, dezvoltarea transportului şi a reţelelor şi sistemelor de comunicare	Îmbunătăţirea mobilităţii persoanelor şi bunurilor
	Dezvoltarea serviciilor de transport şi infrastructurilor
	Dezvoltarea infrastructurii TIC
8. Provocări comune în domeniul siguranţei şi securităţii	Sprijin pentru dezvoltarea sănătăţii
	Facilitarea accesului la sănătate
	Prevenţie şi luptă împotriva crimei organizate
	Cooperare poliţienească (schimbul de informaţii secrete, etc.)
	Sprijin pentru activităţi comune pentru prevenţia dezastrelor naturale şi a dezastrelor provocate de om, precum şi pentru acţiuni comune în timpul situaţiilor de urgenţă
9. Promovarea cooperării în domeniul energetic	Cooperare în domeniul energiei
	Transmisia de energie
	Distribuţia energiei
10. Promovarea gestionării frontierelor şi a securităţii frontierelor	Sprijin pentru eficienţa şi securitatea frontierelor
	Îmbunătăţirea infrastructurii de trecere a frontierelor şi a echipamentelor de la punctele de trecere a frontierelor
	Îmbunătăţirea operaţiunilor de gestionare a frontierelor, a vămilor şi a procedurilor de obţinere a vizelor

Tabelul 1. Rezultate combinate ale analizelor SWOT şi a experienţei din trecut (sondaj părţi interesate şi cartografierea proiectului)

Analizele combinate arată că Obiectivele Tematice 4, 6 şi 7 au fost sprijinite pe larg, în timp ce unele priorităţi orientative din cadrul Obiectivelor Tematice 1, 2, 3 şi 8 au fost, de asemenea, puternic sprijinite (a se vedea rezumatul din tabelul de mai sus). Pe de altă parte, Obiectivele Tematice 5 şi în special 9 şi 10 au fost foarte greu de justificat pe baza analizelor SWOT şi a experienţei din trecut.

Analizele SWOT şi a experienţei din trecut au dus la **eliminarea Obiectivelor Tematice 9 şi 10 din consultările ulterioare şi la vizarea unor priorităţi orientative relevante în cadrul obiectivelor rămase ca prezentând cel mai interesant potenţial** pentru cooperarea din cadrul Bazinului Mării Negre.

4.2 Consultări cu părţile interesate

Analiza SWOT şi cele opt Obiective Tematice rămase, axate pe un număr limitat de priorităţi, au fost consultate ulterior împreună cu o gamă largă de părţi interesate:

- **În timpul conferinţei anuale a programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate şi Parteneriat pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013** ţinute în Istanbul, Turcia pe 5 decembrie 2013. Participanţii la conferinţă au inclus reprezentanţi ai autorităţilor naţionale, regionale şi locale, ONG-uri cercetători şi membri ai mediului academic, prcum şi părţi interesate active în zona geografică a Bazinului Mării Negre. Toate ţările participante în programul Bazinul Mării Negre 2007-13 au fost reprezentate, alături de Azerbaijan ca un potenţial participant în programul de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre 2014-2020. O sesiune specială a fost dedicată revizuirii analizei SWOT şi a obiectivelor tematice.
- **Prin intermediul consultărilor publice deschise online** prin intermediul site-ului web al programului actual şi a unor site-uri web naţionale. Adunarea Regiunilor Europene, Conferinţa Regiunilor

Maritime Periferice şi Centrul Internaţional pentru Dezvoltarea Politicii de Migraţie au contribuit considerabil la procesul de consultare.

- **Prin consultări cu părţile interesate (evenimente şi/sau consultări scrise) în ţările participante** din noiembrie 2013 până în martie 2014. Consultările au avut loc atât la nivel naţional, cât şi la nivel regional în majoritatea ţărilor participante[1] pentru a permite coerenţa cu strategiile naţionale/regionale, precum şi pentru a include punctele de vedere ale actorilor din teritoriu. Consultările au inclus: comentariile la nivel naţional din partea Bulgariei în decembrie 2013; evenimente de consultare cu participare largă din partea părţilor interesate ţinute de către Autorităţile Naţionale din Armenia, Georgia, Republica Moldova şi Ucraina, în co-operare cu Asistenţa Tehnică a proiectului UE ENI CBC (Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate – Sprijin pentru Elaborarea Programelor (SEP), în ianuarie 2014 şi o consultare similară a majorităţii organismelor naţionale din Azerbaijan în mai 2014; comentarii din partea autorităţilor naţionale din Grecia (în decembrie 2013) şi input din partea părţilor interesate la nivel mai larg după ce documentele relevante au fost postate pe site-ul web al Autorităţii Naţionale (www.interreg.gr) şi transmise părţilor interesate prin email la începutul lui 2014; consultări publice la nivel naţional, regional şi local în România în primul trimestru al lui 2014.

Procesul de consultare a permis verificarea şi validarea analizei SWOT de către părţile interesate din regiune. Alte consultări ţinute în timpul dezvoltării programului au inclus consultări la nivel regional în privinţa Obiectivelor Temmatice ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Turcia din mai 2013 şi consultări ample la nivel regional în privinţa Obiectivelor Tematice în Republica Moldova în septembrie-octombrie 2013 cu concluzii la nivel naţional în primul trimestru al anului 2014. Contribuţiile (elemente suplimentare, specificaţii) au fost integrate într-o versiune actualizată a analizei socio-economice şi a analizei SWOT ca fiind relevante.

Obiectivele tematice şi priorităţile considerate a fi cele mai relevante pe parcursul procesului de consultare sau care au atras cel mai mult interesul părţilor interesate consultate, sunt evidenţiate mai jos.

Consultare	OT1	OT2	OT3	OT4	OT5	OT6	TO7	TO8
Armenia								
Azerbaijan								
Bulgaria								
Georgia								
Grecia*								
Moldova*								
România								
Federaţia Rusă								
Turcia								
Ucraina								
Adunarea Regiunilor Europene (ARE)								

[1] Rusia nu a contribuit la consultări

Consultare	OT1	OT2	OT3	OT4	OT5	OT6	TO7	TO8
Conferința Regiunilor Maritime Periferice (CRMP)								
Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii Migrației (CIDPM)								
* *Compilație a rezultatelor consultării: Grecia (31.12.2013, 20.02.2014); Moldova (toamna 2013, 27.01.2014)*								

Tabelul 2. Rezultate ale consultărilor cu părțile interesate în privința obiectivelor tematice și priorităților. Sprijinul sau interesul din partea părților interesate sunt evidențiate cu verde, sprijinul și interesul puternice sunt marcate cu verde închis.

Obiectivul tematic 6 a fost sprijinit în unanimitate ca fiind cel mai relevant de către țările participante, în timp ce a existat, de asemenea, un consens larg cu privire la Obiectivul Tematic 1 în timpul consultărilor. A existat un oarecare interes și sprijin pentru Obiectivele Tematice 2, 3, 4 și 7.

A existat un sprijin limitat pentru Obiectivul Tematic 5 în timpul consultărilor naționale (deja slab susținut de către analiza SWOT și analiza experienței din trecut). Importanța creșterii capacității autorităților și comunităților locale și regionale pentru succesul programului a fost totuși subliniată, în special de organizațiile internaționale. Buna guvernare și construirea capacității locale/regionale reprezintă îndeosebi o problemă transversală, importantă pentru succesul proiectelor de Cooperare Transfrontalieră și poate fi inclusă în program mai degrabă **la nivel orizontal** decât ca un Obiectiv Tematic separat. Comentariile în urma consultărilor sugerează, de asemenea, că, pentru a fi eficientă, construirea capacității locale și regionale nu trebuie să constituie un scop în sine, ci să fie orientate spre atingerea unor rezultate tematice și a unor țeluri specifice (învățarea prin practică).

A existat un sprijin scăzut în timpul consultărilor pentru Obiectivul Tematic 8 prin urmare, acest obiectiv nu a fost inclus sau analizat mai departe[1].

4.3 Congruența cu programele UE

Documentul de programare al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate arată că programele de Cooperare Transfrontalieră trebuie să ofere valoare adăugată reală la nivel transfrontalier și *"nu să acopere elemente ce sunt deja finanțate sau care ar putea fi finanțate mai adecvat în cadrul altor programe ale Instrumentului European de Vecinătate sau ale UE"*. Prin urmare, o analiză a discrepanțelor, este furnizată mai jos pentru a identifica ce anume este (sau nu este) acoperit de alte programe ale UE și comparate cu orientările celor șase Obiective Tematice rămase.

Următorul tabel prezintă o privire de ansamblu asupra principalelor programe de cooperare ale UE și sprijin pentru dezvoltarea regională în țările din Bazinul Mării Negre.

Alte programe de Cooperare Transfrontalieră sau Transnațională/ Interregională	**România- Republica Moldova (ENI CBC – Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate)**
	Republica Moldova-Ucraina (Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriatului Estic)
	România-Ucraina (ENI CBC)
	România-Bulgaria (Cooperare Teritorială Europeană)
	Bulgaria-Turcia (IPA CBC – Cooperare Tranfrontalieră în cadrul Instrumentului de Pre-Aderare)

[1] A se reține, totuși, că problemele de sănătate au fost incluse uneori de către părțile interesate în cadrul Obiectivului Tematic 4

	Grecia-Bulgaria (Cooperare Teritorială Europeană)
	Armenia-Georgia (Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriatului Estic)
	Azerbaijan-Georgia (Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriatului Estic)
	Programul transnațional al Dunării (2014-20) include în principal Bulgaria, România, Moldova și unele regiuni din Ucraina. Va contribui la obiectivele tematice ale Strategiei pentru Dunăre.
	Programul interregional Interreg Europe (2014-20) include în principal Bulgaria, Grecia și România.
	Programul transnational Balcanic-Mediteranean (2014-20) include în special Bulgaria și Grecia.
Alte programe inclusiv parteneriate UE/non UE	**Programul Erasmus+** (2014-20) : pentru a stimula competențele și șansele de angajare, precum și modernizarea învățământului, pregătirea, și munca tinerilor (sprijină mobilitatea studenților și a personalului didactic, diplome comune,proiecte de creare a capacității, parteneriate strategice).
	Horizon 2020 – program cadru al UE pentru cercetare și inovație. Include obiective pentru cercetare transtematică marină și maritimă. Primul program de lucru (2014-15) include o sesiune de cereri de propuneri pentru regiunea Mării Negre.
	Twinning, TAIEX (Asistență Tehnică și Schimb de Informații): instrumente de cooperare între o administrație publică din o țară parteneră și instituția echivalentă dintr-un stat membru al UE pentru a promova reformele
Programe de Cooperare Tematică	**INOGATE:** programul internațional de co-operare în domeniul energiei între UE, statele de pe litoralul Mării Negre și al Mării Caspice și țările vecine ale acestora. Cadrul de co-operare acoperă domeniile de petrol și gaze, electricitate, energie regenerabilă și eficiență energetică.
	TRACECA (Coridor de Transport Europa-Caucaz-Asia): un program internațional de cooperare în domeniul transporturilor între UE și țările partenere din Estul Europei, Sudul Caucazului și Asia Centrală. Cadrul de cooperare acoperă domeniile transportului maritim, aviație, străzi și transport feroviar, securitatea transportului și infrastructura transportului. Strategia pentru dezvoltarea coridorului internațional de transport Europa-Caucaz-Asia până în 2015 și își propune să creeze un lanț de infrastructură durabilă prin asigurarea unui transport multimodal prin integrarea pas cu pas a coridorului în Rețelele de Transport Transeuropene. Aceasta încurajează cooperarea regională și atrage sprijinul Instituțiilor Financiare Internaționale și al investitorilor privați.
	Mediu și Gestionarea Durabilă a Resurselor Naturale inclusiv a Energiei (ENRTP): se concentrează pe energia durabilă.
	Instrumentul pentru Cooperarea în materie de Securitate Nucleară (NSCI): finanțează acțiuni pentru a îmbunătăți securitatea nucleară (inclusiv transport sigur, remediere și pregătirea în situații de urgență).
	LIFE (2014-20): promovează implementarea și integrarea obiectivelor de mediu și climat în alte politici și în practica ale statelor membre ale UE; accentul pe o mai bună guvernare; priorități: eficiența resurselor, pierderi ale biodiversității și adaptarea și atenuarea la climă. Posibilități limitate pentru participarea țărilor partenere.
ENPI – IEVP – Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (până în 2013), ENI (din 2014) *Țări partenere*	**Programe bilaterale de țară** pentru fiecare țară parteneră (principalul instrument de cooperare al UE), include o componentă de **Dezvoltare Instituțională Cuprinzătoare** (CIB)
	Programe Regionale, ce includ[1] **:** **- Managementul Integrat al Frontierelor în cadrul Parteneriatului Estic (IBM)**: susține implementarea conceptului de management integrat al frontierelor, cu obiectivul dublu de a securiza frontierele și de a facilita trecerea legală a persoanelor și bunurilor. **- sprijinul de dezvoltare a IMM-urilor din cadrul Parteneriatului Estic:** sprijină instituțiile din țara parteneră pentru a pune în practică și implementa politica și reformele legislative în sprijinul IMM-urilor ; susține organizațiile de Sprijin în Afaceri și promovează oportunitățile comerciale între companiile Europene și cele din țările partenere (Est-Invest) ; consolidează capacitatea de audit și raportare a IMM-urilor cu scopul de a îmbunătăți accesul la finanțare. - **Facilitatea de Finanțare a IMM-urilor din cadrul Parteneriatului Estic:** combină împrumuturile BERD (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare), BEI (Banca Europeană de Investiții) și

[1] Doar programe regionale relevante > 10 milioane € au fost incluse

	KfW cu resursele de granturi ale UE pentru a sprijini creditarea IMM-urilor - **Programele de Sprijin pentru Întreprinderi mici din cadrul Parteneriatului Estic:** Servicii de Consiliere în Afaceri şi Programe de Creştere a Întreprinderilor oferă asistenţă tehnică personalizată şi individuală pentru a ajuta întreprinderile micro, mici şi mijlocii să se adapteze la cererile unei economii de piaţă liberale şi pentru a dezvolta capacităţile IMM-urilor locale şi a serviciilor de consiliere în afaceri. - Programul Est European de vecinătate pentru agricultură şi dezvoltare rurală (PEVADR): sprijină ţările partenere în dezvoltarea agricolă şi rurală - Proiect ENPI SEIS Către un sistem de informaţii despre mediu partajat (SEIS) în spaţiul de vecinătate europeană: pentru a îmbunătăţi monitorizarea şi schimbul de date de mediu şi informaţii prin extinderea treptată a principiilor SEIS în vecinătatea europeană - Prevenirea, pregătirea şi reacţia la dezastrele naturale şi provocate de om în ţările Programului Parteneriatului Estic (PPRD East II): de a consolida capacităţile de protecţie civilă ale ţărilor partenere pentru prevenirea dezastrelor, pregătire şi răspuns - **Fereastra de Tineret din cadrul Parteneriatului Estic:** sprijin în a oferi răspuns la nevoile tinerilor în societăţi prin cooperare între tineri şi muncitorii tineri - **ClimaEast: sprijinirea diminuării şi adaptării la schimbările climatice** de a stimula îmbunătăţirea politicilor în privinţa schimbărilor climatice, a strategiilor şi mecanismelor de piaţă - **Ecologizarea economiilor în Vecinătatea Estică:** sprijină mişcarea spre o economie verde prin decuplarea creşterii economice de la degradarea mediului şi epuizarea resurselor şi prin promovarea unor strategii de consum şi producţie durabile - **Programul Cultural din cadrul Parteneriatului Estic:** consolidează legăturile culturale regionale şi dialogul din cadrul regiunii Parteneriatului Estic şi între UE şi actorii şi reţelele culturale ale ţărilor estice ale Politicii Europene de Vecinătate
	Programul de Integrare şi Cooperare din cadrul Parteneriatului Estic (EaPIC): finanţare suplimentară bazată pe reforme obţinută pentru a sprijini transformarea democratică şi dezvoltarea instituţională, creşterea durabilă şi incluzivă şi dezvoltarea economică
	Facilitatea de Investiţii pentru Vecinătate (NIF): finanţează proiectele-cheie de infrastructură în ţările partenere şi sprijină de asemenea, sectoarele private ale acestora (mix de granturi şi împrumuturi)
	Facilitatea Societăţii Civile pentru Vecinătate: sprijin financiar pentru proiecte, dezvoltarea capacităţii, implicarea în sectorul politicilor dialoguri pentru actorii societăţii civile
	SIGMA (Sprijin pentru Îmbunătăţirea Guvernării şi Gestionării): iniţiativă comună a UE şi OECD (Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică – OCDE) oferă suport tehnic la nivel naţional
Politica de coeziune în cadrul Fondurilor structurale şi de investiţii europene *Statele membre UE*	**Fondul European de Dezvoltare Regională (FERD):** investiţii în 2014-20 vor fi concentrate pe 4 priorităţi-cheie: inovaţie şi cercetare, TIC, sprijin pentru IMM-uri şi mişcare către o economie cu emisii reduse de carbon
	Fondul de Coeziune: axat pe prioritatea legăturilor de transport Trans-Europene şi a proiectelor de infrastructură - cheie pentru mediu
	Fondul Social European (FSE): ocuparea forţei de muncă, educaţie şi incluziune socială
	Fondul Agricol European pentru Dezvoltare Rurală: finanţează programele de dezvoltare rurală
	Fondul European pentru Pescuit şi Afaceri Maritime (FEPAM): priorităţile pentru 2014-20 sunt de a ajuta pescarii în tranziţia către un pescuit durabil, a sprijini comunităţile de pe coasta mării în a-şi diversifica economiile, a finanţa proiectele care creează noi locuri de muncă şi îmbunătăţesc calitatea vieţii de-a lungul coastelor europene şi a facilita accesul la finanţare
Instrument pentru pre-aderare (IPA)	Pentru perioada 2014-2020 period, finanţarea în cadrul IPA este oferită prin următoarele domenii de politică: 1) Reforme în pregătirea pentru apartenenţa la Uniune şi dezvoltarea capacităţii şi dezvoltarea instituţională aferente, 2) dezvoltarea socio-economică şi regională, 3) Ocuparea forţei de muncă, politici sociale, educaţie, promovarea egalităţii de gen şi dezvoltarea resurselor umane, 4) Agricultură şi dezvoltare rurală; 5) Cooperare regională şi teritorială

Turcia

Tabelul 3. Privire de ansamblu asupra altor instrumente financiare ale UE pentru cooperare şi dezvoltare regional în ţările din Bazinul Mării Negre

Obiectivul Tematic 1. Programele de cooperare ale UE se axează în principal pe dezvoltarea IMM-urilor şi pe asistenţa tehnică, lăsând un domeniu de aplicare larg pentru dezvoltarea de oportunităţi de cooperare care nu se suprapun în cadrul priorităţilor din Bazinul Mării Negre, ce au fost identificate în cadrul analizelor şi în timpul consultărilor (în special turism, etc.).

Obiectivul Tematic 2. Mai multe programe de parteneriat (*Horizon 2020, Erasmus+)* oferă finanţare adecvată pentru cooperarea în domeniul cercetării şi inovaţiei în cadrul Bazinului Mării Negre, incluzând schimbul de studenţi şi cercetători şi înfiinţarea de parteneriate între educaţie şi centrele de cercetare. Includerea Obiectivului Tematic 2, prin urmare, nu pare complet justificată.

Cu toate acestea, unele activităţi specifice de cercetare ar putea fi incluse în proiectele de Cooperare Transfrontalieră ca fiind relevante, fără a constitui principal ţintă a proiectelor. De asemenea, universităţile, instituţiile de învăţământ şi centrele de cercetare/tehnologice pot rămâne printre grupurile ţintă pentru contribuţia valoroasă pe care o pot furniza în cadrul altor Obiective Tematice.

Obiectivul Tematic 3. *Programul cultural din cadrul Parteneriatului Estic* are ca obiectiv sprijinirea ţărilor partenere. În viitor se va concentra pe asistenţa tehnică şi nu va oferi ulterioare oportunităţi pentru parteneriate directe între acotrii culturali, prin urmare există actualmente puţine oportunităţi pentru cooperarea în sectorul cultural. Unele aspecte culturale ar putea fi totuşi reflectate, de asemenea, în cadrul unor probleme economice (ex. turism) şi de mediu (ex. Site-uri arheologice), astfel încât actorii culturali şi unele actitivităţi culturale specifice să fie, de asemenea, incluse în cadrul acelor priorităţi ca fiind relevante.

Obiectivul Tematic 4. Sprijinul UE pentru problem sociale este în mare parte finanţat prin programele specifice pentru fiecare ţară, deci există puţine oportunităţi pentru cooperare şi schimb de experienţă în cadrul zonei geografice a Bazinului Mării Negre în cadrul programelor UE actuale.

Obiectivul Tematic 6. Programele de cooperare UE din sectorul de mediu vizează măsurile de eficientizare a energiei, utilizarea sustenabilă a rsurselor naturale, promovarea unei economii cu emisii reduse de carbon şi adaptarea la schimbările climatice. Acest lucru creează un domeniu de aplicare considerabil pentru acţiuni comune ulterioare pentru protejarea mediului, ce au fost identificate în cadrul analizelor şi pe perioada consultărilor (în special monitorizare, etc).

Obiectivul Tematic 7. Programul TRACECA (Coridorul de Transport Europa-Caucaz-Asia) oferă un cadru de cooperare foarte adecvat, cuprinzător şi de durată cu scopul de a spori reţelele de transport şi infrastructura în cadrul Bazinului Mării Negre. Dezvoltarea infrastructurii transportului este, de altfel, susţinută în special în cadrul programelor specifice pentru fiecare ţară, prin fondurile de coeziune şi prin NIF (FIV- Facilitarea de Investiţii pentru Vecinătate). Prin urmare, în ciuda nevoii ample rămase de a perfecţiona mijloacele de transport din cadrul regiunii, includerea transportului în strategia pentru Bazinul Mării Negre nu pare a fi justificată. Unele probleme specifice referitoare la transport ar putea fi luate în considerare pentru dimensiunile economice şi de mediu ale acestora şi incluse în proiecte de Cooperare Transfrontalieră atunci când sunt relevante, dar nu constituie obiectivul principal al proiectului.

În ceea ce priveşte dezvoltarea tehnologiilor de informaţii şi comunicaţii (TIC), acestea sunt susţinute în special în cadrul programului *Horizon 2020.* Luând în considerare faptul că TIC este, de asemenea, un instrument transversal care stă la baza inovaţiei şi competitivităţii într-o gamă largă de sectoare, includerea

componentelor TIC poate fi luată în considerare în cadrul proiectelor de Cooperare Transfrontalieră în cadrul oricărei priorităte, ori de câte ori se dovedesc relevante pentru a spori eficienţa unui proiect de Cooperare Transfrontalieră.

4.4 Rezumat al identificării strategiei

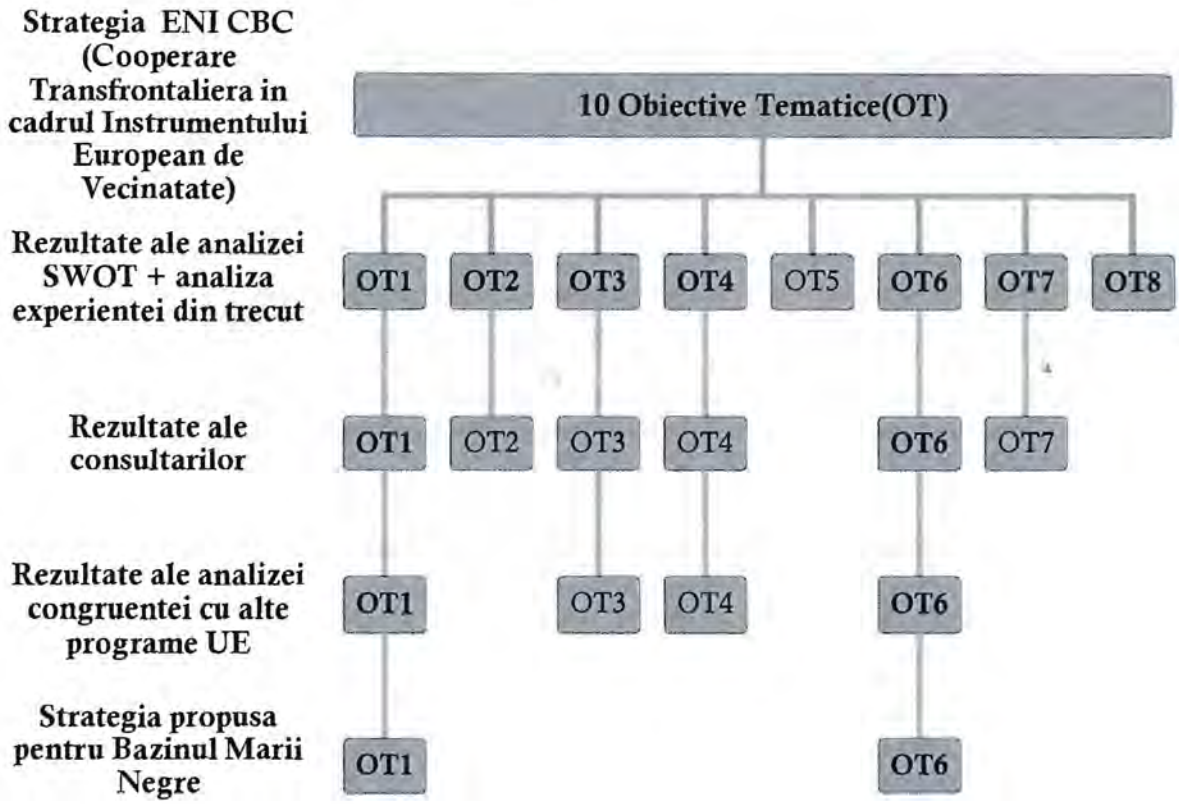

Tabelul 4. Rezumat al dezvoltării strategiei. La fiecare pas, OT (Obiectivele Tematice) puternic sprijinite sunt marcate cu caractere îngroşate, OT cu sprijin mai scăzut sunt scrise cu font normal, OT cu sprijin scăzut nu sunt arătate.

Având în vedere necesitatea strategiei pentru Bazinul Mării Negre de a se concentra pe un număr limitat de teme în care să se obţină rezultate concrete şi relevanţa mai puternică a unor priorităţi în cadrul OT1 şi OT6 indicate prin intermediul procesului analitic şi de consultare, aceste două obiective au fost selectate pentru definirea strategiei.

5. Strategia programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre - ENI CBC

5.1 Obiectiv general

Programul ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre va contribui la scopul general al ENI CBC de a *"promova cooperarea transfrontalieră între statele membre ale UE şi ţările din Vecinătatea Europeană şi Federaţia Rusă"*.

Mai exact, programul va contribui la două obiective strategice generale ale ENI CBC:

- Promovarea dezvoltării economice şi sociale în regiunile aflate de ambele părţi ale frontierelor comune
- Abordarea problemelor comune mediului, sănătăţii publice, siguranţei şi securităţii

Obiectivul general al programului ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre poate fi definit astfel:

Îmbunătăţirea nivelului de trai al oamenilor din regiunile din Bazinul Mării Negre prin creştere sustenabilă şi protecţia comună a mediului

5.2 Probleme orizontale şi modalităţi

Un număr de elemente importante pentru o cooperare transfrontalieră de succes, susţinută şi inclusivă vor fi sprijinite ca fiind probleme orizontale sau modalităţi ce trebuie să fie implementate în cadrul oricăreia dintre priorităţile selectate, mai degrabă decât ca priorităţi tematice distincte. Acestea includ:

- Aşa numitele acţiuni interumane 'people-to-people', şi anume cooperarea consolidată între autorităţile locale şi regionale, ONG-uri şi alte grupuri ale societăţii civile, universităţi şi şcoli, camere de comerţ etc.
- Promovarea unei bune guvernări la nivel local şi regional, component ale dezvoltării capacităţii pentru autorităţile şi agenţiile locale/regionale şi ONG-uri.
- Promovarea integrării/coordonării regionale prin intermediul platformelor regionale şi parteneriatelor de durată la nivelurile de organizaţie (între instituţii, universităţi, comunitatea ştiinţifică, instituţii publice, administraţii şi agenţii locale/regionale, ONG-uri, etc.).
- Utilizarea şi dezvoltarea unor tehnologii de informaţii şi comunicaţii relevante pentru a spori eficienţa proiectului, integrarea/coordonarea regională şi sinergiile în cazul rezultatelor.
- Promovarea egalităţii de gen şi a oportunităţilor pentru tineri (inclusiv promovarea mobilităţii transnaţionale a tinerilor).

5.3 Obiective Tematice şi priorităţi

Procesul analitic şi de consultare efectuat pentru Bazinul Mării Negre sprijină puternic selectarea unor priorităţi specifice în cadrul a două Obiective Tematice dintre cele propuse în documentul strategiei programului ENI CBC:

- Obiectivul Tematic 1. Dezvoltarea mediului de afaceri şi a IMM-urilor
- Obiectivul Tematic 6. Protecţia mediului, atenuarea schimbărilor climatice şi adaptarea la acestea

- Programul pentru Bazinul Mării Negre va contribui la atingerea Obiectivului Tematic 1 al ENI CBC. 'Dezvoltarea afacerilor şi a IMM-urilor' prin intermediul obiectivului programului:

Obiectiv 1. Promovarea mediului de afaceri şi antreprenoriatului în cadrul Bazinului Mării Negre

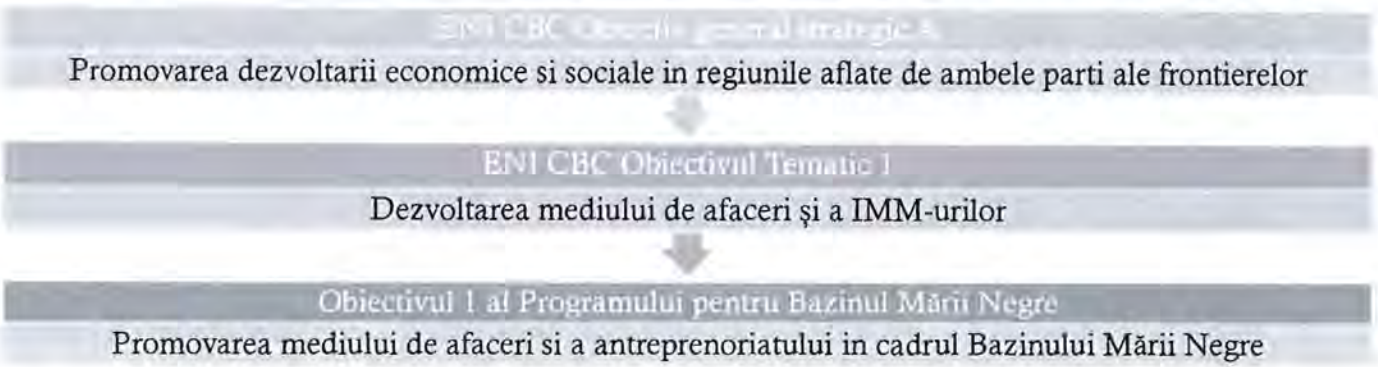

Obiectivul programului va fi abordat prin două priorităţi, 1.1 şi 1.2 definite pentru Bazinul Mării Negre şi descrise mai jos.

Prioritatea 1.1 – Promovarea în comun a mediului de afaceri şi a antreprenoriatului în materie de turism şi cultură

Justificare pentru definirea Priorităţii 1.1:

- ✓ Dezvoltarea sectorului de turism este puternic sprijinită de analiza socio-economică şi de analiza SWOT. Are un impact pozitiv asupra ocupării forţei de muncă şi asupra veniturilor, este unul dintre sectoarele cu creştere rapidă şi prezintă încă perspective de creştere puternice. Bazinul Mării Negre are, de asemenea, un patrimoniu cultural bogat şi bunuri culturale valoroase.
- ✓ Atât analiza chestionarului, cât şi a rezultatelor solicitărilor arată că există un interes clar pentru proiectele de turism. Solicitările anterioare arată, de asemenea, un interes pentru proiectele culturale, deseori legate de dezvoltarea turismului.
- ✓ Relevanţa turismului pentru Cooperarea Transfrontalieră a fost ferm confirmată pe parcursul procesului de consultare, în timp ce multe ţări au subliniat importanţa sectorului cultural.

Rezultate aşteptate în cadrul Priorităţii 1.1:

Oportunităţi de afaceri mai puternice în sectorul de turism şi în sectorul cultural în Bazinul Mării Negre

Activităţi orientative/orientări în cadrul Priorităţii 1.1:

- Promovarea dezvoltării şi comercializării comune a produselor de turism transfrontalier şi a itinerariilor tematice (ex. culturale, religioase, rutele comerciale antice, agricole); promovarea diversificării şi a integrării turismului de coastă şi intern.
- Promovarea patrimoniului istoric şi sprijinirea conservării acestuia prin dezvoltarea turistică sustenabilă (ex. Investiţii la scară mică, marketing).
- Încurajarea sinergiilor, reţelelor şi conectivităţii între părţile interesate din turism şi cultură şi operatorii de turism din cadrul Bazinului Mării Negre (ex. reţea specifică pentru turismul maritim, etc.); promovarea instrumentelor electronice de marketing şi a informaţiilor logistice transfrontaliere în evenimentele culturale, de exemplu.
- Schimbul de experienţă şi/sau dezvoltarea în comun a unor pachete de turism destinate anumitor pieţe (ex. Persoanele în vârstă); schimb de experienţă pentru a promova produsele turistice de o mai bună calitate şi mai inovatoare (ex. Parcuri arheologice submarine, eco-tourism, turism cultural, turism medical).
- Promovarea în comun a produselor culturale (artizanat, opere de artă, etc) şi evenimente (festivaluri, târguri).
- Consolidarea în comun a deschiderii Regiunii Mării Negre către turismul international şi non-european (ex. Marketingul comun, campanii de comunicare şi promovare, dezvoltarea brandurilor Bazinului Mării Negre).
- Încurajarea networking-ului, a schimbului de bună experienţă în consolidarea industriilor culturale şi creative (muzică, multimedia, etc.).
- Schimbul de bune practici în dezvoltarea strategiilor de turism ecologice (ex. Îmbunătăţirea eficienţei resurselor, prevenirea/gestionarea deşeurilor şi a poluării în zonele turistice, orientări privind diminuarea efectelor asupra biodiversităţii şi amplificarea beneficiilor turismului în zonele protejate).
- Îmbunătăţirea serviciilor turistice şi promovarea perfecţionării competenţelor ex. Prin programele de schimb între instituţiile de învăţământ (ex. Pentru tineri profesionişti), sau prin crearea în comun a unor cursuri deschise online bazate pe cele mai bune experienţe din domeniu.

Grupuri ţintă pentru Prioritatea 1.1:

Agenţiile de dezvoltare regională şi a turismului, asociaţiile industriei turismului, asociaţii/instituţii culturale şi arheologice, autorităţi locale/regionale, universităţi şi instituţii de învăţământ, parcuri naturale şi organisme de gestionare a zonelor protejate, asociaţii de afaceri locale, asociaţii de fermieri şi ONG-uri.

Prioritatea 1.2 – Creşterea oportunităţilor de comerţ transfrontalier şi modernizarea în domeniul agriculturii şi a sectoarelor conexe[i]

Justificare pentru definirea priorităţii 1.2:

- ✓ Sprijinul pentru dezvoltarea şi modernizarea afacerilor în sectoare specifice a fost puternic susţinut în timpul procesului de consultare.
- ✓ Modernizarea sectorului agricol şi al celui alimentar este puternic sprijinit de analiza socio-economică şi de analiza SWOT. Agricultura este încă o componentă substanţială sau majoră a economiilor

[i] Inclusiv acvacultură, industria alimentară şi agro-industrie

naţionale din Bazinul Mării Negre, în special în privinţa ocupării locurilor de muncă sau în privinţa exporturilor. Produsele agricole sunt printre bunurile principale comercializate între ţările din zona Bazinului Mării Negre sugerând potenţiale complementarităţi. Agricultura organică prezintă potenţiale oportunităţi, precum şi dezvoltarea unei acvaculturi sustenabile.

✓ Este dincolo de domeniul de aplicare al acestui program în sine de a moderniza anumite sectoare, dar programul pentru Bazinul Mării Negre poate furniza o bună valoare adăugată la nivel transfrontalier la sprijinul oferit de programele specifice fiecărei ţări şi de autorităţile naţionale (prin schimbul de experienţă, promovarea legăturilor comerciale, networking etc.).

Rezultate aşteptate în cadrul Priorităţii 1.2:

Creştere a relaţiilor comerciale transfrontaliere şi modernizarea sectorului agricol şi a sectoarelor conexe în Bazinul Mării Negre

Activităţi orientative/orientări în cadrul Priorităţii 1.2:

- Promovarea relaţiilor comerciale internaţionale, a reţelelor sectoriale şi transsectoriale şi a parteneriatelor (ex. Forumuri de afaceri) în cadrul Bazinului Mării Negre şi sprijinirea internaţionalizării schimburilor (ex. Dezvoltarea capacităţii).
- Consolidarea conexiunii la internet, a sistemelor de afaceri transfrontaliere de schimb de informaţii, a informaţiilor de piaţă şi de logistică, cu o mai mare utilizare a tehnologiilor de informaţii şi comunicaţii (TIC).
- Schimbul de bune practici în marketing modern şi inovator şi de strategii comerciale, instrumente de marketing electronice şi elaborarea strategiilor comune de marketing (ex. Branding regional).
- Sprijinirea inovaţiei, cercetării şi cooperării, inclusiv pentru dezvoltarea logisticii, în industria agricolă, dezvoltarea în comun şi punerea în aplicare a bunelor practici în producerea de produse agricole de calitate.
- Introducerea de tehnologii inovatoare pentru dezvoltarea sectorială (produse organice/bio, acvacultură sustenabilă), incluzând schimbul de experienţă şi investiţiile la scară mică în proiecte-pilot.
- Sprijinirea culturii antreprenoriale prin învăţarea şi pregătirea tinerilor ce lucrează în sectorul agricol şi în sectoarele conexe; schimbul de bune practici în acest domeniu.
- Schimbul experienţei de bune practici în introducerea în practică a standardelor (ex. Siguranţa alimentară).
- Acţiuni în comun pentru sprijinirea folosirii productive a transferurilor băneşti în modernizarea agriculturii/acvaculturii/industriei alimentare.

Grupuri-ţintă pentru Prioritatea 1.2:

Camere de comerţ, agenţii de sprijin al afacerilor şi agenţii de dezvoltare regională, asociaţii de fermieri şi asociaţii agro-industriale, asociaţii de IMM-uri, asociaţii de afaceri, asociaţii de acvacultură şi pescuit, asociaţii de emigranţi, autorităţi regionale/locale şi agenţii şi institute de cercetare.

■ Programul pentru Bazinul Mării Negre va contribui la atingerea Obiectivului Tematic 6 al programului ENI CBC – Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate. 'Protecţia mediului, atenuarea şi adaptarea la schimbările climatice' prin obiectivul programului:

Obiectivul 2. Promovarea unei politici de mediu coordonate şi reducerea prin acţiuni comune a deşeurilor marine[i] în Bazinul Mării Negre

ENI CBC Obiectiv tematic general 3

Abordarea provocarilor comune in domeniul mediului, al sanatatii publice, sigurantei si securitatii

ENI CBC Obiectivul Tematic 6

Protecţia mediului, atenuarea schimbărilor climatice şi adaptarea la acestea

Promovarea unei politici de mediu coordonate şi reducerea prin acţiuni comune a deşeurilor marine în Bazinul Mării Negre

Acest obiectiv al programului va fi abordat prin două priorităţi, 2.1 şi 2.2 definite pentru Bazinul Mării Negre şi descrise mai jos.

Prioritatea 2.1 – Îmbunătăţirea sistemului de monitorizare în comun a mediului

Justificare pentru definirea Priorităţii 2.1:

- ✓ Cooperarea pentru soluţionarea problemelor de mediu este puternic sprijinită de analiza socio-economică şi de analiza SWOT. O bază solidă şi comună a cunoştinţelor, actualizată cu regularitate, în principal bazată pe activităţi de cercetare şi inovare, este necesară pentru acţiuni coordonate şi consistente din partea părţilor interesate în jurul Mării Negre şi pentru a evalua tendinţele şi pentru a reacţiona rapid şi eficient la ameninţări.
- ✓ Măsura 2.1 (consolidarea bazei comune de cunoştinţe şi informaţii pentru a aborda provocările comune ale mediului) a fost de departe cel mai popular domeniu al cooperării din cadrul programului 2007-2014 , atât în privinţa numărului de proiecte şi parteneri (1/4 din totalul proiectelor acordate şi >1/4 din toţi partenerii de proiect), cât şi în privinţa fondurilor alocate (1/3 din fonduri). Noul program de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC trebuie să se bazeze şi să extindă, dar să nu repete, munca în comun deja efectuată. Acţiunile sprijinite trebuie să fie în concordanţă, dar să nu se suprapună, cu sistemele de informaţii existente şi cu activităţile de monitorizare efectuate în special de către Comisia Mării Negre[ii], Agenţia Europeană pentru Siguranţă Maritimă, Agenţia Europeană de Mediu în cadrul Sistemului Informatic Partajat de Mediu (SEIS) sau alte proiecte ale EU cum ar fi Prevenirea, pregătirea şi reacţia la dezastrele naturale şi provocate de om în ţările Programului Parteneriatului Estic (PPRD East II):

[i] Deşeurile marine sunt reprezentate de orice material solid persistent, fabricat sau prelucrat aruncat, eliminat sau abandonat în mediul marin sau de coastă. Deşeurile marine consistă în obiecte care au fost făcute sau folosite de oameni şi aruncate în mod deliberat în mare sau pe plaje; aduse indirect în mare de către râuri, canalizare, ape pluviale sau vânturi; obiecte pierdute în mod accidental, inclusive materiale pierdute în mare în condiţii de vreme rea (echipamente de pescuit, mărfuri); sau obiecte lăsate în mod deliberat de către oameni pe plaje şi ţărmuri. Cunoscute şi ca resturi marine.

[ii] A se vedea 'Complementarităţi şi sinergii' pentru mai multe detalii cu privire la Comisia pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării (Comisia Mării Negre),

✓ Atât rezultatele chestionarului, cât şi consultările confirmă că există interes pentru problemele de mediu, în special în monitorizarea şi evaluarea riscurilor.

Rezultate aşteptate în cadrul Priorităţii 2.1:

Îmbunătăţirea disponibilităţii datelor şi informaţiilor de monitorizare a mediului compatibile la nivel transfrontalier în cadrul Bazinului Mării Negre

Activităţi orientative/orientări în cadrul Priorităţii 2.1:

- Consolidarea monitorizării comune şi compatibile la nivel transfrontalier, a sistemelor de evaluare şi informare, a instrumentelor şi capacităţii de prevenire şi control a poluării transfrontaliere (inclusiv prin investiţiile la scară mică, activităţi de cercetare şi inovare).
- Îmbunătăţirea colaborării transfrontaliere pe termen lung, a capacităţii de informare, cercetare şi inovare (inclusiv tehnologii inovatoare) pentru abordarea transformării ecosistemului, monitorizării biodiversităţii şi migraţiei speciilor.
- Consolidarea în comun a colaborării între ştiinţă, industrie, părţile interesate relevante şi factorii de decizie pentru a aborda problemele de management integrat al litoralului şi pentru a armoniza monitorizarea, evaluarea mediului marin şi furnizarea de date.
- Îmbunătăţirea disponibilităţii şi a interoperabilităţii transfrontaliere a datelor de acces public online actualizate şi a produselor de date (ex. hărţi) pentru Marea Neagră, astfel încât industria, autorităţile publice, ONG-urile şi cercetătorii să le utilizeze în mod eficient.
- Promovarea cooperării transfrontaliere între autorităţile maritime responsabile pentru activităţi precum navigarea sigură sau controlul pescuitul, pentru a putea face schimb de informaţii asupra riscurilor şi ameninţărilor (supraveghere maritimă integrată).
- Îmbunătăţirea cooperării la nivelul monitorizării mediului între părţile interesate implicate în prevenirea si gestionarea dezastrelor .
- Consolidarea contactului între ţări şi schimbul de bune practici privind sistemele de prevenire timpurie care permit populaţiei expuse la pericole să ia măsurile corespunzătoare pentru a evita/reduce riscurile şi pentru a pregăti răspunsuri eficiente; îmbunătăţirea disponibilităţii informaţiilor legate de mediu pentru populaţie, în special privind riscul de producere a cutremurelor, inundaţiilor şi incendiilor de pădure.

Grupuri-ţintă pentru Prioritatea 2.1:

Agenţii ştiinţifice (oceanografice, hidrografice, meteorologice, seismice) şi instituţii/centre de cercetare/universităţi, autorităţi de coastă/maritime şi portuare, autorităţi şi agenţii locale/regionale, asociaţii de pescuit, ONG-uri din domeniul mediului, parcuri naturale şi zone protejate (inclusiv zona marină), organisme de management şi şcoli şi instituţii de învăţământ.

Prioritatea 2.2 - Promovarea unor activităţi comune de conştientizare publică şi a unor acţiuni comune privind reducerea deşeurilor din râuri şi mare

Justificare pentru definirea Priorităţii 2.2:

✓ Cooperarea în soluţionarea problemelor comune de mediu este puternic susţinută de analiza socio-economică şi de analiza SWOT. Deşeurile provenite din transportul navelor, de pe uscat sau aduse de râuri în bazinul hidrografic al Mării Negre rezultă într-o problemă de poluare 'vizibilă' de-a lungul râurilor şi zonelor de coastă, în marea în sine şi pe fundul mării. Este o problemă transfrontalieră

comună, dat fiind faptul că sistemul de curenţi dinamici ai bazinului mării rezultă în transportarea oricărei materii dintr-o anumită locaţie din Marea Neagră către aproape orice zonă de coastă. Acest lucru are un impact asupra bunăstării oamenilor şi a activităţilor economice, cum ar fi dezvoltarea turismului; deseori această problemă dăunează sau ucide viaţa marină şi poate ameninţa biodiversitatea Mării Negre. Mobilizarea directă a părţilor interesate la nivel local/regional şi consolidarea unei cetăţenii responsabile ar putea avea un efect puternic în reducerea acestui tip de poluare[1].

✓ Atât sensibilizarea în privinţa problemelor de mediu, cât şi abordarea problemelor legate de deşeurile solide au fost discutate în răspunsurile la chestionar şi la consultări.

Rezultate aşteptate în cadrul Priorităţii 2.2:

Creşterea sensibilizării în privinţa provocărilor de mediu şi a bunelor practici de gestionare a deşeurilor legate de deşeurile din râuri şi din mare în cadrul Bazinului Mării Negre

Activităţi orientative/orientări în cadrul Priorităţii 2.2:

- Sensibilizarea şi educarea în comun a publicului în ceea ce priveşte problemele constituite de deşeurile din râuri şi din mare, valoarea biodiversităţii şi protecţia mediului (campanii mass-media, producţia de instrumente educaţionale şi orientări pentru o 'cetăţenie responsabilă' pentru diferite sectoare, pentru publicuri-ţintă, cum ar fi copiii şi studenţii, turiştii, autorităţile municipale, companiile de transport naval şi echipajele navelor).
- Schimbul şi promovarea bunelor practici şi a tehnologiilor de gestionare a mediului (inclusiv prin investiţiile la scară mică, activităţi comune de cercetare şi inovare) referitoare la tratarea şi eliminarea deşeurilor, reducerea depozitării ilegale a acestora şi a gropilor de gunoi de pe ţărmurile râurilor şi de pe ţărmurile mării şi prevenirea efectelor adverse ale acestora.
- Promovarea în comun a practicii celor '3 R' (redu, refoloseşte, reciclează) pentru deşeuri, precum şi folosirea deşeurilor pentru producerea de energie.
- Consolidarea acţiunii comunităţii, promovarea şi organizarea campaniilor transfrontaliere de curăţare a zonelor de coastă ale Bazinului Mării Negre şi a râurilor (implicând şcoli, studenţi şi voluntari) şi schimbul de bune experienţe în acest domeniu.
- Încurajarea implicării şi a parteriatelor între ONG-uri şi societatea civilă, sectorul privat (ex. În sectoarele de turism, transport naval şi pescuit) şi autorităţile locale/regionale şi serviciile de colectare a gunoiului pentru a combate deşeurile din râuri şi deşeurile marine.
- Schimbul de experienţă pentru a îmbunătăţi infrastructura porturilor şi serviciile de colectare a gunoiului de pe nave (ex. Pregătirea de orientări/manuale pentru dezvoltarea unui plan de gestionare a deşeurilor portuare în concordanţă cu cerinţele Organizaţiei Maritime Internaţionale/UE şi promovarea implementării acestui plan în porturile de la Marea Neagră).

Grupuri-ţintă pentru Prioritatea 2.2:

Autorităţi locale/regionale şi serviciile de gestionare şi control al deşeurilor, ONG-uri din domeniul mediului şi organizaţii ale societăţii civile, şcoli şi instituţii de învăţământ, asociaţii din industria turismului, asociaţii de pescuit autorităţi portuare, agenţii şi instituţii ştiinţifice/centre de cercetare/universităţi.

[1] A se vedea raportul din partea Comisiei în privinţa Deşeurilor Marine din Regiunea Mării Negre, 2009

5.4 Indicatori verificabili în mod obiectiv

Realizarea programului pentru Bazinul Mării Negre va fi măsurată prin intermediul indicatorilor verificabili în mod obiectiv.

Regulamentul de implementare a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC[i] stipulează că programele ENI CBC vor include o descriere a indicatorilor verificabili în mod obiectiv, în special:

- ✓ Rezultatele aşteptate pentru fiecare prioritate, şi **indicatorii de performanţă** corespunzători, cu o valoare de bază şi o valoare-ţintă;
- ✓ **Indicatorii de realizare** pentru fiecare prioritate, inclusiv valorile-ţintă cuantificate, care sunt aşteptate să contribuie la rezultate.

Documentul de programare a ENI CBC precizează în continuare că:

- ✓ Toate programele ar trebui să adopte cel puţin unul dintre ENI CBC **'Indicatorii de Realizare Comuni'** elaborate pentru a creşte responsabilitatea şi a facilita raportarea progresului la nivel de instrument.
- ✓ Programele trebuie să monitorizeze progresul lor prin intermediul **indicatorilor de realizare** care trebuie să măsoare în mod cantitativ şi calitativ impactul societal larg a unui anumit obiectiv care se întinde dincolo de beneficiarii direcţi ai programului şi să acopere un grup mai larg al societăţii.

Prin urmare, aşa cum este prezentat în tabelul de mai jos, programul pentru Bazinul Mării Negre include două niveluri de indicatori:

- La nivel de rezultat: 4 indicatori (unu per prioritate)
- La nivel de activitate: utilizarea a 6 Indicatori de Realizare Comuni (IRC)[ii] şi a 3 indicatori de realizare specifici programului (IRSP).

Definiţia indicatorilor de program			
Tip	**Prio.**	**Indicator**	**Definiţie şi Sursă de verificare**
IP	1.1	R1.1 Puterea oportunităţilor afacerilor transfrontaliere în sectoarele turistic şi cultural	Bazat pe sondaj. Evaluare a oportunităţilor de afaceri la nivel transfrontalier de către un grup de referinţă.
IP	1.2	R1.2 Puterea legăturilor comerciale transfrontaliere şi modernizarea din sectorul agricol şi sectoarele conexe acestuia	Bazat pe sondaj. Evaluare a puterii legăturilor comerciale transfrontaliere şi a modernizării din sectorul agricol şi sectoarele conexe acestuia în Bazinul Mării Negre de către un grup de referinţă
IP	2.1	R2.1 Nivelul de disponiblitate a datelor şi informaţiilor de monitorizare a mediului compatibile la nivel transfrontalier	Bazat pe sondaj. Evaluare nivelului de disponiblitate a datelor şi informaţiilor de monitorizare a mediului compatibile la nivel transfrontalier de către un grup de referinţă.

[i] Art. 4c Reglementări (UE) Nr. 897/2014
[ii] A se observa că IRC 29 este folosit pentru ambele priorităţi 1.2 şi 2.1

IP	2.2	R2.2 Nivelul de conştientizare a provocărilor de mediu şi a bunelor practici de gestionare a deşeurilor referitoare la reziduurile din râuri şi mare	Bazat pe sondaj. Evaluare a nivelului de conştientizare a provocărilor de mediu şi a bunelor practici de gestionare a deşeurilor referitoare la reziduurile din râuri şi mare de către un grup de referinţă.
IRSP	1.1	1.1.1 Numărul de strategii şi produse elaborate în comun pentru a promova turismul	Bazat pe datele preluate din bazele de date ale proiectului. Produse care urmează a fi interpretate ca orice produse livrabile (ex. Rută turistică nouă) ale proiectelor care poate fi oferit turiştilor în mod direct sau indirect.
IRSP	1.1	1.1.2 Numărul de evenimente culturale transfrontaliere organizate folosind sprijinul Instrumentului European de Vecinătate[1]	Bazat pe datele preluate din bazele de date ale proiectului. Numărul de evenimente culturale, festivaluri, congrese, etc la nivel transfrontalier care promovează turismul sau cultura. Eveniment care implică participanţi din cel puţin două ţări participante la programul de Cooperare Transfrontalieră ENI CBC.
IRC	1.1	1.1.3 Numărul de îmbunătăţiri la scară mică aduse siturilor culturale şi istorice ca o consecinţă directă a sprijinului programului (IRC 7)	Bazat pe rapoartele de proiect. Numărul de situri culturale şi istorice care au fost îmbunătăţite ca o consecinţă directă a sprijinului programului. Valabil pentru îmbunătăţirea amplasamentului de ex. Clădiri, peisaje, situri de importanţă locală, regională sau naţională, lucrări de sculptură monumentală sau picturi, noi achiziţii pentru colecţii sau muzee etc. Îmbunătăţirile trebuie să aibă un character permanent.
IRC	1.2	1.2.1 Numărul de întreprinderi care participă la evenimentele de afaceri agricole sau agro-industriale la nivel transfrontalier (IRC 3)	Bazat pe datele preluate din bazele de date ale proiectului, numărul de întreprinderi participante la evenimentele de afaceri agricole sau agro-industriale la nivel transfrontalier organizate cu sprijin din partea programului, ex. Expoziţii, târguri de afaceri, forumuri de afaceri etc. ce implică participanţi din cel puţin două ţări participante la programul ENI CBC. Evenimentul trebuie să fie o consecinţă directă a sprijinului. Indicatorul va fi conturat mai precis pentru a viza sectorul agricol şi cel agro-industrial.
IRC	1.2	1.2.2. Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere (IRC29) ce cresc oportunităţile comerciale la nivel transfrontalier pentru produsele agricole şi agro-industriale	Bazat pe rapoartele proiectului, instrumente suplimentare bazate pe Tehnologii de Informaţii şi Comunicaţii (TIC) dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere. Poate include noi baze de date comune, portaluri de schimb de informaţii, alte sisteme comune de logistică sau sprijin în decizii, etc. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza sectorul agricol şi cel agro-industrial.
IRC	1.2	1.2.3 Numărul de organizaţii de dezvoltare a afacerilor care primesc sprijin (IRC1) pentru a promova modernizarea în sectorul agricol şi în sectoarele conexe	Bazat pe datele preluate din baza de date a programului, numărul de organizaţii de dezvoltare a afacerilor care primesc sprijin sub orice formă din partea programului. Organizaţia de dezvoltare a afacerilor poate include camere de comerţ, incubatoare de afaceri, agentii de dezvoltare regionale sau locale şi alte organizaţii având scop principal dezvoltarea afacerilor locale. Indicatorul a fost conturat mai précis pentru a viza sectorul agricol şi sectoarele conexe acestuia.
IRC	2.1	2.1.1 Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate pentru sprijinul cooperării transfrontaliere (IRC29) ce îmbunătăţesc monitorizarea în comun a mediului şi disponibilitatea publică a informaţiilor despre mediu	Bazat pe rapoartele proiectului, instrumentele suplimentare bazate pe TIC elaborate pentru sprijinul cooperării transfrontaliere. Pot include noi baze de date comune, portaluri de schimb de informaţii, , alte sisteme în comun de sprijin în luarea deciziilor sau de logistică etc. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza monitorizarea mediului.

[1] Pe parcursul procesului de monitorizare a indicatorilor, evenimentele turistice şi culturale vor fi luate în considerare separat, deoarece acesta din urmă ar putea constitui contribuţie pentru IRC 8

IRC	2.1	2.1.2 Numărul de instituţii care folosesc sprijinul programului pentru cooperare în educaţie, cercetare şi dezvoltare R&D şi inovaţie (IRC4) pentru a îmbunătăţi schimbul de date şi sistemele de schimb de informaţii referitoare la mediu în cadrul Bazinului Mării Negre	Bazat pe datele preluate din baza de date a programului, numărul de instituţii (universităţi, institute de cercetare, etc.) ce primesc sprijin sub orice formă din partea programului şi care îl folosesc pentru cooperare în educaţie, Cercetare şi Dezvoltare (R&D) şi inovaţie. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza monitorizarea mediului.
IRC	2.2	2.2.1 Numărul de persoane care participă în mod active acţiuni de mediu şi activităţi de sensibilizare (IRC17)	Bazat pe rapoartele proiectului, numărul de cetăţeni/studenţi/elevi etc care participă activ la activităţi de mediu (ex. Campanii de curăţenie) şi la activităţi de sensibilizare, precum şi cu privire la promovarea eficienţei energiei.
IRSP	2.2	2.2.2 Numărul de organizaţii care folosesc sprijinul programului pentru a dezvolta sau îmbunătăţi instrumentele de gestionare a deşeurilor sau a serviciilor la scară mică de-a lungul ţărmurilor râurilor şi a ţărmului mării (inclusiv a porturilor)	Bazat pe datele preluate din baza de date a programului, numărul de organizaţii de orice fel (ONG-uri, porturi, servicii municipale de colectare a deşeurilor, etc.) care folosesc sprijinul programului pentru dezvoltarea sau îmbunătăţirea instrumentelor de gestionare a deşeurilor sau infrastructura de gestionare a deşeurilor de-a lungul ţărmului râurilor şi al mării.

Indicatorii de realizare vor fi măsuraţi anual şi incluşi în raportul anual către CE. Măsurarea lor la nivel de program se va baza pe un complex de date relevante din rapoartele proiectului şi/sau din baza de date a programului, după relevanţă (informaţii incluse în managementul programului şi în sistemul de informaţii). Valorile ţintă prezentate în tabelul de mai jos au fost definite pe baza unui alocări orientative de buget per prioritate, o estimare a numărului de proiecte per prioritate şi a numărului de realizări relevante per proiect.

Indicatorii de performanţă vor fi măsuraţi înainte ca programul să fie prezentat Comisiei Europene (pentru a stabili nivelurile de referinţă), şi după finalizarea programului (până în 2023, cu scopul de a elabora raportul final către CE). Indicatorii de performanţă au fost formulaţi la nivelul priorităţilor, iar măsurarea acestora este bazată pe sondaje specifice printre grupurile de referinţă din fiecare ţară participantă de la Marea Neagră.

Tip	Indicator	Unitate de măsurare	Nivel de referinţă	Obiectiv
IP	R1.1	1-5 scala Likert		
IP	R1.2	1-5 scala Likert		
IP	R2.1	1-5 scala Likert		
IP	R2.2	1-5 scala Likert		
IRSP	1.1.1	Număr de strategii/produse	0	38
IRSP	1.1.2	Număr de evenimente	0	100
IRC	1.1.3	Număr de site-uri	0	5
IRC	1.2.1	Număr de întreprinderi	0	600
IRC	1.2.2	Număr de instrumente TIC	0	4
IRC	1.2.3	Număr de organizaţii	0	15
IRC	2.1.1	Număr de instrumente TIC	0	13
IRC	2.1.2	Număr de instituţii	0	10
IRC	2.2.1	Număr de persoane	0	3 600
IRSP	2.2.2	Număr de organizaţii	0	40

Definirea indicatorilor şi a metodelor de măsurare ale acestora sunt descrise mai departe în sistemul şi planul de Monitorizare şi Evaluare (a se vedea în Anexa 3).

5.5 Analiza de risc şi măsuri de atenuare

Realizarea obiectivelor programului este condiţionată de influenţele externe care depăşesc raza controlului direct al organismelor de management ale programului şi care pot avea un impact negative asupra programului.

Pot fi identificate două tipuri principale de risc în privinţa realizării obiectivelor programului:

- Riscuri contextuale care acoperă gama de potenţiale rezultate negative care pot apărea în cadrul Bazinului Mării Negre (ex. conflicte regionale...)
- Riscuri programatice şi instituţionale care includ posibilitatea ca programul să nu reuşească să îşi atingă obiectivele, posibilitatea ca programul să dăuneze mediului înconjurător şi 'riscuri interne' din perspectiva UE/AG - Autoritatea de Gestionare (ex. pierdere financiară...)

În cazul riscurilor contextuale, organismele de gestionare ale programului, au control limitat asupra riscului, dar tot trebuie să evalueze efectul advers asupra programului, să monitorizeze situaţia în cauză şi să aibă un plan de gestionare pus în aplicare dacă este posibil. În cazul riscurilor programatice şi instituţionale măsuri de atenuare şi un plan de gestionare pot fi puse în aplicare.

Matricea gestionării riscurilor prezentată mai jos evidenţiază riscurile principale identificate şi planurile programului de a le gestiona sau atenua. Riscurile au fost identificate în special pe baza analizei SWOT şi a lecţiilor învăţate din perioada anterioară a programului (ENPI CBC – Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate şi Parteneriat) şi sunt, de asemenea, legate de logica de intervenţie a programului rezumată în cadrul logic.

Dat fiind faptul că riscurile pot evolua şi riscuri noi pot apărea în timpul implementării programului, mediul extern va fi monitorizat astfel încât să se ia măsuri pentru gestionarea sau atenuarea acestor riscuri atunci când este necesar şi în măsura. Matricea de gestionare a riscurilor programului va fi, prin urmare, supusă unei revizuiri şi actualizări regulate din partea Autorităţii de Gestionare pe durata implementării programului.

Risc	**R: ridicat M: mediu S: scăzut**	**Probabilitate**	**Impact asupra prog. BMN (Bazinul Mării Negre)**	**Măsură de gestionare/atenuare, dacă este aplicabilă**	**Responsabilitate, dacă este aplicabilă[i]**
Riscuri contextuale					
Lipsa de angajament politic din partea unor **ţări eligibile de a participa în programul Bazinului Mării Negre**	R	M		Programul este încă prezentat pentru adoptare din partea CE şi va fi implementat doar în acele ţări care şi-au manifestat în mod oficial angajamentul[ii]	AG(Autoritatea de Gestionare), CPC(Comitetul Parlamentar Comun),

[i] AG: Autoritatea de Gestionare; STC: Secretariatul Tehnic Comun ; CE: Comisia Europeană; AN: Autorităţile Naţionale ale ţărilor participante

[ii] Inclusiv pentru ţările partenere şi Rusia, ţările care au semnat un Acord de Finanţare cu UE

				CE(Comisia Europeană)
Cooperarea transfrontalieră **este îngreunată de o situaţie politică instabilă în unele regiuni** şi/sau de conflicte regionale	R	M	Eligibilitatea unor regiuni poate fi suspendată, transferul de fonduri către anumite regiuni ar putea fi suspendat	CE, AG, AN (Autoritatea Naţională)
Creşterea lentă şi problemele continue din zona UE ce rezultă **din criza datoriilor limitează recuperarea economică în Bazinul Mării Negre şi dezvoltarea afacerilor şi a antreprenoriatului**	M	S		
Riscuri programatice şi instituţionale				
Noua gestionare **şi modalităţile de implementare ale** ENI CBC rezultă **în întârzieri în iniţierea programului şi implementarea acestuia**	R	M	Identificarea potenţialelor blocaje, apoi sporirea capacităţii, asigurarea de resurse suficiente şi/sau sprijinirea adaptării procedurilor după cum este necesar pentru a accelera punerea în aplicare a programului	AA(Autoritatea de Audit), CCM (Comitetul Comun de Monitorizare), AG, STC (Secretariatul Tehnic Comun), AN, CE
Scăderea interesului din partea solicitanţilor în programul ENI CBC din cauza procedurilor lungi de selecţie/contractare şi **a plăţii grantului**	S	S	Proceduri mai eficiente şi mai oportune sunt puse în vigoare	AG, STC, CCM
Dificultăţi **în găsirea partenerilor limitează participarea echilibrată la program** a ţărilor	M	S	Furnizarea de instrumente şi oportunităţi îmbunătăţite de căutare a partenerilor	AG, STC, AN
Capacitate limitată (inclusiv **financiară) a partenerilor de proiect îngreunează punerea în aplicare a proiectului**	M	S	Comunicarea este consolidată şi pregătiri suplimentare sunt furnizate pentru a spori capacitatea de gestionare a proiectului pentru parteneri, cofinanţarea proiectului şi probleme de prefinanţare adecvate sunt abordate dacă este necesar	AG, STC, AN, CCM
Partenerii de proiect întâmpină **dificultăţi în implementarea acestuia datorită procedurilor lente de plată a granturilor**	M	M	Procedurile sunt revizuite şi îmbunătăţite	AG, STC, AN, PCC
Pierderi financiare la nivel de program rezultate din fraudă **sau erori de gestiune financiară**	M	S	Monitorizarea şi asigurarea faptului că mecanismele anti-fraudă în vigoare şi auditul de program şi măsurile de control funcţionează eficient, îmbunătăţirea acestora după cum este necesar	AG, AA, STC, AN, CE

5.6 Cadrul logic al programului

Cadrul logic al programului BMN – Bazinul Mării Negre prezentat în paginile următoare oferă o privire de ansamblu a definiției strategiei, inclusiv a logicii de intervenție a programului, a indicatorilor de realizare și a riscurilor.

Cadrul logic al programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre (BMN) 2014-2020

	Logica de intervenţie	Indicatori de realizare verificabili în mod obiectiv[1]	Surse de verificare	Riscuri
Obiectiv general	Îmbunătăţirea bunăstării oamenilor din regiunile din Bazinul Mării Negre prin creştere durabilă şi protejarea în comun a mediului			
Obiective specifice	1. Promovarea afacerilor şi a antreprenoriatului în cadrul Bazinului Mării Negre 2. Promovarea coordonării protejării mediului şi reducerea în comun a deşeurilor marine din Bazinul Mării Negre			
Rezultate aşteptate	1.1 Oportunităţi de afaceri mai puternice la nivel transfrontalier în sectorul turistic şi cel cultural în BMN	R1.1 Puterea oportunităţilor de afaceri la nivel transfrontalier în sectorul turistic şi cel cultural	Sondaj	- Creşterea lentă din UE şi problemele continue rezultate din criza datoriilor limitează o recuperare economică mai departe în BMN şi dezvoltarea afacerilor şi a antreprenoriatului
	1.2 Creşterea relaţiilor comerciale la nivel transfrontalier şi modernizarea în sectorul agricol şi sectoarele conexe acestuia în BMN	R1.2 Puterea relaţiilor comerciale la nivel transfrontalier şi modernizarea în sectorul agricol şi sectoarele conexe ale acestuia	Sondaj	
	2.1 Îmbunătăţirea disponibilităţii datelor de monitorizare şi a informaţiilor de mediu compatibile la nivel transfrontalier în cadrul BMN	R2.1 Nivelul disponibilităţii datelor de monitorizare şi a informaţiilor de mediu compatibile la nivel transfrontalier	Sondaj	
	2.2 Sporirea conştientizării problemelor de mediu şi a bunelor practici de gestionare a deşeurilor referitoare la deşeurile din râuri şi mare în cadrul BMN	R2.2 Nivelul conştientizării problemelor de mediu şi a bunelor practici de gestionare a deşeurilor referitoare la deşeurile din râuri şi mare	Sondaj	
Activităţi orientative	1.1.a Dezvoltarea produselor de turism la nivel transfrontalier şi a itinerariilor tematice transnaţionale. 1.1.b Promovarea unei reţele şi a conectivităţii între turism şi actorii culturali în cadrul BMN. 1.1.c Dezvoltarea în comun a pachetelor de turism destinate anumitor pieţe şi a produselor de turism mai inovatoare. 1.1.d Sporirea în comun a deschiderii Regiunii Mării Negre către turismul international şi non-european.	O1.1.1 – Numărul de strategii şi produse elaborate în comun pentru a promova turismul	Rapoarte proiect	- Lipsa angajamentului politic din partea unor ţări eligibile de a participa la programul pentru BMN - Cooperarea tranfrontalieră este îngreunată de o situaţie
		O1.1.2 – Numărul de evenimente turistice şi culturale organizate la nivel transfrontalier cu sprijinul ENI CBC sprijin	Rapoarte proiect	

[1] Indicatori elaboraţi provizoriu, pot fi încă revizuiţi

Logica de intervenţie	Indicatori de realizare verificabili în mod obiectiv[1]	Surse de verificare	Riscuri
1.1.e Încurajarea unei reţele şi a schimbului de bune experienţe în consolidarea industriilor culturale şi creative. 1.1.f Schimbul de bune practici în privinţa dezvoltării strategiilor de turism ecologic. 1.1.g Promovarea patrimoniului istoric şi sprijinirea conservării acestuia pentru dezvoltarea turismului. 1.1.h. Promovarea în comun a evenimentelor şi produselor culturale. 1.1.i. Îmbunătăţirea serviciilor turistice şi promovarea perfecţionării competenţelor (ex. Prin programe de schimb între instituţii de învăţământ sau crearea în comun a unor cursuri deschise online).	O1.1.3 – Numărul de situri culturale şi istorice îmbunătăţite ca o consecinţă direct a sprijinului programului *(ICR 7)*	Rapoarte proiect	politică instabilă în unele regiuni şi/sau de conflicte regionale - Noile modalităţi de gestionare şi implementare a ENI CBC rezultă în întârzieri în iniţierea şi implementarea programului - Descreşterea interesului din partea solicitanţilor în programul ENI CBC din cauza procedurilor lente pentru selecţie/contractare şi plata granturilor - Dificultăţi în găsirea partenerilor limitează participarea echilibrată a ţărilor în program - Capacitatea limitată (inclusiv financiară) a partenerilor de proiect îngreunează implementarea proiectului - Partenerii de proiect întâmpină dificultăţi în implementare din cauza procedurilor lente de plată a granturilor - Pierderi financiare la
1.2.a Promovarea relaţiilor comerciale internaţionale, a reţelelor şi parteneriatelor sectoriale şi transsectoriale în cadrulBMN, sprijinirea internaţionalizării schimburilor. 1.2.b. Consolidarea conexiunii la internet, a sistemelor de schimb de informaţii de afaceri la nivel transfrontalier, a informaţiilor legate de piaţă şi logistică cu o mai mare utilizare a TIC.	O1.2.1 – Numărul de întreprinderi ce participă la evenimentele de afaceri agricole sau agro-industriale la nivel transfrontalier *(ICR3)*	Rapoarte proiect	
1.2.c. Schimbul de bune practici în marketing modern şi inovator şi strategii comerciale, instrumente de marketing electronic, dezvoltarea de strategii în comun. 1.2.d. Sprijinirea inovaţiei, logisticii şi dezvoltării în comun a bunelor practici în producerea de produse agricole de calitate. 1.2.e. Introducerea de tehnologii inovatoare pentru dezvoltarea sectorială, inclusiv schimbul de experienţă şi investiţii la scară mica în proiecte-pilot. 1.2.f. Schimbul de bune practici în introducerea practică a standardelor (ex. Siguranţa alimentară).	O1.2.2 – Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere *(ICR29)* ce cresc oportunităţile comerciale transfrontaliere pentru produsele agricole şi agro-industriale	Rapoarte proiect	
1.2.g. Acţiuni în comun pentru sprijinirea folosirii productive a transferurilor băneşti în modernizarea agriculturii, acvaculturii şi a industriei alimentare. 1.2.h. Sprijinirea culturii antreprenoriale prin învăţare şi pregătire pentru tinerii ce lucrează în sectorul agricol şi în cele conexe acestuia; schimbul de bune practici în acest domeniu.	O1.2.3 – Numărul de organizaţii de dezvoltare a afacerilor ce primesc sprijin *(ICR1)* pentru promovarea modernizării în sectorul agricol şi sectoarele conexe acestuia	Gestionarea Programului şi Sistemul de Informaţii (GPSI)	
2.1.a. Consolidarea sistemelor de monitorizare şi informatii compatibile la nivel transfrontalier pentru a preveni şi controla poluarea transfrontalieră. 2.1.b. Îmbunătăţirea colaborării transfrontaliere pe termen lung, a capacităţii de cercetare şi informare pentru abordarea transformării ecosistemului, monitorizării biodiversităţii şi migraţiei speciilor. 2.1.c. Consolidarea în comun a colaborării între ştiinţă, industrie, părţile interesate relevante şi factorii de decizie pentru a aborda problemele de gestionare integrale de coastă şi pentru a armoniza evaluarea mediului marin. 2.1.d. Promovarea cooperării transfrontaliere printre autorităţile maritime (navigare	O2.1.1 – Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate în sprijinirea cooperării transfrontaliere *(ICR29)* ce îmbunătăţesc monitorizarea în comun a mediului şi disponibilitatea publică a informaţiilor de mediu	Rapoarte proiect	

Logica de intervenţie	Indicatori de realizare verificabili în mod obiectiv[1]	Surse de verificare	Riscuri
sigură, controlul pescuitului). 2.1.e. Îmbunătăţirea cooperării între părţile interesate implicate în prevenirea şi gestionarea dezastrelor.	O2.1.2 – Numărul de instituţii ce folosesc sprijinul programului pentru cooperare în educaţie, cercetare şi dezvoltare (R&D) şi inovaţie *(ICR4)* pentru a îmbunătăţi schimbul de date şi sistemele de schimb de informaţii la nivel transfrontalier în privinţa mediului în cadrul BMN	GPSI	nivel de program ce rezultă din fraudă sau din erori de gestiune financiară
2.2.a. Sensibilizarea şi educarea în comun a opiniei publice cu privire la problemele ridicate de deşeurile din râuri şi mare, la valoarea biodiversităţii şi protecţia mediului. 2.2.b. Promovarea în comun a practicii celor '3 R' (redu, refoloseşte, reciclează) pentru deşeuri şi folosirea deşeurilor pentru producerea de energie. 2.2.c. Consolidarea acţiunii comunităţii, promovarea şi organizarea la nivel transfrontalier de campanii de curăţire a ţărmului şi râurilor din Bazinul Mării Negre. 2.2.d. Promovarea în comun a bunelor practici de gestionare a mediului şi a tehnologiilor legate de gestionarea deşeurilor pe malurile râurilor şi pe ţărmurile mării. 2.2.e. Schimbul de experienţă pentru a îmbunătăţi infrastructura şi serviciile portuare pentru colectarea gunoaielor de pe nave. 2.2.f. Încurajarea parteneriatelor între ONG-uri şi societatea civilă, sectorul privat, autorităţile locale/regionale şi serviciile de colectare a deşeurilor pentru a combate deşeurile din râuri şi mare.	O2.2.1 – Numărul de persoane care participă activ în acţiunile şi activităţile de sensibilizare din domeniul mediului *(ICR17)*	Rapoarte proiect	
	O2.2.2 – Numărul de organizaţii care folosesc sprijinul programului pentru a dezvolta sau îmbunătăţi instrumentele sau serviciile de gestionare a deşeurilor de-a lungul ţărmului râurilor şi a ţărmului mării (inclusiv porturi)	GPSI	

5.7 Natura proiectelor şi tipurile de sprijin

Proiectele îşi propun să stabilească legături transfrontaliere de lungă durată în cadrul Bazinului Mării Negre, în timp ce rezultă într-o situaţie îmbunătăţită pentru problemele pe care le abordează. Proiectele trebuie să atingă un set de rezultate care vor permite programului să îşi atingă obiectivele. Partenerii de proiect trebuie să menţioneze în solicitarea acestora felul în care vor contribui la unele dintre rezultatele aşteptate ale programului şi vor furniza realizări relevante atât la nivelul priorităţilor programului şi a problemelor orizontale[i].

Fiecare proiect are ca scop stabilirea:

- **Contacte transfrontaliere consolidate în cadrul Bazinului Mării Negre** incluzând de ex. Crearea de reţele, forumuri şi stabilirea unor parteneriate durabile;
- **Cunoştinţe şi competenţe consolidate** incluzând de ex. Schimbul de experienţă şi bune practici, inovaţie, dezvoltarea capacităţii şi cercetării în comun;
- **Realizări concrete şi vizibile** incluzând de ex. Investiţii la scară mică, proiecte-pilot, instrumente comune ale tehnologiilor de informaţii şi comunicaţii, resurse de acces liber online.

În proiectarea şi implementarea acţiunii lor, partenerii de proiect trebuie să acorde o atenţie deosebită pentru a asigura:

- **Sustenabilitatea** acţiunii lor;
- **Comunicarea** şi difuzarea rezultatelor;
- **Sinergiile** şi complementarităţile cu alte acţiuni în acelaşi domeniu.

Proiectele vor fi depuse **în comun** de către parteneri din partea cel puţin a unuia dintre statele membre ale UE **şi** una dintre ţările partenere participante sau Federaţia Rusă[ii]. Participarea partenerilor turci este posibilă doar în proiecte cu cel puţin un partener dintre statele membre UE şi un partener dintr-o ţară parteneră participantă sau Federaţia Rusă. Partenerul principal al proiectului poate fi din oricare dintre ţările participante.

În conformitate cu documentul de programare ENI CBC[iii], partenerii care implementează proiecte vor reprezenta în primul rând **nivelurile administrative regionale şi sub-naţionale, precum şi organizaţiile societăţii civile** aflate în zona geografică eligibilă a programului. Eligibilitatea partenerilor de proiect este bazată pe reglementarea ENI (Instrumentul European de Vecinătate)[iv], dar se va acorda prioritate autorităţilor locale şi regionale, societăţii civile, camera de comerţ şi comunitatea academică şi educaţională; precum şi alţi actori eligibili aflaţi în zona geografică eligibilă a programului şi care sunt importanţi pentru realizarea obiectivelor programului. Autorităţile naţionale pot fi implicate în punerea în aplicare a proiectului atunci când este necesar.

---

[i] A se vedea detalii ulterioare în secţiunea 'definirea strategiei BMN' a acestui document

[ii] Art. 45.1 al Regulamentului ENI CBC (UE) 897/2014. A se vedea secţiunea 'Descrierea zonei geografice a Programului' a acestui document pentru mai multe detalii despre ţările participante (totuşi este puţin probabil ca Federaţia Rusă să se alăture implementării programului).

[iii] 5.33 şi 6.7 Documentul de programare 2014-20 ENI CBC

[iv] Ar. 6.3 al Regulamentului ENI (UE) 232/2014 referindu-se la Regulamentul UE Nr 236/2014 stabilind reguli comune şi proceduri pentru implementarea instrumentelor Uniunii pentru finanţarea acţiunilor externe (Art 8.1, 8.7 şi 9.1)

Partenerii de proiect trebuie să fie efectiv **stabiliţi în zona geografică a programului**[i] sau, în cazul organizaţiilor internaţionale, să aibă o bază de operaţiuni în zona geografică a programului. O grupare europeană de cooperare teritorială poate constitui un partener de proiect, indiferent de locaţia sau sediul acesteia, cu condiţia ca acoperirea sa geografică să fie în cadrul zonei programului[ii].

Condiţiile pentru implicarea altor organizaţii vor fi definite în Ghidul Solicitantului elaborate pentru fiecare sesiune de cerere de propuneri.

Activităţile proiectului vor fi **implementate în zona geografică a programului**. Proiectele pot fi implementate parţial în afara zonei geografice a programului doar dacă[iii]:

- Acest lucru este necesar pentru atingerea obiectivelor programului şi aduce beneficii zonei programului, şi
- Costurile activităţilor din afara zonei geografice a programului sunt limitate la 20% din contribuţia UE la nivel de proiect.

Proiectele trebuie să ofere întotdeauna **impact şi beneficii de cooperare transfrontalieră** clare. Proiectele pot lua forma unor:

- Proiecte integrate în care fiecare beneficiar implementează o parte din activităţile proiectului pe teritoriul propriu;
- Proiecte simetrice unde activităţi similare sunt implementate în paralel în ţările participante;
- Proiecte individuale la nivel de ţară, în care proiectele sunt implementate în principal sau în întregime în una din ţările participante dar pentru beneficiul uneia sau unora dintre ţările participante şi în care impacturile şi beneficiile transfrontaliere sunt identificate.

Dimensiunea financiară recomandată şi numărul de parteneri implicaţi în fiecare parteneriat de proiect vor fi definite în continuare în Cererile de Propuneri.

Sprijinul pentru proiecte va fi oferit sub forma **granturilor acordate proiectelor selectate prin intermediul cererilor de propuneri**. Două sesiuni de cereri de propuneri se aşteaptă provizoriu să fie lansate pe durata programulu, în conformitate cu termenul de implementare a programului (prezentat în capitolul despre implementarea programului). Procedurile pentru lansarea cererilor de propuneri, pentru selectarea şi implementarea proiectelor vor fi detaliate în Ghidul Solicitantului. Acest document va include, de asemenea, cerinţele specifice privind rezultatele preconizate în cadrul proiectului, planul financiar şi termenul-limită de executare[iv].

În conformitate cu articolul 12.3. din Normele de aplicare a CBC ENI, programul trebuie să ia măsurile necesare pentru a se conforma cu normele Uniunii aplicabile ajutoarelor de stat în sensul articolului 107 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene. Ajutoarele acordate de către ţările participante în cadrul programului trebuie să respecte normele privind ajutoarele de stat în sensul articolului 107 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene şi - dacă este cazul - dispoziţiile privind ajutorul de stat din orice acord bilateral încheiat între ţările participante şi UE, în special capitolul 10 din titlul IV din Acordul de asociere dintre UE şi Ucraina şi capitolul 10 din titlul V din Acordul de asociere dintre UE şi Moldova. "

---

[i] A se vedea secţiunea 'Descrierea zonei geografice a Programului' a strategiei Programului Operaţional Comun (POC) pentru mai multe detalii despre zona geografică a programului.

[ii] Art. 45.3 (a) al Regulamentului ENI CBC Regulament (UE) 897/2014

[iii] Art. 39 al Regulamentului ENI CBC (UE) 897/2014 şi restricţii ulterioare convenite în cadrul programului ENI CBC pentru BMN

[iv] Art. 40 al Regulamentului ENI CBC (UE) 897/2014

DIRECŢIA ... MENTUL ... ENTELOR ... PETIŢII

5.8 Integrarea problemelor transversale

Reglementările ENI CBC[i] necesită o descriere a modalităţilor în care următoarele probleme transversale vor fi integrate în timpul implementării programului, după caz: democraţie şi drepturile omului, sustenabilitatea mediului, egalitatea de gen şi HIV/AIDS.

În cadrul programului BMN, sustenabilitatea mediului este puternic integrată la nivelul Obiectivului Tematic 2., în timp ce democraţia şi drepturile omului şi egalitatea de gen sunt integrate ca problem orizontale[ii]. Având în vedere orientările strategice ale programului şi analiza socio-economică a BMN, integrarea problemei referitoare la HIV/AIDS pare mai puţin relevantă.

Integrarea la nivel de proiect a problemelor transversale relevante descrise mai jos va fi:

- ✓ Evaluată în timpul procesului de selecţie şi inclusă în criteriile de evaluare a proiectului
- ✓ Verificată în rapoartele proiectului şi pe parcursul vizitelor de monitorizare a proiectului.

Orientări suplimentare în privinţa cerinţelor pentru selecţia proiectului şi raportare vor fi furnizate în Ghidul Solicitantului şi în Manualul de Implementare ale programului sau în documentele similar elaborate la nivel de program.

Sustenabilitatea mediului

Având în vedere provocările mari de mediu întâmpinate de Bazinul Mării Negre, conform descrierilor din analiza socio-economică, problema sustenabilităţii mediului a fost integrată în mod clar în proiectarea strategiei programului pentru BMN. Obiectivul 2 se concentrează pe consolidarea protecţiei mediului, în timp ce 38.33% din bugetul programului este alocat acestui Obiectiv.

În plus, constrângerile şi oportunităţile de mediu sunt luate în considerare în cadrul priorităţilor Obiectivului 1, în special în cadrul activităţilor orientative cum ar fi dezvoltarea strategiilor pentru turism ecologic (în cadrul 1.1) sau introducerea de tehnologii inovatoare pentru produsele organice/bio şi acvacultura sustenabilă (în cadrul 1.2).

Dincolo de aceste priorităţi tematice, toate proiectele finanţate în cadrul programului pentru BMN vor trebui să integreze aspecte legate de mediu. Acest lucru include, în special, respectarea bunelor practici pe parcursul implementării, îndeosebi în legătură cu eficienţa energiei, precum şi în legătură cu folosirea apei, extracţia apei de la suprafaţă sau a rezervelor subterane de apă şi producerea de deşeuri, etc. Acolo unde este necesar, efectele probabile asupra mediului vor fi evaluate prin intermediul unei Evaluări a Impactului asupra Mediului. Proiectele care ar putea avea un impact negativ direct asupra mediului nu vor fi selectate pentru finanţare.[iii]

Democraţie şi drepturile omului

[i] Art. 4.3 Regulamentele (UE) Nr 897/2014

[ii] A se vedea secţiunea 'Probleme orizontale şi modalităţi' a acestui capitol pentru mai multe detalii

[iii] În urma proceselor de examinare din România şi Bulgaria cu scopul de a determina dacă programul este de natură a avea un efect asupra mediului, au fost impuse următoarele condiţii: România: Proiectele care ar putea avea un efect asupra mediului vor fi supuse unei Evaluări a Impactului asupra Mediului (EIM). Bulgaria: Decizia a fost luată pe baza a două condiţii referitoare la evaluarea impactului asupra mediului, unde este necesar, şi atingerii unei calităţi bune a apei şi la gestionarea riscului de inundaţii.

În ceea ce privește principiile democrației și ale drepturilor omului, mai multe aspecte sunt integrate în strategia pentru BMN ca probleme orizontale sau modalități ce urmează a fi mobilizate în proiecte în cadrul oricăreia din prioritățile selectate, mai ales în:

- ✓ Acțiunile interumane 'oameni pentru oameni', inclusiv cooperarea consolidată între ONG-uri și alte grupuri ale societății civile, precum și componentele de consolidare a capacității pentru ONG-uri vor *consolida rolul actorilor non-statali și vor consolida capacitatea lor ca parteneri în procesul de elaborare a politicilor publice*;
- ✓ Cooperarea consolidată între autoritățile locale și regionale, promovarea bunei guvernări locale și regionale și componentele de consolidare a capacității pentru autoritățile și agențiile locale/regionale vor *sprijini reforma și descentralizarea administrației publice și administrația locală*;
- ✓ Sprijinul pentru utilizarea și dezvoltarea tehnologiilor de informații și comunicații vor *spori accesul la informații al cetățenilor*.

În plus, Obiectivele Tematice și prioritățile programului sunt de așteptat să contribuie în mod pozitiv la următoarele aspecte legate de drepturile omului:

- ✓ *Dreptul cetățenilor la muncă și la inițiative economice* prin promovarea afacerilor și antreprenoriatului în cadrul priorităților Obiectivului 1;
- ✓ *Un acces mai bun la educație și oportunități îmbunătățite pentru schimbul cultural* prin perfecționarea competențelor, pregătirea tinerilor și promovarea cooperării culturale (sprijinite în cadrul priorităților și activităților orientative ale Obiectivului 1);
- ✓ *Un nivel de trai ecologic mai ridicat* prin promovarea coordonării în domeniul protejării mediului și reducerea în comun a deșeurilor marine în cadrul priorităților Obiectivului 2.

Proiectele urmăresc să integreze aspecte referitoare la democrație, o bună guvernare și drepturile omului. Acest lucru poate include, de asemenea, schimbul de bune practici, precum și raportarea financiară regulată și transparentă a proiectului, rezultate ale proiectului cu o largă difuzare și ușor de înțeles, asigurarea faptului că nu există nicio discriminare față de anumite grupuri țintă (de ex. minorități etnice), dacă proiectul contribuie la asigurarea respectării oricăror drepturi ale omului relevante, etc.

Egalitatea de gen

Promovarea egalității de gen este integrată în cadrul proiectării programului ca o problemă orizontală pentru a fi implementată în proiecte în cadrul oricăreia din prioritățile selectate. Atât bărbații, cât si femeile trebuie să aibă acces egal la oportunitățile și beneficiile programului.

Toate proiectele vor trebui să ia în considerare în mod adecvat problemele legate de egalitatea de gen – cum ar fi egalitatea de șanse, drepturi, distribuirea beneficiilor, responsabilități pentru bărbați și femei. Acest lucru poate include integrarea unei perspective de gen în planificarea de ex. a activităților de pregătire, având în vedere probabilitatea unei creșteri a egalității de gen dincolo de scopurile proiectului, etc.

5.9 Complementarități și sinergii

Strategia programului pentru BMN a fost concepută în urma unei revizuiri a strategiilor și politicilor UE relevante (inclusive strategie de Creștere Albastră, etc.) pentru a asigura coerența sprijinului programului cu cadrele strategice UE existente[1]. O analiză de congruență cu programele UE relevante a fost desfășurată astfel

[1] Pentru mai multe detalii a se vedea capitolul 'Cadru strategic general'

încât obiectivele şi priorităţile definite pentru BMN să aducă o valoare adăugata reală la nivel transfrontalier şi să nu acopere elemente care au fost deja finanţate sau care ar putea fi finanţate mai corespunzător în cadrul altor programe ENI sau UE[i].

Coerenţa strategiei programului cu strategiile naţionale şi regionale a fost asigurată prin consultări ample cu părţile interesate la nivel naţional şi regional[ii]. Analiza socio-economică a evidenţiat pentru sectoarele-cheie cadrele de cooperare existente din regiune, acolo unde este cazul[iii].

Complementaritatea sprijinului este esenţială pentru a asigura cea mai bună utilizare a resurselor şi cele mai bune rezultate pentru regiunile şi părţile interesate eligibile. Dincolo de asigurarea în continuare a unei consistenţe cu alte iniţiative sprijinite de UE sau la nivel regional/naţional pe parcursul implementării programului, programul pentru BMN va viza complementarităţi cu alte cadre-cheie de cooperare din cadrul regiunii BMN şi de alţi sponsori, mai ales:

- **Organizaţia de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN)**, creată în 1992, care are un domeniu de aplicare mai larg la nivel regional decât programul pentru BMN, dat fiind faptul că reuneşte ţările participante la programul pentru BMN, precum şi Albania şi Serbia. OCEMN are un Secretariat permanent în Istanbul, o Adunare Parlamentară care adoptă recomandări, şi un Consiliu al Afacerilor. Principalul pilon financiar al OCEMN este Banca de Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre cu sediul în Thessaloniki, care sprijină dezvoltarea economică şi cooperarea regională. Centrul Internaţional de Studii pentru Marea Neagră (ICBSS - CISMN), cu sediul în Atena, este un grup de reflecţie regional asociat cu OCEMN, care a elaborat în special o Reţea de Cercetare pentru Marea Neagră care vizează schimbul de puncte de vedere şi practici între institutele de cercetare. Ţările cooperează în cadrul OCEMN în diferite domenii, inclusiv, cele mai relevante pentru complementaritățile şi sinergiile cu programul pentru BMN, domeniile turismului, agriculturii şi protejării mediului.
- **Comisia pentru Protecţia Mării Negre împotriva Poluării (BSC- CPMN),** cu un Secretariat permanent în Istanbul, acţionează în calitate de mecanism de coordonare pentru implementarea Convenţiei privind Protecţia Mării Negre împotriva poluării şi a fost adoptată în 1992 de şase ţări: Bulgaria, Georgia, România, Federaţia Rusă, Turcia şi Ucraina. CPMN implementează Planul Strategic de Acţiune pentru Marea Neagră pentru protecţia mediului şi reabilitarea Mării Negre (actualizat în 2009). Programul BMN se va baza pe experienţa acumulată în cadrul CPMN şi va căuta sinergii cu activităţile aflate în desfăşurare, în special cu cele din cadrul Priorităţii 2.1 *Îmbunătăţirea monitorizări în comun a mediului*, dar şi din cadrul Priorităţii 2.2 *Promovarea în comun a sensibilizării şi a acţiunilor comune de reducere a deşeurilor din râuri şi mare.*
- **Alţi sponsori internaţionali**, activi mai mult în ţările partenere şi care sprijină problemele incluse în cadrul Obiectivelor 1 şi 2 ale programului pentru BMN, în special Programul de Dezvoltare al Naţiunilor Unite (UNDP- PDNU), Societatea Germană pentru Cooperare Internaţională (GIZ-SGCI), Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională (USAID- ASUDI) şi Fondul Global de Mediu (GEF - FGM).

[i] Pentru mai multe detalii a se vedea secţiunea 'Consistenţa cu alte programe UE' din capitolul 'Analize strategice şi consultări în cadrul Bazinului Mării Negre'

[ii] Pentru mai multe detalii a se vedea secţiunea 'Consultări cu părţile interesate' din capitolul 'Analize strategice şi consultări în cadrul Bazinului Mării Negre'

[iii] Pentru mai multe detalii a se vedea secţiunea 'Analiza socio-economică şi SWOT' din capitolul 'Analize strategice şi consultări în cadrul Bazinului Mării Negre'

Programul BMN are un domeniu de aplicare specific şi un punct central de atenţie care **adăugă valoare cadrelor şi iniţiativelor de cooperare existente**, datorită următoarelor aspecte:

- Eligibilitatea partenerilor de proiect se bazează pe regulamentul ENI, dar se va acorda prioritate autorităţilor locale şi regionale, societăţii civile, camerelor de comerţ şi comunităţii academice şi educaţionale[i];
- Definirea proiectului este în mâna acestor actori locali şi regionali pe baza priorităţilor programului;
- Proiectele sunt elaborate şi implementate în spirit de parteneriat, cu organizaţii similare ce împărtăşesc experienţa cu partenerii lor la nivel transfrontalier, muncind împreună pentru a aborda provocări comune sau pentru a dezvolta un potenţial comun;
- Proiectele vor avea un impact la nivel transfrontalier;
- Priorităţile programului se concentrează pe nevoile comune ale regiunilor eligibile şi au fost identificate în comun de către 9 ţări participante[ii];
- Zona de cooperare definită de program pentru Bazinul Mării Negre este largă, coerentă la nivel regional şi unică.

Programul ENI CBC va încerca să **se bazeze, să completeze şi să realizeze sinergii** cu diferitele iniţiative (la nivel regional, naţional, transfrontalier şi internaţional) care sprijină proiecte cu obiective similare în parte sau în întreaga zonă eligibilă. O atenţie deosebită în pregătirea apelurilor, va fi acordată asigurării complementarităţii sprijinului oferit cu alte iniţiative ale EU în domeniul protecţiei mediului înconjurător (Exemplu:Programul Cadru Horizon 2020, Sistemul Informatic de Mediu Partajat, Iniţiativa EU privind Apa) precum şi în alte sectoare (eg. Agricultură, transport, cercetare, etc). Va încerca, sub orice formă, să evite finanţarea dublă şi suprapunerea activităţilor, pentru care riscul principal se află în cadrul altor programe CBC (Cooperare Transfrontalieră) şi programe transnaţionale/interregionale sprijinite de UE. Pe parcursul implementării programului pentru BMN , coerenţa sprijinului cu alte iniţiative şi proiecte poate fi asigurată în următorul mod:

- AG/STC pentru Programul BMN va putea face schimb de informaţii cu[iii]:
  - AG-urile altor CBC şi ale programelor transnaţionale/interregionale sprijinite de UE în părţi ale BMN[iv] pentru a asigura o bună complementaritate a sprijinului,
  - Delegaţiile UE în ţările partenere şi în Turcia pentru a asigura o bună privire de ansamblu şi sinergii în cadrul spirjinului UE la nivel de ţară,
  - Organizaţiile internaţionale relevante şi cadrele de cooperare-cheie active în zona gerografică eligibilă.
- În propunerile lor de proiecte, solicitanţilor li se va cere să:
  - Descrie modul în care proiectul de cooperare al acestora se bazează sau completează alte proiecte şi iniţiative, implementate de către aceştia sau de alţi parteneri, şi cum sunt în concordanţă cu strategiile regionale/naţionale relevante, dacă este cazul.
  - Specifice dacă aplică la alte fonduri pentru sprijin pentru toate sau pentru unele dintre activitaţile propuse. Acest lucru nu ar trebui să aibă efectul de discriminare faţă de propunerea acestora pe parcursul etapei de evaluare, dar va fi totuşi luată în considerare pe perioada etapei

[i] În conformitate cu Documentul de Programare 2014-20 ENI CBC (6.7). Recomandări suplimentare în privinţa eligibilităţii partenerilor de proiect vor fi oferite în cadrul Ghidului Solicitantului.
[ii] Federaţia Rusă nu a fost implicată activ în elaborarea programului
[iii] A se vedea detalii ulterioare în capitolul 'Strategia de comunicare' al acestui document
[iv] A se vedea Tabelul 3 din secţiunea 'Concordanţa cu alte programe UE' din capitolul 'Analize strategice şi consultări pentru Bazinul Mării Negre' al acestui document

de contractare. Acesta va atrage atenţia CCM şi AG, asigurând consultarea corespunzătoare cu alţi sponsori şi programe înainte de semnarea contractului de grant, pentru a se evita dubla finanţare a activităţilor pentru care ar trebui sprijinit proiectul.

Având în vedere bugetul limitat al programului BMN, pentru a realiza un impact în regiunile eligibile, este important ca programul să promoveze de asemenea, o **rampă de lansare sau efecte de multiplicare**. În solicitarea lor, partenerii de proiect vor fi invitaţi să descrie, dacă e cazul, modul în care propunerea acestora poate avea o astfel de rampă de lansare sau efecte de multiplicare, de exemplu prin diseminarea sau replicarea rezultatelor în alte regiuni, sau pentru că proiectul poate fi considerat un proiect-pilot care poate fi reprodus la o scară mai mare în cadrul altor iniţiative de finanţare.

Pe parcursul perioadei de implementare a programului, AG/STC şi partenerii de program vor promova iniţiative pentru coordonarea şi schimbul de informaţii în privinţa strategiei programului BMN cu organizaţiile active din zonă. Acest lucru va permite programului să utilizeze şi să se bazeze pe experienţa altor programe care acţionează pentru realizarea unor priorităţi similare în regiunile eligibile.

Prin intermediul unei politici active de informare şi diseminare[1], AG/STC va asigura faptul că rezultatele proiectelor şi a lecţiilor învăţate sunt puse la dispoziţia altor programe şi iniţiative.

[1] A se vedea detalii ulterioare în capitolul 'Strategia de comunicare' al acestui document

6. Structurile programului şi organismele naţionale

Sistemul de gestionare şi control al programului ENI-CBC pentru Bazinul Mării Negre va fi organizat cu ajutorul următoarelor autorităţi, structuri şi organisme:

- **Comitetul Comun de Monitorizare (CCM)**: supraveghează şi monitorizează implementarea programului şi este responsabil cu aprobarea propunerilor de proiect;
- **Autoritatea de Gestionare (AG)**: responsabilă cu gestionarea şi implementarea programului;
- **Autoritatea de Audit (AA)**: desfăşoară audituri asupra sistemelor de gestionare şi control, asupra unui eşantion corespunzător de proiecte şi asupra conturilor anuale ale programului;
- **Autorităţile naţionale (AN)**: instituţia omoloagă la nivel naţional a Autorităţii de Gestionare în fiecare ţară participantă şi general responsabilă pentru sprijinirea AG în implementarea programului în propriile ţări ale acestora;
- **Grup de Auditori (GdA)**: asistă Autoritatea de Audit în desfăşurarea sarcinilor acesteia;
- **Puncte de Contact de Control (PCC)**: sprijină Autoritatea de Gestionare în funcţiile de control ale acesteia;
- **Secretariatul Tehnic Comun (STC)**: asistă AG, CCM, AA şi CS în desfăşurarea atribuţiilor care la revin;
- **Comitetul de Selecţie (SC)**: supraveghează evaluarea şi selecţia propunerilor de proiect primite pe perioada sesiunilor de cereri şi emite recomandări pentru deciziile de atribuire către CCM[1].

6.1 Comitetul Comun de Monitorizare (CCM)

Ţările participante la program vor stabili un Comitet Comun de Monitorizare (CCM) în termen de trei luni de la data adoptării programului de către Comisia Europeană. CCM va reprezenta structura comună de decizie pentru program.

Componenţă (conform articolului 21 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

Fiecare ţară participantă trebuie să îşi desemneze reprezentanţii pentru CCM înainte de configurare. Desemnarea este funcţională, iar nu personală. CCM va include:

- O delegaţie din fiecare ţară participantă la program, cu un drept de vot pentru fiecare delegaţie
- Un Preşedinte, rolul va fi îndeplinit de către Şeful AG sau orice altă persoană desemnată pentru a înlocui persoana respective, fără drepturi de vot;
- Un Secretar desemnat de către AG, fără drepturi de vot;
- Un reprezentant/ reprezentanţi ai Comisiei Europene ca observator/i;
- Alţi observatori, la propunerea oricărei delegaţii, AG sau CE.

Ţările participante asigură, ori de câte ori este posibil şi oportun, participarea adecvată a tuturor actorilor implicate şi, în special, a părţilor interesate locale inclusive organizaţiile societăţii civile şi a autorităţilor locale cu scopul de a asigura participarea acestora la implementarea programului.

[1] Un SC va fi utilizat pentru prima sesiune de cereri de propuneri, dar a fost convenit ca pe perioada dezvoltării programului să rămână deschisă opţiunea de a nu folosi un SC în cererile ulterioare

Funcţii (conform articolului 24 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

CCM va urmări punerea în aplicare a programului şi progresele înregistrate în realizarea priorităţilor sale, folosind indicatorii verificabili în mod obiectiv şi valorile ţintă corespunzătoare definite în program. Comitetul Comun de Monitorizare examinează toate problemele care afectează performanţa programului.

Comitetul Comun de Monitorizare poate emite recomandări către Autoritatea de Gestionare cu privire la implementarea şi evaluarea programului. Acesta monitorizează acţiunile întreprinse ca urmare a recomandărilor sale.

Principalele funcţii ale CCM vor fi:

1. Aprobarea programului de lucru şi a planului financiar ale AG, inclusiv utilizarea asistenţei tehnice
2. Monitorizarea implementării de către AG a programului de lucru şi a planului financiar;
3. Aprobarea criteriilor de selecţie a proiectelor care urmează a fi finanţate;
4. Responsabilitatea pentru evaluarea şi procedura de selecţie a proiectelor care urmează a fi finanţate;
5. Aprobarea oricărei propuneri de revizuire a programului sau a descrierii sistemelor de gestionare şi control;
6. Examinarea tuturor rapoartelor prezentate de AG, şi, dacă este necesar, luarea unor măsuri corespunzătoare;
7. Examinarea tuturor cazurilor de recuperare litigioase aduse în atenţia acestuia de către AG, inclusiv recuperarea de fonduri;
8. Examinarea şi aprobarea rapoartelor anuale;
9. Examinarea şi aprobarea planului anual de monitorizare şi evaluare;
10. Examinarea şi aprobarea planului anual de informare şi comunicare.

Prin derogare de la punctul 4, CCM poate stabili un Comitet de Selecţie care să acţioneze sub responsabilitatea CCM.

Funcţionarea CCM (conform articolului 23 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

Procedurile CCM vor fi definite în Regulamentul de procedură (RdP), incluzând următoarele elemente:

- CCM va viza luarea de decizii prin consens. Totuşi, o procedură de vot poate fi urmată, în special când se iau decizii în privinţa selecţiei proiectelor şi în privinţa sumelor granturilor alocate acestora. Deciziile care urmează să fie votate vor fi adoptate cu majoritate calificată, care va fi definită în Regulamentul de Procedură al CCM.
- CCM poate lua decizii folosind o procedură în scris la iniţiativa preşedintelui acestuia, a Autorităţii de Gestionare sau a oricărei ţări participante în conformitate cu Regulamentul de Procedură. Fiecare ţară va avea un vot unic, care va fi distribuit de Şeful fiecărei Delegaţii Naţionale în concordanţă cu acordurile interne din cadrul fiecărei delegaţii.
- CCM este convocat de către preşedintele acestuia sau ca urmare a unei solicitări justificate din partea Şefului Delegaţiei sau din partea Comisiei Europene. CCM se va întâlni ori de câte ori este necesar, dar cel puţin o dată pe an.
- AG este asistată de către STC care acţionează ca secretariat şi organizează întâlnirile CCM.
- Preşedintele acţionează ca moderator şi conduce discuţiile.
- Procese verbale vor fi redactate după fiecare întâlnire a CCM pentru semnarea din partea Preşedintelui şi a Secretariatului. O copie a acestor procese verbale va fi împărţită cu reprezentanţii ţărilor participante, Comisia şi orice alt observator. Minutele fiecărei şedinţe vor trebui aprobate de către CCM printr-o decizie scrisă sau la următoarea întâlnire cel târziu.

CCM elaborează şi adoptă în unanimitate propriul regulament de procedură

6.2 Autoritatea de Gestionare (AG)

Autoritatea de Gestionare (AG) este responsabilă pentru gestionarea implementării programului, în concordanţă cu principiul bunei gestiuni financiare şi pentru asigurarea faptului că deciziile Comitetului Comun de Monitorizare sunt conforme cu legislaţia şi cerinţele aplicabile.

Prin acordul ţărilor participante la program, Autoritatea de Gestionare desemnată este Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice şi va avea baza operaţională în Bucureşti (România). Funcţiile sale vor fi îndeplinite în principal de către Direcţia AG pentru Programe de Cooperare Teritorială Europeană, Direcţia de Monitorizare, Direcţia pentru Autorizarea Programului şi Direcţia pentru Plăţi şi Contabilitate, asistate de departamentele de sprijin din cadrul Ministerului, aşa cum este prezentat în organigrama de mai jos.

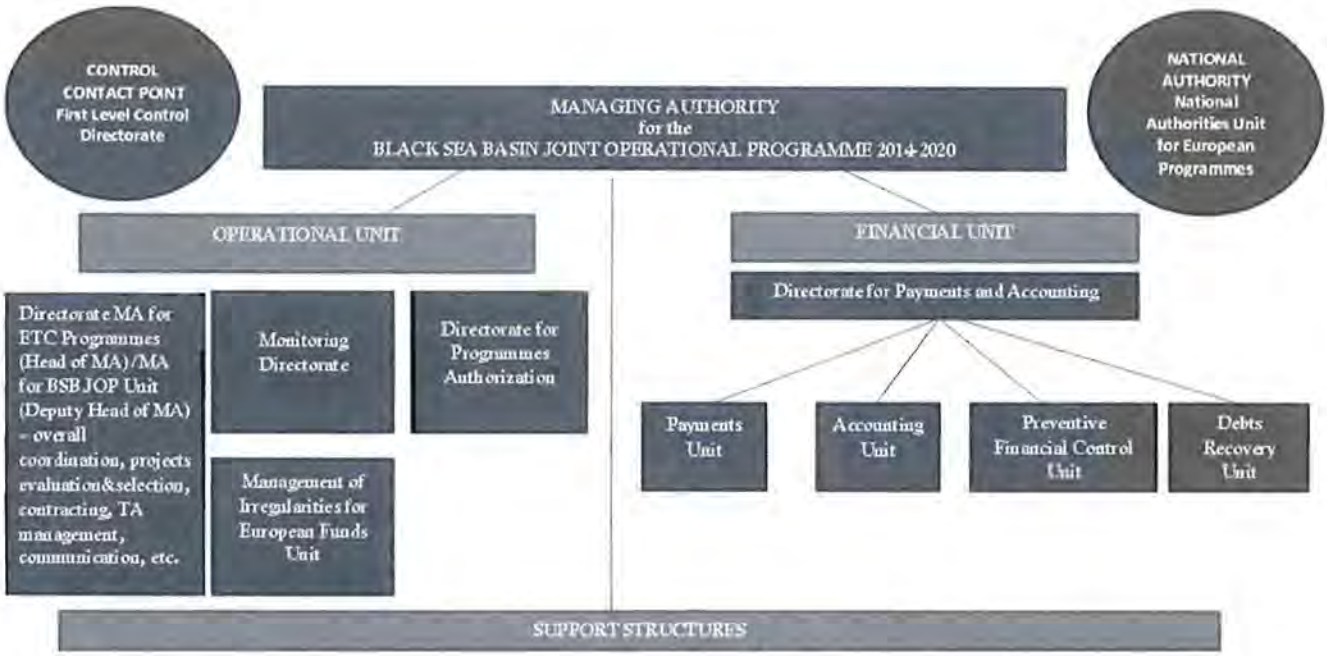

Procesul de desemnare

Guvernul României va demara desemnarea Autorităţii de Gestionare după ce Programul Operaţional Comun (POC) este adoptat de Comisia Europeană, în conformitate cu articolul 25 al Regulamentului de Implementare (RI) ale ENI CBC.

Organismul de desemnare va fi Ministerul Fondurilor Europene din România.

Evaluarea conformităţii sistemelor de gestionare şi control va fi efectuată de Autoritatea de Audit.

Procesul de desemnare include următoarele etape:

- Primirea descrierii sistemelor de gestionare şi control şi colectarea altor documente relevante de către Autoritatea de Audit. Organismul de audit trebuie să ia în considerare, dacă este cazul, dacă sistemele de gestionare şi control pentru program sunt similare celor în vigoare pentru perioada de programare anterioară, precum şi orice dovadă a funcţionării eficiente a acestora.
- Analiza datelor colectate, examinarea documentelor şi efectuarea activităţii de audit necesare, inclusiv, atunci când este considerat oportun, interviuri cu personalul.

- Pregătirea raportului şi a opiniei şi a procedurii contradictorii, inclusiv a validării constatărilor şi a concluziilor. Timp suficient ar trebui să fie alocat acestei proceduri pentru a permite autorităţilor evaluate să răspundă la observaţii şi să furnizeze informaţii suplimentare.
- Decizia oficială din partea organismului de desemnare să fie înaintată Comisiei, cât de curând posibil, după adoptarea programului de către Comisie.

Funcţii

În conformitate cu articolul 26 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC, principalele funcţii ale AG vor fi:

1. În ceea ce priveşte gestionarea programului:
   a. Sprijinirea activităţii CMC şi furnizarea către acesta a informaţiilor necesare pentru îndeplinirea sarcinilor acestuia, în special date referitoare la progresul programului în atingerea rezultatelor şi obiectivelor aşteptate ale acestuia;
   b. Elaborarea rapoartelor anuale şi finale, şi prezentarea acestora Comisiei Europene, după aprobarea CMC;
   c. Schimbul de informaţii cu alte organisme de gestionare şi beneficiari relevante pentru executarea sarcinilor acestora sau pentru implementarea proiectului;
   d. Stabilirea şi menţinerea unui sistem computerizat pentru înregistrarea şi stocarea datelor în privinţa fiecărui proiect necesar pentru monitorizare, evaluare, gestionare financiară, control şi audit, inclusiv a datelor referitoare la participanţii individuali la proiecte, acolo unde este aplicabil. În special, acest sistem va ţine evidenţa şi va stoca rapoarte tehnice şi financiare pentru fiecare proiect. Sistemul trebuie să furnizeze toate datele necesare pentru elaborarea cererilor de plată şi a conturilor anuale, inclusiv evidenţa sumelor recuperabile, sume recuperate şi sume reduse în urma anulării integrale sau parţiale a grantului pentru proiect;
   e. Implementarea planurilor de informare şi comunicare în conformitate cu articolul 79 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
   f. Implementarea planurilor de monitorizare şi evaluare în conformitate cu articolul 78 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
   g. Asigurarea capitalizării şi punerea în practică a mecanismelor de coordonare pentru a promova complementarităţile şi sinergiile cu alte programe sau instrumente financiare din zona Mării Negre.
   h. Desfăşoară, acolo unde este necesar, studii de evaluare a impactului asupra mediului înconjurător.

2. În ceea ce priveşte selecţia şi gestionarea proiectelor:
   a. Elaborarea şi lansarea procedurilor de selecţie;
   b. Asigurarea sensibilizării adecvate şi a consolidării capacităţii pentru potenţiali beneficiari în colaborare cu Autorităţile Naţionale şi cu sprijinul STC
   c. Gestionarea procedurilor de selecţia a proiectului;
   d. Furnizarea beneficiarului principal a unui document care să stabilească condiţiile de sprijin pentru fiecare proiect inclusiv pentru planul de finanţare şi termenul limită de execuţie
   e. Luarea oricărei măsuri de precauţie necesară cu scopul de a preveni dublarea activităţilor în cadrul proiectelor finanţate de către UE (de ex. Prin consultări cu AN şi CE şi alte AG relevante)
   f. Semnarea de contracte cu beneficiarii principali;
   g. Gestionarea proiectelor.

3. În ceea ce priveşte asistenţa tehnică:
   a. Gestionarea procedurilor de acordare a contractului;
   b. Semnarea contractelor cu contractanţii;
   c. Gestionarea contractelor.

4. În ceea ce priveşte gestionarea financiară şi controlul programului:

a. Asigurarea unei pregătiri corespunzătoare pentru beneficiarii proiectului cu sprijinul STC şi al AN;
b. Asigurarea unei pregătiri corespunzătoare a controlorilor, cu sprijinul PCC-urilor;
c. Verificarea faptului că serviciile, livrările sau activităţile au fost efectuate/livrate şi/sau instalate sau desfăşurate şi dacă cheltuielile declarate de beneficiari au fost plătite de către aceştia si dacă respectă legislaţia aplicabilă, regulile programului şi condiţiile pentru finanţarea programului;
d. Asigurarea faptului că beneficiarii implicaţi în implementarea proiectului păstrează fie un sistem de contabilitate separat, fie o codificare contabilă adecvată pentru toate tranzacţiile;
e. Ţin evidenţa erorilor cele mai sistematice şi comune din partea beneficiarilor şi informează PCC-urile şi AN-urile despre acestea;
f. Punerea în practică a măsurilor de corecţie adecvate privind neregulile de proiect şi informarea organismelor relevante despre acestea;
g. Punerea în practică a măsurilor anti-fraudă eficiente şi proporţionale luând în considerare riscurile identificate;
h. Stabilirea de proceduri pentru a asigura faptul că toate documentele referitoare la cheltuieli şi audituri care sunt necesare pentru asigurarea unei piste de audit sunt ţinute în conformitate cu cerinţele articolului 10 ale Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
i. Elaborarea declaraţiei de gestionare şi a rezumatului anual menţionat în articolul 68 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
j. Elaborarea şi depunerea cererilor de plată la CE, în conformitate cu articolul 60 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
k. Elaborarea conturilor anuale;
l. Luarea în considerare a rezultatelor tuturor auditurilor efectuate de către sau sub responsabilitatea Autorităţii de Audit, în momentul elaborării şi prezentării cererilor de plată;
m. Păstrarea evidenţelor contabile pentru cheltuielile declarate Comisiei şi pentru plăţile făcute beneficiarilor;
n. Ţinerea unei contabilităţi a sumelor recuperabile, a sumelor recuperate şi a sumelor reduse în urma anulării parţiale sau integrale a grantului.

5. În ceea ce priveşte verificările:
   a. Efectuarea de verificări administrative pentru fiecare cerere de plată de către beneficiari;
   b. Efectuarea verificărilor de proiect la faţa locului.

6.3 Autoritatea de Audit (AA) şi Grup de Auditori (GdA) (articolul 28 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

La propunerea României, şi prin acord comun cu ţările participante, Autoritatea de Audit desemnată este Curtea de Conturi a României.

Autoritatea de Audit trebuie să asigure faptul că auditurile sunt efectuate asupra sistemelor de gestionare şi control, pe un eşantion adecvat de proiecte şi asupra sumelor anuale ale programului.

Autoritatea de Audit pentru program va fi asistată de către Grupul de Auditori cuprinzând un reprezentant din fiecare ţară participantă la program.

Autoritatea de Audit trebuie să asigure faptul că activitatea de audit respectă standardele de audit acceptate la nivel internaţional.

Funcţii

În conformitate cu articolul 28 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC, funcţiile principale ale AA vor fi să:

1. Pregătească o strategie de audit care să stabilească metodologia şi metodele de eşantionare;
2. Asigure că auditurile sunt efectuate asupra sistemelor de gestionare şi control, asupra unui eşantion adecvat de proiecte şi asupra conturilor anuale ale programului;
3. Elaborarea unei opinii de audit în privinţa conturilor anuale ale anului contabil precedent, în conformitate cu articolul 68 al Regulamentului de implementare ale ENI-CBC;
4. Elaborarea unui raport annual de audit, în conformitate cu articolul 68 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC.

Autoritatea de Audit trebuie ca, în decurs de nouă luni de la semnarea primului acord de finanţare între o Ţară Parteneră şi Comisia Europeană, să prezinte Comisiei o strategie de audit pentru efectuarea auditurilor. Strategia de audit trebuie să stabilească metodologia de audit în privinţa conturilor anuale şi a proiectelor, metoda de eşantionare pentru audituri ale proiectelor şi planificarea auditurilor în raport cu anul contabil curent şi cei doi ani contabili ulteriori. Strategia de audit se actualizează anual din 2017 şi până în 2024, inclusiv. Strategia de audit actualizată se prezintă Comisie, împreună cu raportul anual al programului.

Autoritatea de Audit va coordona planurile şi metodele de audit ale sale împreună cu Comisia Europeană şi Autoritatea de Audit va coordona planurile sale de audit şi metodele cu Comisia Europeană şi va împărtăşi cu CE rezultatele auditurilor efectuate cu privire la sistemele de gestionare şi control.

Grup de Auditori

Grupul de auditori se stabileşte în decurs de trei luni de la desemnarea Autorităţii de Gestionare. Acesta întocmeşte propriile sale reguli de proceduri. Se va întâlni cel puţin o dată pe an şi este prezidat de către Autoritatea de Audit.

Membrii GdA vor fi desemnaţi de către fiecare ţară şi vor fi independenţi de celelalte organisme naţionale care participă la program.

Membrii GdA contribuie la următoarele:

- Strategia de audit, şi a actualizărilor ulterioare, care stabilesc metodologia de audit cu privire la conturile anuale şi la proiecte, metoda de eşantionare pentru audituri în privinţa proiectelor şi planificarea auditurilor pentru anul contabil current şi pentru cei doi ani contabili ulteriori;
- Opinia de audit privind conturile anuale. Această opinie stabileşte dacă conturile oferă o viziune reală şi fidelă, dacă tranzacţiile aferente sunt legale şi regulamentare şi sistemele de control sunt puse în practică şi în funcţiune în mod corespunzător. Opinia va preciza, de asemenea, dacă activitatea de audit pune la îndoială afirmaţiile făcute în declaraţia de gestionare prevăzută în articolul 71 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
- Raportul anual de audit care furnizează un rezumat al controalelor efectuate, inclusiv o analiză a naturii şi amplorii erorilor şi punctelor slabe identificate, atât la nivel de sistem şi de proiecte, cât şi pentru acţiunile corective efectuate sau planificate.

Instituţiile care acţionează în calitate de Grup de Auditori în fiecare ţară sunt:

Ţara	Instituţia	Departament
Armenia	Camera de control a RA	Departamentul de Metodologie şi Afaceri Internaţionale
Azerbaijan		
Bulgaria	Audit al Fondurilor Uniunii Europene, Agenţia Executivă pentru Ministerul de Finanţe al Republicii Bulgaria	

Georgia	Biroul de Audit de Stat din Georgia	Departamentul de Asigurare a Calităţii
Grecia	Autoritatea de Audit Greacă: Edel (Comitetul de Audit Financiar) – Ministerul de Finanţe	Directoratul de Planificare şi Evaluare (D52)-Unitatea C Directoratul de Planificare şi Audituri (D56)-Unitatea C
Republica Moldova	Curtea de Conturi a Republicii Moldova	Divizia Metodologie, Analiză şi Planificare
România	Curtea de Conturi din România – Autoritatea de Audit	Directoratul de Audit pentru ERDF(Politica de coeziune europeană)
Turcia	Prim ministru al Republicii Turce, Subsecretariatul Trezoreriei	Conducerea executivă a controlorilor de trezorerie
Ucraina	Camera de Contabilitate din Ucraina	

6.4 Autorităţile Naţionale (AN) (Articolul 31 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

În conformitate cu articolul 2 al Regulamentului de Implementare, Autoritatea Naţională este entitatea desemnată de fiecare ţară participantă să poarte responsabilitatea finală pentru sprijinirea Autorităţii de Gestionare în implementarea programului pe teritoriul propriu.

În conformitate cu articolul 31 din Regulamentul de Implementare, fiecare Autoritate Naţională, trebuie, printre altele:

- Să fie responsabilă pentru instituirea şi funcţionarea efectivă a sistemelor de gestionare şi control la nivel naţional;
- Să asigure coordonarea generală a instituţiilor implicate la nivel naţional în implementarea programului;
- Să reprezinte ţara în Comitetul Comun de Monitorizare.

Funcţiile sale principale sunt:

- Sprijinirea AG în elaborarea raportului anual prin furnizarea, revizuirea şi/sau comentarea informaţiilor cu privire la implementarea programului pe teritoriul acestora;
- Sprijinirea AG în elaborarea monitorizării şi evaluării anuale ale programului ;
- Sprijinirea AG/STC în implementarea planului de informare şi comunicare şi în organziarea evenimentelor de comunicare şi informare pe teritoriul acestora;
- Sprijinirea AG/STC în legătură cu elaborarea pachetului informaţional şi asigurarea respectării acestuia a specificului legislaţiei naţional;
- Sprijinirea AG/STC în pregătirea modelului de contract şi a anexelor;
- Sprijinirea în diseminarea informaţiilor cu privire la sesiunile de cereri de propuneri pe teritoriul acestora;
- Propunerea membrilor în Comitetul de Selecţie şi verificarea ca membrii propuşi să nu fie subiectul unui conflict de interese;
- Sprijinirea AG/STC în desfăşurarea verificării administrative şi asigurarea verificării eligibilităţii entităţilor pe teritoriul acestora;
- sprijinirea AG/STC în etapa de contractare, inclusiv în prevenirea dublării activităţilor în cadrul proiectelor finanţate de UE;

- sprijinirea AG/STC în efectuarea monitorizării proiectului şi a supravegherii continuării proiectului pe teritoriul acestora;
- sprijinirea AG/STC în vizitele la faţa locului şi în cererile legate de monitorizarea orientată spre rezultate, pe teritoriul acestora;
- furnizarea informaţiilor către AG/STC/beneficiarii stabiliţi pe teritoriul acestora cu privire la procedurile/cerinţele naţionale (de ex. Prevederile codului muncii, scutirea de TVA, probleme de eligibilitate, achiziţii)
- contribuirea la capitalizarea rezultatelor la nivel naţional;
- asigurarea diseminării rezultatelor şi a bunei practici;
- informarea AG cu privire la detectarea sau suspiciunea unor probleme operaţionale sau de gestionare care au fost/ sau ar putea fi întâlnite de orice proiect implementat pe teritoriul acestora de îndată ce astfel de informaţii sunt disponibile;
- notificarea neregulilor către AG, fără întârziere;
- sprijin în identificarea riscurilor pe teritoriul acestora;
- definirea împreună cu AG a măsurilor antifraudă eficiente şi proporţionale care trebuie puse în practică pe teritoriul acestora.

Pentru Ţările Partenere ale ENI CBC, Autoritatea Naţională este organismul responsabil final pentru implementarea prevederilor stabilite în Acordul de Finanţare semnat cu Comisia Europeană.

Autorităţile Naţionale trebuie să asigure sprijin pentru Autoritatea de Gestionare din partea instituţiilor naţionale relevante în obligaţiile sale menţionate în articolul 30(2) al Normelor de Aplicare ale ENI CBC.

În plus, în colaborare cu AG, fiecare Autoritate Naţională asigură fie direct sau prin intermediul unui organism/ unor organisme competente că mecanismele corespunzătoare sunt în vigoare în ţările acestora, cu scopul de a preveni, detecta şi corecta neregulile din teritoriile acestora.

În fine, Autoritatea Naţională asigură, fie în mod direct sau prin intermediul unui organism competent, asistenţă pentru Autoritatea de Gestionare în procesul de recuperare pentru comenzile care privesc beneficiarii situaţi pe teritoriul acesteia, în conformitate cu prevederile articolului 74 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC .

Detaliile despre coordonarea şi măsurile stabilite pentru a fi îndeplinite împreună cu obligaţiile menţionate mai sus care derivă din Regulamentul de Implementare al ENI CBC, sunt oferite în documentul care descrie sistemul de gestionare şi control al programului.

În conformitate cu puctul (a) al articolului 20(6) din Regulamentul de Implementare al ENI CBC, următoarele instituţii sunt desemnate ca Autoritate Naţională pentru fiecare ţară participantă:

Ţara	Instituţia	Departamentul
Armenia	Ministerul Economiei	UE şi Departamentul OMC (Organizaţia Mondială a Comerţului, Divizia de Administrare a Programelor a UE (DAP)
Azerbaijan	Ministerul Economiei şi Industriei	
Bulgaria	Ministerul Dezvoltării Regionale	Departamentul de Programe pentru Cooperare Teritorială Europeană şi Vecinătate, Directoratul General Teritorial pentru Gestionarea Cooperării
Georgia	Biroul Ministrului de Stat al Georgiei pentru Integrarea	Ministrul Adjunct Coordonarea Asistenţei UE

	Europeană şi Euro-Atlantică	
Grecia	Autoritatea de Gestionare a Programelor de Cooperare Teritorială Europeană, Ministerul pentru Dezvoltare şi Competitivitate	Programele de Gestionare & Monitorizare a Peninsulei Balcanice & Bazinului Mării Negre – Unitatea B1
Republica Moldova	Cancelarul de Stat al Republicii Moldova	Biroul pentru Coordonarea Programelor de Cooperare Tranfrontalieră şi Transnaţională
România	Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice	Unitatea Autorităţi Naţionale pentru Programme Europene
Turcia	Ministerul pentru Afaceri UE, Turcia	Directoratul de Cooperare Financiară Directoratul de Cooperare Financiară, Unitatea de Cooperare Tranfrontalieră
Ucraina	Ministerul Dezvoltării Economice şi Comerţului	Directoratul pentru Cooperare cu Instituţiile Financiare Internaţionale şi Coordonare a Asistenţei Tehnice Internaţionale

6.5 Puncte de Contact pentru Control (PCC)

Fiecare ţară participantă va desemna un PCC care va sprijini AG în sarcinile de control legate de verificarea cheltuielilor proiectului.

Funcţiile comune care trebuie îndeplinite de fiecare ţară prin intermediul CCP proprii, vor fi să sprijine Autoritatea de Gestionare prin:

- asistarea Autorităţii de Gestionare atunci când este necesar în a efectua verificări pentru fiecare cerere de plată din partea beneficiarilor (cum ar fi furnizarea de informaţii către Autoritatea de Gestionare cu privire la norme naţionale specifice, proceduri etc.);
- însoţirea Autorităţii de Gestionare la verificările proiectelor la faţa locului (participarea la misiunile de verificare şi facilitarea controalelor asupra organizaţiei supuse verificării);
- asigurarea că cheltuielile declarate de către beneficiari în sprijinul unei cereri de plată sunt examinate de un controlor ce întruneşte criteriile stabilite în Normele de Aplicare ale ENI CBC. Proceduri specifice pentru organizarea verificărilor cheltuielilor vor fi puse în vigoare în fiecare ţară, (cum ar fi validarea respectării criteriilor Normelor de Aplicare ale ENI CBC, efectuarea verificării cheltuielilor prin intermediul propriilor controlori sau stabilirea unei liste lungi sau a unei liste scurte de auditori externi independent dacă este cazul). Aceste proceduri vor fi incluse în descrierea sistemelor de gestionare şi control ale programului;
- sprijinirea Autorităţii de Gestionare în pregătirea controlorilor.

Instituţiile care găzduiesc PCC în fiecare ţară participantă sunt:

Ţara	Instituţia	Departmentul
Armenia	Ministerul de Finanţe	Departamentul de Cooperare Internaţională Inspectoratul de Control Financiar şi Bugetar
Azerbaijan		
Bulgaria	Ministerul Dezvoltării Regionale al Republicii Bulgaria	Departamentul de Management Financiar şi Control, Departamentul de Legislaţie şi Nereguli,

		Directoratul General Teritorial de Gestionare a Cooperării
Georgia	Biroul Ministrului de Stat al Georgiei pentru Integrare Europeană şi Euro-Atlantică	Şeful Statului-Major Departamentul de Administraţie, Seful Statului-Major
Grecia	Autoritatea Unică de Plată, Ministerul de Dezvoltare şi Competitivitate	Unitatea D, Unitatea de Prim Control
Republica Moldova	Ministerul de Finanţe	Directoratul de Cooperare Internaţională
România	Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice	Directoratul de Prim Control
Turcia	Ministerul pentru Afaceri UE, Turcia	Directoratul de Cooperare Financiară, Unitatea de Monitorizare şi Evaluare
Ucraina		

În România, deşi aceeaşi instituţie găzduieşte AM, AN şi PCC, sarcinile fiecărui organism al Programului sunt îndeplinite de departamente diferite, care sunt independente operaţional, aşa cum este prezentat în secţiunea 6.2 şi secţiunea curentă.

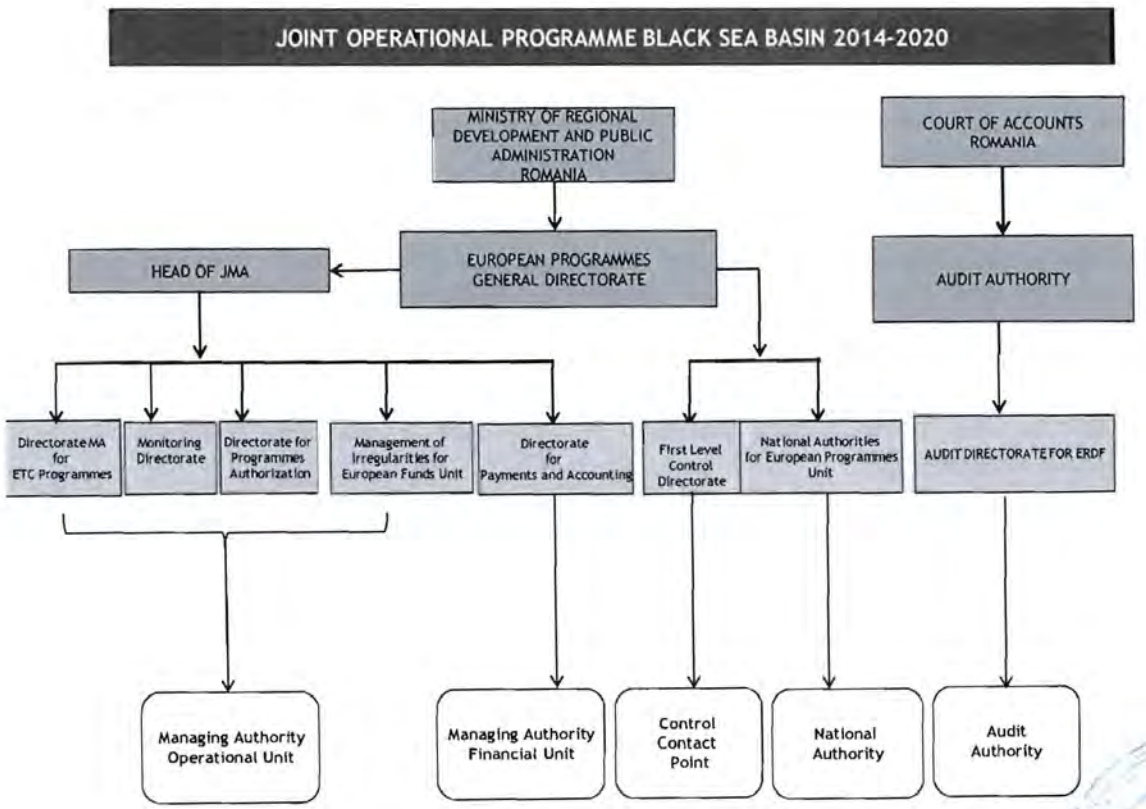

6.6 Secretariatul Tehnic Comun (STC) (articolul 27 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

În conformitate cu articolul 20 al Normelor de Aplicare ale ENI CBC, ţările participante au desemnat Agenţia de Dezvoltare Regională Sud-Est (ADRSE) pentru a îndeplini rolul Secretariatului Tehnic Comun (STC) descris în articolul 27 al aceluiaşi Regulament. Aceasta va avea sediul în Constanţa, în regiunea de sud-est a României.

Funcţii

STC va asista AG, CCM şi, unde este cazul, AA în desfăşurarea funcţiilor respective ale acestora. Principalele sarcini vor fi următoarele:

În ceea ce priveşte managementul programului:

- Acţionează ca secretariat al CS şi CCM, adică organizează întâlniri, elaborează minute, pregăteşte, implementează şi supraveghează continuarea deciziilor;
- Contribuie la elaborarea rapoartelor anuale de implementare şi la raportul final;
- Sprijină AG în implementarea planului anual de comunicare;
- Sprijină AG în implementarea planului de monitorizare şi evaluare;
- Informează potenţialii beneficiari cu privire la oportunităţile de finanţare în cadrul programului şi asistă beneficiarii în implementarea proiectului;
- Asigură diseminarea rezultatelor şi a bunei practici de cooperare (newsletter al programului, întâlniri cu beneficiarii, etc.), precum şi sprijinirea AG în capitalizarea activităţilor;
- Stabilirea relaţiilor strânse şi menţinerea unor fluxuri de informaţii regulate cu AN;

În ceea ce priveşte cererile de propuneri:

- Sprijină AG în pregătirea pachetului informational pentru solicitanţi şi a modelelor relavante;
- Sprijină AG în pregătirea modelului de contract de grant şi a anexelor;
- Desfăşoară activităţi de informare şi publicitate pentru a sprijini generarea proiectului (actualizează website-ul, oferă un serviciu de asistenţă, organizează workshopuri şi seminarii pentru căutarea de parteneri, sensibilizare şi consolidarea capacităţii pentru potenţiali beneficiari, etc.);
- Sprijină AG în lansarea cererilor pentru propunerile de proiect, dacă este necesar;

În ceea ce priveşte selecţia şi managementul proiectelor:

- Pregăteşte documentaţia pentru şedinţele CS şi CCM;
- Efectuează controale administrative a aplicaţiilor de proiect, un control al calităţii muncii desfăşurate de evaluatorii externi pe parcursul evaluărilor tehnice şi financiare, pregăteşte solicitări pentru clarificare şi proiecte de rapoarte pentru toate etapele evaluării;
- Sprijină AG în semnarea contractelor de grant (de ex. Revizuieşte propunerea de proiect şi bugetul proiectului cu beneficiarul principal, contribuie la pregătirea contractelor de grant, etc.)
- Monitorizează progresul, inclusiv progresul financiar, realizat de proiectele finanţate prin verificarea rapoartelor financiare şi tehnice şi a solictărilor de plată, prin vizitarea evenimentelor proiectului, prin efectuarea unor controale la faţa locului şi sprijinirea AG în Monitorizarea Orientată spre Rezultate (MOR);
- Sprijinirea AG în pregătirea beneficiarilor proiectului;
- Supravegherea continuării procesului de implementare şi actualizarea sistemului de monitorizare;
- Asistă AG în gestionarea financiară a proiectelor, inclusiv în controalele la faţa locului şi în actualizarea analizei de risc;

- Menţine actualizate secţiunile de Întrebări şi Răspunsuri de pe website atât pentru beneficiari, cât şi pentru controlori.

Personal şi procedura de recrutare

STC va fi compus din personal internaţional recrutat de un comitet de evaluare constituit din reprezentanţi ai AG şi ai ţărilor participante.

Structura va fi stabilită treptat şi personalul recrutat pe baza nevoilor şi al volumului de muncă din fiecare etapă a ciclului de program. Pentru a asigura transparenţa şi pentru a garanta reprezentarea echilibrată a ţărilor participante, respectând în acelaşi timp principiile egalităţii şi non-discriminării, personalul STC va fi selectat prin intermediul unei proceduri internaţionale deschise.

6.7 Alte structuri care vin în sprijinul autorităţilor naţionale

Autoritătile Naţionale pot fi sprijinite de către organisme competente relevante, altele decât PCC şi membrii GdA, pentru îndeplinirea rolului şi sarcinilor acestora.

6.8 Comitetul de Selecţie (CS)

În conformitate cu articolul 20(4) al Normelor de aplicare ENI-CBC, Comitetul Comun de Monitorizare poate stabili un comitet de selecţie care să acţioneze sub responsabilitatea acestuia pentru fiecare sesiune de cereri pentru propuneri.

CS este numit de CCM şi este compus după cum urmează:

- **Preşedinte** (membru fără drept de vot): această funcţie se atribuie AG sau STC. Preşedintele este responsabil cu supravegherea şi monitorizarea muncii evaluatorilor (interni şi externi) şi este singurul care, atunci când este necesar, poate contacta solicitanţii.
- **Secretar** (membru fără drept de vot): această funcţie se atribuie STC. Reprezentantul STC care efectuează această funcţie va fi responsabil cu desfăşurarea tuturor sarcinilor logistice şi administrative legate de procedurile de evaluare.
- **Membri cu drept de vot**: un membru propus de fiecare ţară participantă, aceştia validează concluziile activităţii evaluatorilor interni pe parcursul Etapei 1, a evaluatorilor externi pe parcursul Etapei 2 (a se vedea secţiunea 3.1 a);
- **Observatori**: reprezentanţi ai Comisiei EuropeneDelegaţiilor EU din ţările partenere CBC vor fi invitaţi la şedinţele CS ca observatori şi pot participa la şedinţele CCM fără a avea putere de luare a deciziilor.

În plus faţă de cele de mai sus, următorii actori sunt de asemenea implicaţi în procesul de evaluare a Programului pentru Bazinul Mării Negre:

- **Evaluatori externi**: experţi externi independenţi vor fi recrutaţi în conformitate cu Termenii de Referinţă aprobaţi de CCM. Aceştia vor lucra sub supravegherea Preşedintelui pentru Evaluarea Tehnică şi Financiară.
- **Evaluatori interni**: aceştia sunt desemnaţi dintre personalul STC şi AG pentru a efectua controlul administrative, precum şi controlul calităţii reţelelor efectuate de evaluatorii externi pe parcursul Evaluării Tehnice şi Financiare.

7. Evaluarea proiectului şi procedurile de selecţie

Această procedură se adresează tuturor actorilor implicaţi în pregătirea, gestionarea şi executarea evaluării şi selectării proiectelor în cadrul Programului Operaţional Comun "Bazinul Mării Negre 2014-2020".

7.1 Actori implicaţi, roluri şi responsabilităţi

Proiectele sunt evaluate şi selectate prin intermediul unui process articulat format din mai mulţi paşi şi implicând diferiţi actori. Separarea sarcinilor între structurile implicate în procesul de evaluare şi selecţie va fi asigurată. Actorii sunt următorii:

- **Comitetul Comun de Monitorizare (*denumit în continuare CCM):*** în contextul procesului de evaluare, principal sarcină a CCM va fi de a decide cu privire la criteriile de selecţie a proiectelor şi de a lua decizia finala în privinţa proiectelor care urmează a fi aprobate şi a sumei grantului acordată acestora; decide, de asemenea, asupra criteriilor de selecţie pentru evaluatorii externi; în plus, dacă este cazul, numeşte membrii cu drept de vot şi pe cei fără drept de vot ai Comitetului de Selecţie: Preşedintele, Secretarul, evaluatorii interni şi observatorii; CCM aprobă Rapoartele de Evaluare prezentate de CS după fiecare etapă.
- **Autoritatea de Gestionare** (*denumită în continuare AG):* în contextul procesului de evaluare, sarcinile AG vor fi de a nominaliza **Preşedintele** CS (membru fără drept de vot) din cadrul personalului AG/STC, **Secretarul** CS (membru fără drept de vot) din cadrul personalului STC, evaluatorii interni, şi de a valida Rapoartele Evaluării.
- **Secretariatul Tehnic Comun** (*denumit în continuare STC):* în contextul procesului de evaluare, funcţiile Secretarului CS vor fi îndeplinite de o persoană nominalizată de către AG din cadrul personalului Secretariatului Tehnic Comun şi desemnată de CCM. În plus, membrii personalului STC pot fi desemnaţi evaluatori interni.
- **Autorităţi Naţionale** *(denumite în continuare AN):* în contextul procesului de evaluare, sarcinile AN vor fi de a desfăşura verificările de eligibilitate.
- **Comitetul de Selecţie** *(denumit în continuare CS)*: principala sarcină a sa este de a valida rezultatele activităţii evaluatorilor (interni şi externi), în special prin revizuirea şi completarea observaţiilor pentru proiectele recomandate, care vor fi baza în cadrul negocierilor AG în etapa de contractare. De asemenea, va supraveghea controlul administrativ, evaluarea tehnică şi financiară şi controlul eligibilităţii.

7.2 Descrierea procesului de evaluare şi selecţie

Toate persoanele implicate în diferiti paşi ai procesului de evaluare trebuie să respecte cu stricteţe următoarele principii:

- **Confidenţialitate:** informaţiile puse la dispoziţia persoanelor implicate în procesul de evaluare trebuie tratate ca fiind strict confidenţiale;
- **Obiectivitate, imparţialitate şi egalitate de tratament**: Proiectele trebuie să fie evaluate la fel şi tratate impartial în funcţie de meritele acestora, în urma unei revizuiri bazate strict pe informaţiile pe care le conţin şi pe criteriile de selecţie publicate. Orice caz de posibil conflict de interese trebuie să fie raportat Preşedintelui CS, iar persoana respectivă se va retrage imediat din procesul de selecţi. Toţi membrii CS

(cu sau fără drept de vot), precum şi evaluatorii interni şi externi trebuie să semneze o Declaraţie de Imparţialitate şi Confidenţialitate;

- **Transparenţă şi Claritate.**

Paşi diferiţi ai procesului de evaluare în cadrul Programului pentru Bazinul Mării Negre, pot fi rezumaţi astfel:

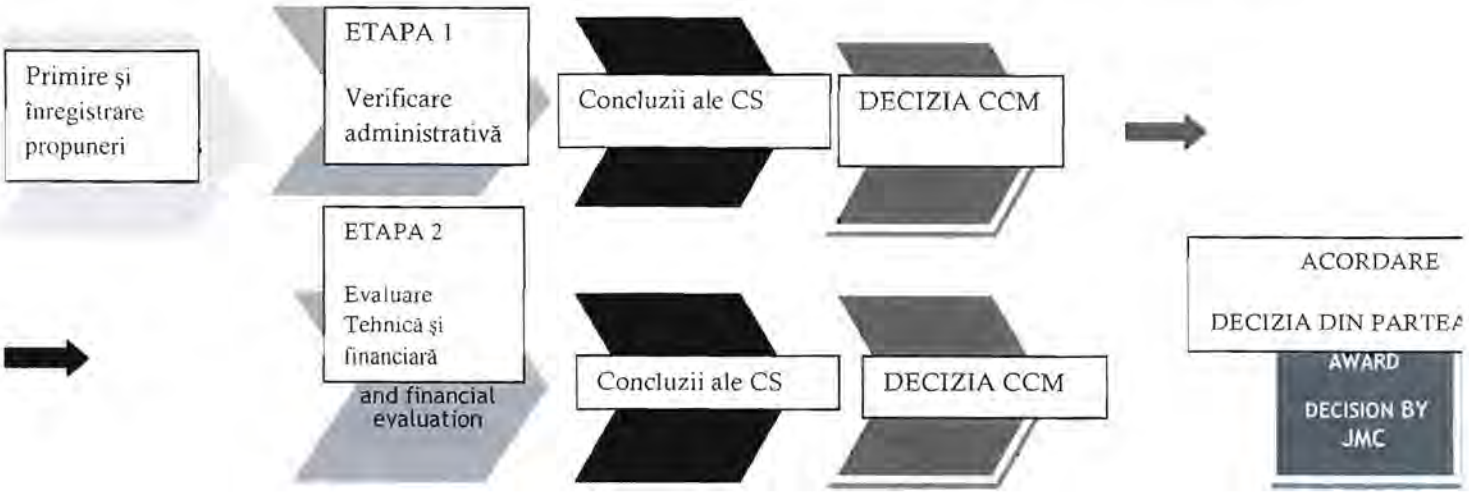

Control administrativ (pasul/etapa 1)

Controlul administrativ va fi efectuat de către **evaluatori interni numiţi din cadrul personalului AG şi STC sub supravegherea Preşedintelui şi Secretarului CS**. Fiecare propunere de proiect va fi examinată de către 2 evaluatori: ambii evaluatori vor completa **grilele de control administrativ.**

Odată ce controlul administrativ este finalizat, Preşedintele, cu sprijinul Secretarului, va **stabili o listă a tuturor propunerilor care îndeplinesc criteriile şi o listă a propunerilor care nu îndeplinesc criteriile.**

Aceste liste şi grilele administrative pentru toate solicitările depuse vor fi prezentate membrilor cu drept de vot ai CS pentru validare.

Odată ce membrii cu drept de vot ai CS au convenit asupra realizării Etapei 1, raportul şi procesele verbale ale şedinţei CS vor fi semnate de către toţi membrii Comitetului (cu sau fără drept de vot), iar *Raportul Controlului Administrativ* este **prezentat AG pentru validarea procedurii de evaluare**. **AG** va verifica dacă procesul de evaluare a avut loc în conformitate cu reglementările şi prevederile în vigoare, va identifica orice nereguli posibile în cadrul procedurii şi va informa CCM în consecinţă.

Raportul Controlului Administrativ validat va fi **prezentat CCM pentru aprobare.**

Evaluarea tehnică şi financiară (pasul/etapa 2)

Evaluarea tehnică şi financiară va fi efectuată de evaluatori externi.

Evaluatorii îşi vor desfăşura activitatea sub supravegherea Preşedintelui CS. Doi evaluatori externi trebuie să fie desemnaţi pentru evaluarea fiecărei propuneri de proiect.

O evaluare suplimentară efectuată de un alt evaluator independent poate fi desfăşurată atunci când:

- Scorurile totale date de cei doi evaluator iniţiali diferă cu mai mult de 20 de puncte şi
- Doar unul dintre scorurile totale iniţiale se clasează deasupra pragului de admisibilitate generală a propunerilor.

Decizia în privinţa necesităţii unei a treia evaluări va fi luată de membrii CS.

Controlul calităţii de către Preşedintele CS

Pentru a asigura calitatea activităţii desfăşurate de către evaluatori, Preşedintele CS – cu ajutorul Secretarului şi al evaluatorilor interni – va revizui în prealabil toate grilele de evaluare completate înainte de şedinţa CS.

Realizarea/ rezultatul acestei etape va fi:

- O listă a solicitărilor **propuse pentru selecţie,** clasate în ordine descrescătoare pe Obiectiv Tematic conform scorurilor medii ale acestora, până la atingerea sumei maxime disponibile pentru fiecare Obiectiv Tematic din cadrul acestei sesiuni de cereri de propuneri;
- o listă de rezervă a solicitărilor care nu pot fi finanţate din motive de buget;
- o listă a solicitărilor **refuzate**.

Pe parcursul deliberării, membrii CS nu au voie să schimbe scorurile evaluatorilor externi şi/sau să modifice grilele de evaluare completate de către evaluatorii externi şi/sau a listei solicitărilor selectate provizoriu. CS va revizui concluziile pronunţate pentru proiectele recomandate pentru finanţare şi va valida sau complete recomandările făcute de evaluatori.

Odată ce membrii cu drept de vot ai CS au convenit asupra rezultatului Etapei 2, raportul şi procesele verbale ale şedinţei CS vor fi semnate în mod corespunzător de toţi membrii Comitetului (cu sau fără drept de vot), iar *Raportul Tehnic şi Financiar* este **prezentat AG pentru validare**. **AG** va verifica dacă procesul de evaluare s-a desfăşurat conform reglementărilor şi prevederilor în vigoare, identificând orice posibile nereguli în procedură şi informând CCM în consecinţă.

Raportul Tehnic şi Financiar va fi **depus la CCM pentru aprobare.**

Verificarea eligibilităţii

Verificarea eligibilităţii se va efectua doar pentru solicitările care au fost propuse pentru selecţie conform scorului acestora şi în cadrul pachetului financiar disponibil. Totuşi, CCM poate aproba extinderea verificării eligibilităţii proiectelor de pe lista de rezervă.

Verificarea eligibilităţii va fi efectuată de către Autoritatea Naţională din fiecare ţară participantă. Preşedintele va trimite lista solicitanţilor/partenerilor din fiecare ţară către AN respectivă. AN va pronunţa opinii în legătură cu eligibilitatea solicitanţilor/partenerilor din ţara acesteia pe baza documentelor de eligibilitate furnizate de către solicitanţi/parteneri. Fiecare AN va întocmi o listă de entităţi eligibile şi o listă a entităţilor care nu întrunesc criteriile de eligibilitate.

Aceste liste vor fi trimise Preşedintelui care va elabora *Raportul de verificare a eligibilităţii,* care **va fi prezentat CS şi AG pentru validare.** AG va verifica dacă procesul de evaluare a avut loc conform reglementărilor şi prevederilor în vigoare, identificând orice posibile nereguli în cadrul procedurii şi informând CCM în consecinţă.

Raportul de Verificare a Eligibilităţii va fi **depus la CCM pentru aprobare.**

Verificarea eventualelor suprapuneri

AM va trimite lista proiectelor selectate la AN și CE pentru a fi consultată de diferite direcții generale și delegațiile UE, în scopul de a evita orice dublă finanțare a proiectelor și de a identifica posibile sinergii. În urma acestei consultări, CCM poate decide respingerea propunerilor recomandate inițial.

Dreptul la recurs

Solicitanții care consideră că au fost prejudiciați din cauza unei erori sau nereguli pe perioada uneia dintre etapele evaluării și ale procesului de selecție (verificarea administrativă, tehnică și financiară sau verificarea eligibilității) pot introduce un recurs direct la AG. Solicitantul trebuie să își justifice recursul formulat argumentând motivul pentru care decizia Comitetului de Selecție/Comitetului Comun de Monitorizare încalcă prevederile Ghidului pentru Solicitanții de Granturi sau alte norme aplicabile.

8. Implementarea Programului

8.1 Descrierea succintă a sistemelor de gestionare şi control

În conformitate cu articolul 30 al RI al ENI-CBC, sistemele de gestionare şi control pentru programul Bazinului Mării Negre includ:

(a) funcţiile fiecărui organism implicat în gestionare şi control, inclusiv diviziunea funcţiilor în cadrul fiecărui organism, organizarea internă a acestora în conformitate cu principiul separării funcţiilor între şi în cadrul acestor organisme;
(b) procedurile pentru asigurarea corectitudinii şi regularităţii cheltuielilor declarate;
(c) sistemele de date electronice pentru contabilitate, stocare, monitorizare şi raportare;
(d) sistemele pentru monitorizare şi raportare în care organismul responsabil încredinţează executarea sarcinilor altui organism;
(e) dispoziţiile pentru auditarea funcţionării sistemelor de gestionare şi control;
(f) sistemele şi procedurile care asigură o pistă de audit adecvată;
(g) procedurile pentru prevenirea, detectarea şi corectarea neregulilor, inclusive a fraudei şi recuperarea sumelor plătite în mod necuvenit, împreună cu dobânzile aferente;
(h) procedurile de atribuire a contractelor pentru asistenţa tehnică şi procedurile de selecţie a proiectelor;
(i) rolul autorităţilor naţionale şi responsabilităţile ţărilor participante în conformitate cu Articolul 31.

Tabelul de mai jos face legătura dintre cuprinsul Descrierii Sistemelor de Gestionare şi Control (DSGC) şi conţinutul obligatoriu din articolul 30 al RI al ENI-CBC:

DSGC	Articolul 30 al RI ENI-CBC
1. Introducere	N/A
2. Funcţii, organizare internă şi resurse pentru organismele de gestionare a programului	(a) & (i)
3. Descrierea procedurilor pentru cererile de propuneri de proiect, selecţia şi aprobarea proiectelor	(h)
4 Descrierea procedurilor de gestionare	(b), (c), (f), (g) & (h)
5. Proceduri pentru auditarea funcţionării sistemelor de gestionare şi control, a conturilor şi operaţiunilor	(e)
6. Modificarea DSGC	N/A

Unele dintre informaţiile sunt deja incluse în anumite secţiuni ale POC, în special:

- punctele (a) şi (i) sunt rezumate în secţiunea despre organismele şi autorităţile programului
- procedurile de selecţie a proiectului, indicate la punctul (h) sunt rezumate în următoarea secţiune a POC
- procedurile de atribuire a contractului pentru asistenţă tehnică, tot la punctul (h), sunt incluse în altă secţiune a POC în cele ce urmează

Alte proceduri şi dispoziţii pentru gestionarea, controlul implementării şi asigurarea unei piste de audit adecvate sunt descrise succint mai jos.

Procedurile pentru asigurarea corectitudinii şi regularităţii cheltuielilor şi veniturilor declarate

Programul prevede mai multe proceduri pentru asigurarea corectitudinii şi regularităţii cheltuielilor şi veniturilor declarate de către beneficiarii proiectului la Autoritatea de Gestionare:

- Monitorizarea, supravegherea continuităţii şi sprijin regulat din partea STC pentru beneficiarii proiectului, inclusive a/pentru înfiinţarea sistemelor de control, contabilitate şi arhivare a documentelor justificative ;
- Procedurile de verificare a cheltuielilor şi veniturilor declarate;
- Verificări ale proiectelor la faţa locului de către AG & STC, cu sprijinul AN;
- Analiza de risc şi măsurile antifraudă;
- Verificări prin sondaj a operaţiunilor de către Autoritatea de Audit cu sprijinul Grupului de Auditori.

În conformitate cu articolul 32 al RI al ENI-CBC IR, cheltuielile declarate de beneficiari se vor examina fie de către un auditor sau de un funcţionar public competent. Programul a decis să folosească denumirea comună de "controlor". Fiecare ţară şi-a definit propriul sistem pentru selecţia controlorilor:

Ţara	Tipul de controlor şi metoda de selecţie
Armenia	Funcţionari publici, cu opţiunea de listă lungă de auditori, dacă resursele nu sunt suficiente
Bulgaria	Auditori selectaţi printr-o listă scurtă
Georgia	Auditori selectaţi printr-o listă lungă
Grecia	Funcţionari publici, cu optiunea de lista scurta de auditori, daca resursele nu sunt suficiente
Moldova	Auditori selectaţi printr-o listă lungă
România	Funcţionari publici
Turcia	Functionari publici, cu sprijinul controlorilor externi
Ucraina	Auditori selectaţi printr-o listă lungă

Toate cererile de plată din partea beneficiarilor, fie intermediare sau finale, trebuie să fie supuse **verificărilor administrative** din partea AG, după o verificare a conformităţii din partea STC. Verificările se vor baza pe o examinare a cererii şi pe documente justificative relevante cum ar fi rapoarte descriptive şi financiare şi pe Raportul de Verificare a Cheltuielilor. În plus, un eşantion al documentelor justificative ale cheltuielilor, cum ar fi procedurile de achiziţii, facturile, dovezi de plată şi livrare sau fişe de pontaj, pot fi examinate, dacă această nevoie derivă din rezultatul Raportului de Verificare a Cheltuielilor.

Verificările la faţa locului vor fi efectuate cu scopul de a verifica realitatea operaţiunii, faptul că livrarea produselor/serviciilor este în deplină conformitate cu termenii şi referinţele din Contractul de Grant, că Declaraţiile de Cheltuieli şi Sursele de Finanţare sunt corecte şi că acţiunile şi cheltuielile sunt în conformitate cu normele comunităţii, programului şi cu normele naţionale. Verificările la faţa locului vor fi efectuate prin sondaj.

Proceduri de plată

Beneficiarii vor primi următoarele plăţi pe perioada derulării proiectului:

- o plată iniţială în urma semnării contractului de grant
- o plată intermediară, după aprobarea rapoartelor financiare şi descriptive corespunzătoare, însoţite de Rapoartele de Verificare a Cheltuielilor (RVC)

- plata soldului, după aprobarea raportului final, de asemenea, însoţită de Rapoartele de Verificare a Cheltuielilor (RVC)

Procedurile vor avea următorii paşi:

PLATA INIŢIALĂ:

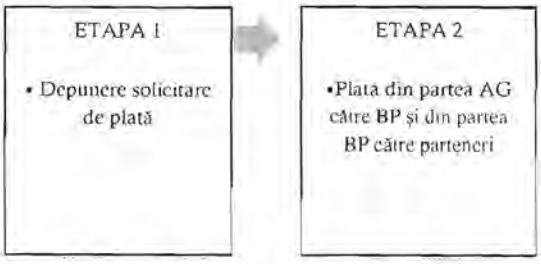

PLĂŢILE INTERMEDIARE &ALE SOLDURILOR:

Recuperarea sumelor cheltuite în mod necuvenit

Autoritatea de Gestionare va fi, în primă instanţă, responsabilă pentru efectuarea corecţiilor financiare necesare şi urmărirea recuperărilor în legătură cu neregulile individuale sau sistemice detectate în cadrul proiectelor, asistenţei tehnice sau în cadrul programului.

Corecţiile financiare pot conduce la:

- Reducerea valorii contribuţiei UE rambursate organismelor programului care primesc fonduri de asistenţă tehnică;
- compensarea valorii anulate contra unei plăţi viitoare a contribuţiei UE către beneficiarul(ii) proiectului sau organismele programului care primesc fonduri de asistenţă tehnică;
- emiterea unui ordin de recuperare care cere beneficiarului(ilor) proiectului sau organismelor programului plata valorii primite în mod necuvenit a contribuţiei UE.

Ordinele de recuperare vor trebui să fie folosite doar atunci când nu există posibilitatea compensării sumei primite în mod necuvenit. Paşii ce trebuie urmaţi vor fi:

1. emiterea ordinului de recuperare de către Ordonatorul de Credite al AG, înregistrarea datoriei în sistemul de contabilitate şi trimiterea ordinului de recuperare către Beneficiarul principal al proiectului
2. primirea plăţii din partea Beneficiarului principal în termenul limită stipulat (şi introducerea in contabilitate) sau a deciziei de a considera recuperarea controversată
3. Comunicare către beneficiar, dacă recuperarea nu priveşte Beneficiarul Principal şi dacă nu a fost posibil pentru acesta să recupereze suma

4. Dacă suma datorată nu este primită, iniţierea unei proceduri de renunţare sau decizia de a activa mecanismele fie în baza articolului 74.4 al Normelor de Implementare ale ENI-CBC (pentru statele membre UE) sau ale articolului 74.5 (pentru Turcia şi Ţările Partenere), şi anume emiterea ordinului de recuperare de către Ordonatorul de Credite al AG şi trimiterea ordinului de recuperare către Autoritatea Naţională.
5. Primirea plăţii (şi introducerea în contabilitate)
6. Informarea CE sau depunerea dosarului de recuperare la CE în conformitate cu prevederile articolului 75 din Regulamentul (EU) nr. 897/2014.

În cazul anulării datoriilor, paşii ce trebuie urmaţi sunt:

Proceduri pentru întocmirea conturilor de program

Conturile programului se elaborează de către Autoritatea de Gestionare. Aceste conturi vor fi independente şu separate şi vor include doar tranzacţiile referitoare la program. Vor fi păstrate în aşa fel încât să permită monitorizarea analitică a programului pe Obiectiv Tematic şi prioritate, precum şi asistenţa tehnică.

Activtatea de contabilitate asigură ţinerea unei evidenţe cronologice şi sistematice, procesarea, publicarea şi păstrarea informaţiilor referitoare la conturile Programului atât pentru raportarea internă, cât şi pentru cea externă.

Este folosit un sistem de contabilitate în partidă dublă. Acesta prevede următoarele:

- ţinerea unei evidenţe cronologice şi sistematice, procesarea şi stocarea informaţiilor care pot fi verificate pentru toate tranzacţiile de contabilitate;
- Control al operaţiunilor şi al procedurilor de procesare folosite şi acurateţea datelor de contabilitate furnizate;
- viziune exactă şi corectă a operaţiunilor financiare cu privire la folosirea fondurilor ENPI (IEVP);
- ţinerea contabilităţii în LEI şi / sau EUR;
- contabilitate referitoare la angajamente.

Întocmirea evidenţelor contabile şi a declaraţiilor financiare au loc cu o frecvenţă diferită: unele documente sunt întocmite zilnic, în timp ce altele sunt întocmite lunar, semestrial sau anual.

Zilnic:

-note contabile

Lunar:

-balanţa de verificare sintetică pentru toate priorităţile;
-balanţa cumulată pentru întregul program;
-fişă de conţinut separată pentru fiecare prioritate;
-jurnal de contabilitate cu evidenţele tuturor tranzacţiilor;
-Registrul General de contabilitate

Semestrial şi anual:

-Bilanţul total şi anexe

Conturile analitice vor fi stabilite prin adăugarea de litere sau numere după numărul contabil sintetic, cu scopul de a monitoriza priorităţile, Obiectivele Tematice, proiectele şi beneficiarii.

Proceduri de monitorizare

Se vor efectua activităţi de monitorizare la nivel de proiect, atât intern (de către partenerii de proiect) cât şi extern (de către organismele programului). Scopul activităţilor de monitorizare la nivel de proiect va fi de a urmări progresele în implementarea proiectului, de a lua măsuri de remediere unde este cazul, cât mai curând posibil, şi, de asemenea, de a actualiza planurile de acţiune.

Monitorizarea proiectului este procesul continuu al colectării sistematice de informaţii despre desfăşurarea şi rezultatele anumitor activităţi, analiza şi utilizarea informaţiilor prin intermediul documentelor şi / sau vizitelor pe site, cu scopul de a obţine o privire de ansamblu asupra progresului proiectului.

Procedura de monitorizare este instrumentul de gestionare prin care se urmăreşte progresul tehnic şi financiar realizat în proiectele de implementare la diferite niveluri, inclusive compararea rezultatelor acestora cu obiectivele propuse pentru a îndeplini obiectivele specifice.

Procedurile de monitorizare oferă un cadru operaţional pentru realizarea monitorizării proiectelor de către AG/STC, prin determinarea modalităţii de lucru, termenele limită pentru aceste activităţi şi responsabilităţile personalului implicat;

Utilizarea sistemelor de date electronice

Software-ul (sistemul IT) care urmează să fie elaborate de către Autoritatea de Gestionare trebuie, în măsura posibilului, să includă aplicaţii pentru colectarea, înregistrarea şi stocarea electronică a datelor pe fiecare proiect, în scopuri de monitorizare, evaluare, management financiar, control şi audit şi comunicare.

Software-ul va fi un sistem de gestionare acoperind întregul ciclu al programului şi permiţând:

- Gestionarea procedurilor, inclusiv a fluxului de lucru şi a pistei de audit
- Monitorizarea informaţiilor pentru toate organismele programului, inclusiv a tablourilor de bord şi alertelor
- Raportare

Procedura pentru gestionarea riscurilor

Pentru a monitoriza mediul extern şi intern al Programului, precum şi pentru a identifica dacă ipotezele care au fost deja efectuate în cadrul POC sunt sau nu adevărate, precum şi identificarea unor noi riscuri care pot apărea, va fi implementat un sistem de gestionare a riscurilor. Acesta va include o procedură corespunzătoare pentru identificarea riscurilor şi pentru măsurile care trebuie luate pentru gestionarea sau atenuarea riscurilor.

Procedura de gestionare a riscurilor descrie, luând în considerare principiul proporţionalităţii, sistemul pus în practică pentru asigurarea faptului că un exerciţiu de gestionare a riscurilor este efectuat cel puţin o dată pe an şi, în special, în eventualitatea unor schimbări majore a activităţilor.

Aceasta descrie fluxul de lucru necesar pentru efectuarea exerciţiului de gestionare a riscurilor şi organismele, departamentul şi personalul implicat şi documentele ce trebuie întocmite.

Gestionarea riscurilor este un proces continuu şi ciclic care include următorii paşi:

- Identificarea şi evaluarea riscurilor
- Planificarea de activităţi pentru atenuarea riscurilor
- Implementarea de activităţi pentru atenuarea riscurilor
- Revizuirea activităţilor de atenuare a riscurilor şi raportarea riscurilor

Procedura de arhivare pentru organismele programului

Documentele emise de orice departament al AG pentru Bazinul Mării Negre sunt proprietatea Ministerului Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice din România. Acestea sunt păstrate pentru o perioadă de 5 ani după închiderea oficială a Programului Operaţional Comun "Bazinul Mării Negre 2014-2020, în conformitate cu cerinţele reglementărilor europene şi în conformitate cu legislaţia din România referitoare la păstrarea documentelor de către creatorii şi titularii acestora.

Procedura de verificare a capacităţilor STC pentru îndeplinirea sarcinilor delegate

ACM va delega STC mai multe sarcini legate de gestionarea zilnică a programului prin intermediul unui accord de implementare semnat cu entitatea legală care găzduieşte STC. Verificarea efectuată de ACM cu scopul de evalua şi monitoriza capacitatea STC de a îndeplini sarcina delegată va consta în verificarea continuă a sarcinilor delegate pe baza documentelor prezentate de STC conform procedurilor ACM şi STC, precum şi a verificărilor periodice/ad-hoc la faţa locului.

Verificarea sarcinilor delegate se va concentra în special pe următoarele aspecte:

- Conformitatea şi capacitatea instituţională
- Utilizarea corectă a procedurilor a STC
- Diferitele documente şi raportul elaborate de STC pe perioada efectuării activităţilor delegate
- Condiţiile şi operaţiunile relevante referitoare la efectuarea activităţilor delegate conform acordului de implementare

ACM va analiza rezultatele verificărilor cu scopul de a stabili măsurile corective destinate îmbunătăţirii activităţii şi performanţa STC.

Proceduri pentru gestionarea neregulilor

Prevenirea, detectarea şi corectarea neregulilor şi fraudei sunt o responsabilitate comună a organismelor programului şi a ţărilor participante şi adoptă multiple proceduri descrise în DSGC.

Prevenirea neregulilor atât la nivel de program, cât şi la nivel de proiect poate fi rezumată în trei tipuri de acţiuni:

- Informare
- Consolidarea capacităţii
- Sprijin

Autoritatea de Gestionare va asigura un set unitar de norme pentru constatarea tipurilor de nereguli şi a corecţiilor corespunzătoare ale acestora. Acest set de norme va lua în considerare natura si gravitatea neregulilor şi a pierderii financiare, în timp ce o corecţie financiară proporţionată va fi aplicată.

Principalele proceduri şi acţiuni care trebuie efectuate pentru detectarea de nereguli şi fraude şi organismele responsabile ale acestora sunt: